פרשת **פקודי** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקל"ט שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אלה פקודי המשכן משכן העדות

בין עצים עבותים, ודרכים מפותלים ומסובכים, הלך האב לטייל עם בנו שלובי זרוע, והלכו לאיטם במנוחה והשקט, עד שטעו בין עצי היער בישימון דרך, ועיר מושב לא מצאו, המזון שבכליהם אזל, הרעב החל להציק להם ומחוסר ברירה הם החלו לאכול עשבים ושורשי עצים רכים, מזון זה הינו מאכל בהמה ואינו מתאים כלל לאדם, לכן אכילה זו גרמה להם לכאבים חזקים והם סבלו ממנה מאוד, אולם בגלל הרעב הם נאלצו לאכול את המזון היחיד שאותו הם מצאו, ואמנם מזון זה, למרות חוסר התאמתו לבני אדם והכאבים העזים שתקפו אותם, הציל את חייהם ממיתה לרעב.

ברבות הימים אמר הבן לאביו בשמחה גדולה שהוא אכל מהעשבים והם לא גרמו לו כאבים, בשמוע האב את דברי הבן, הוא הצטער מאוד ופרץ בבכי, הבן לא הבין כלל את צערו של אבא ושאל אותו על כך, ענה לו האב, כל עוד שהמזון של הבהמות לא התאים לנו ובלבנו ממנו, ידעתי שעדיין יש דבר המבדיל בינינו לבין חיות היער, ועדיין נותר לנו צלם אלוקים שבו נברא האדם, אולם עתה שההרגל גרם לכך שגם מאכלם של הבהמות לא תתעב נפשם, אני מתמלא צער על כך שבבדידותינו ביער אנו הולכים ומתרחקים מדמותם של בני האדם, ונמשל כבהמות נדמו.

והנמשל מובן, דהנה על הפסוק אלה פקודי המשכן משכן העדות דרשו חז"ל שיש בפסוק רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל, והנה בזמן שבית המקדש הי' קיים והשכינה הי' שורה בישראל היא זו שקורבה מאוד את עם ישראל לאביהם שבשמים, השכינה ששרתה בישראל הבדילה אותם מן הגוים והם חשו עם קדוש בני קל חי, עם העובד את ה' בבית המקדש ושכינת ה' חופפת עליו תמיד.

כאשר חרב בית המקדש הי' הצער על חורבנו גדול ביותר, לאורך כל הדורות הצער על החורבן והגלות וכן התקוה לבנין בית המקדש השלישי, שימשו כמחיצה המבדלת בין ישראל לעמים, גם בגלותם כאשר הם תעו בדרכים עקלקלות בארצות הגויים, חשו היהודים שמקומם אינו שם אלא גרים הם בארץ נכריה.

לדאבון לב עם ירידת הדורות נחלשו הגעגועים שלנו לבנין בת מקדשינו, וקטן הצער על החורבן הנורא ושוב אין אנו חשים כמעט את חסרונו, ועל ענין זה עצמו מן הראוי לקונן ולבכות שהרי צער זה הוא שהבדיל בינינו לבין האומות, ובזכות הציפיה לגאולה והצער על חורבן בית המקדש נזכה במהרה לראות בשוב ה' את שיבת ציון ובבנין בית תפארתינו ומלכינו בראשינו בב"א.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ד
קדוש יאמ"ר ..... ו
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ט
שבח"י רפב"ן ..... י
פינת יקרת ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
לשכת הסת"ם ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שיחת ..... ל
פשולחן מלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

תודה וקו"ל זמרה

ברכות עד בלי די

בכבוד והוקרה, נשגר ברכת מזל טוב בזאת השורה, בשפה נעימה וברורה, קדם מעלת כבוד האי גברא רבא ויקירא, חריף ובקי טובא במכמני התורה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, נודע ומפורסם בשערים, בדרשותיו ושיעוריו היקרים, נואם בחסד עליון, עומד תמיד לימינינו, במאמריו הנפלאים מעטר גליונינו, מדי שבת בשבתו, שליט"ה שמו ושלימה משנתו, בפי ישרים תהילתו, ה"ה

הרה"ג המפו'

רבי שלמה שבתי קעסטנבוים שליט"א

וזבר מערכת "קול התאוחדותינו"

לרגל שמחת נישואי בנו בסימן טוב ובמזל טוב

החתן החשוב המופלג בתורה וביראה, שמו הטוב נודע לתפארה

כמר **שמעון** ני"ו

עב"ג הח' שתחי' בת הרבני הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר **יצחק אייזיק וויס** הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

והברכה אחת היא קדם מע"כ אביו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

הרה"ח ר' משה אהרן קעסטענבוים ני"ו

ותהי נא ברכותינו עטרה, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות תדירא, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל היטים, ויזכה להמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, בב"א.

הח"מים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התאוחדותינו"
בארה"ב

מערכת "קול התאוחדותינו"
בארה"ק

כדי שיעלו המעשים ריח ניחוח, צריך להתכלל בכלל"י

אלה פקודי המשכן וגו'. יש להבין בפרשה זו שנאמר בפרטות בכל מעשה ומעשה שעשו במשכן וכלים, נאמר בכל אחד שעשו **'כאשר ציוה ה' את משה'**, דקשה למה לו לפרט בכל אחד, הוי ליה למימר באחרונה דרך כלל; ויעשו כאשר ציוה וגו'. אלא **התורה רמזה לנו רמז מוסר בכללות עבודת השם יתברך ועשיית המצוות**, הן שופר וסוכה ופסח ותפלין וכיוצא, **שיש בכל אחת עובדא** (מעשה) **ומילולא** (דיבור) **ורעותא שהיא המחשבה וכוונת המצוה והתפלה, היא רבה ונורא, ולא כל אדם, גם מבני עליה, יודעים חלק אחד מאלפי אלפים חלקים שכוונו אנשי כנסת הגדולה בכוונת התפלה, והוא הדין בכוונת המצוות,** ובאמת צורך גדול יש לכל אחד מישראל בכל אחד מן שלשה בחינות הנ"ל, כי מן מעשה המצוות נעשה לבוש לנשמה בגן עדן התחתון, ומן כוונת המצוות נעשה לבוש לנשמה בגן עדן העליון (ע' זוה"ק ח"א רכו, ב וב"ניצוצי אורות" שם) **לכך עצה היעוצה, לכלול את עצמו וכוונתו הן בתפלה והן במצוה, או בכוונת אכילתו בחול, ומכל שכן בשבת בני' סעודות דשבת, ישתף כוונתו עם שאר שלומי אמוני ישראל, היודעין כוונת התפלה והמצוה, ועל סוד כוונת אנשי כנסת הגדולה, וכיוצא בזה. וזה סוד שכתב האר"י: קודם תפלה צריך לומר 'ואהבת לרעך כמוך', לקיים מצות עשה זו, כדי שיוכלל כוונת תפלתו עם היודעים לייחד מדות העליונות,** ודי בזה.

והנה עשיית המשכן היה הכוונה שיהיה מחשבתן על מלאכת המשכן העליון, וכמו שנאמר (מג יז) **'הוקם המשכן'**, ודרשו (תנחומא נשא יח, ובזוה"ק פקודי דר"ט ע"א) כי בהקמת המשכן למטה הוקם למעלה, וחיינו על ידי המחשבה והכוונה שעשו באברים הנגלים למטה בגשמיי, ומחשבתן היה ברוחניי לבנות משכן העליון שהוא סוד בריאת שמים וארץ וכל העולמות, ולאו כל מוחא סביל דא, **לכן בכל פעולה ופעולה של כלי המשכן אמרו בפירוש שאנו עושין על הכוונה שציוה ה' את משה** (ראה אוה"ח הק' לט, א ד"ה עוד) וזהו על דרך שאנו אומרים [קודם עשיית כל מצוה] **'ויהי נועם'** וכו' וכמו שכתוב בזוהר (ח"ב צג, ב).

בן פורת יוסף

(בהקדמה בשם הבעש"ט הק'. וע"ע בישמח משה פ' ויצא עה"פ וידר יעקב נדר ובהג"ה שם, ובשו"ת תורה לשמה סי' יז)

הגאוה והגדולה שיש בה צורך לעבודת חי עולמים

כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש וגו'. אפשר לומר על דרך מוסר, כי ידוע מה שכתבו המפרשים על פסוק **"חלקי ה' אמרתי לשמור דבריך"**, כי אם יחזיק האדם את עצמו לשפל, אזי מזה יוכל לבא התרשלות בעבודתו ית', כי יאמר מה אני שאבא אחרי המלך הגדול כזה להיות מרואי פני המלך, **לכן כנגד זה יגביה את עצמו כמו שהוא באמת חלק אלוקי בתוכו, וראוי לעבוד אותו ית'.** וזשה"כ: **'חלקי ה' אמרתי'**, פירוש שאני אומר שיש לי חלק ה', ואם כן יש לי במה להתגאות, ולזה אמר זה שאמרתי, הוא רק: **'לשמור דבריך'**, כדי שלא יבא לי התרשלות בעבודתו ית', אבל לא במילי דעלמא, וכמו ששמעתי מחכם וצדיק אחד שאמר: **'הגאוה והגדולה'** הכל הוא מותר אם הוא **'לחי העולמים'**, ע"כ. והנה ידוע דזהב מורה על גדלות וגבהות. וז"ש: **'כל הזהב'**, פירוש כל הגאות **'העשוי למלאכה'** דייקא, פירוש אם הגאות זו עשו, בשביל שיעשה מצוות ומעש"ט שנתהוה ממנה מלאכה למעלה, וז"ש: **'למלאכה'**, אז גם הגאוה היא **'בכל מלאכת הקודש'**, פירוש גם הגאוה היא נחשבת למצוה כנ"ל.

ברית אברם

בכח ההשתוקקות זוכין לכחות למעלה מהטבע

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו. איני יודע מה מלמדינו כל הפסוק. ונראה **דמלמדינו דעת איך הבא לטהר מסייעין אותו, וכל מה שהתשוקה מתרבה בעשיית המצוה, השם יתברך למשען לו לגמור המצוה, הגם שהוא כמעט מן הנמנע, חש"י עוזר לו.** ומשמיענו זה הפסוק, דמלאכת המשכן היה למן הנמנע למין האנושי שתעשה על ידו, וכבר ידעת שכמה וכמה ענינים היו דרך נס, כמו הבריחה התיכון וכיוצא (ב"ר פצ"ד ה). **רק לחיות גודל תשוקתם לקיים רצון יוצרם, עשו מה שהוא בחוקם וכוחם, והאמינו בה' ובטחו בישועתו, ועל ידי זה נגמרה העשייה.** וזהו שאמר: **'ותכל כל עבודת משכן'** וגו' 'ותכל' מלשון: **'כלתה נפשי'** (תהלים פד, ג), שכל עבודת המשכן היה בתשוקה רבה, ועל ידי כך: **'ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' כן עשו'.**

אגרא דכלה

קישור סוף הספר לתחילתו רומז כי שכינתו ית' בתוכנו

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם. מה שהשי"ת השכין שכינתו במשכן, והמשכן הזה נסע עמהם בכל המסעות, הוא **רמז לדורות דבכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם** (מגילה כט.) וכמו שהיה בגלות מצרים שהשי"ת אמר ליעקב אבינו ע"ה (בראשית מו, ד) **'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה'**, וכתיב (לעיל א, א) **'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה'**, ואיתא בזוה"ק (ח"ב ב, ב) ד'שמות בני ישראל' קאי על משריין קדישין עלאין (מחנות קדושות עליונות) שירדו עם יעקב יחד עם השכינה מצרימה, עיי"ש. **וזהו שנענין סוף הספר לתחילתו** דאמר הכתוב: 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם' דייקא, אפילו מה שנסעו ישראל מגולה לגולה, וראיה לדבר ממה שאמר הכתוב: **'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה'** דקאי גם כן על משריין עילאין קדישין.

ערוגת הבושם

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

השראת השכינה בזמן הזה אצל לומדי תורה, אך בתנאי שילמדו עכ"פ ממשה רבינו ע"ה מרת הענוה

אלה פקודי כו'. כי אמרו רבותינו ז"ל (ברכות ח.) **מיום שחרב בית המקדש אין לו לחקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. אמנם תנאי יש בדבר דהגם דהשכינה שורה בד' אמות של הלכה זהו דווקא אם ילמוד בנמיכות רוח וענוה אבל אם ח"ו פימו דברו בגאות אזי בדד ישב בלי משכן השכינה,** כאשר אמרו רז"ל (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור במחיצה אחת. ובזה פירשנו אמז"ל (תענית ז.). חרב על הבדים כו' (ירמיה נ, לו) שיושבים ועוסקים בתורה בד בבד. דכפשטי' הדברים תמוהים דהלא אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה הקב"ה קובע לו שכר. **אך הכוונה שיושבים ועוסקים בתורה בד בבד ביחידי בלי השראת שכינה. והוא מחמת כל קבל רוח יתירא ורמת רוחא דאית בהו** כו'.

והנה דרכי קניית הענוה רבים המה כאשר האריכו בזה חכמינו הק' וביחוד האחרונים בעל חובת הלבבות וחק' בעל ראשית חכמה הלא בספרתם. אבל יש אדם אשר התגבר עליו יצרא דע"ז דגאות **ולא יועילו לו כל דרכי נועם קניית הענוה ובפרט לבעל תורה וכי ימצא דבר חידוש בתורה ויאמר ראה זה חדש הוא אשר לא היה לעולמים ומקום הונח לו להתגדר. ולא יאמר חלא ח' יתן חכמה ולא ביניתי ושכלי הוא** ולא יזכור חסרונותיו המרובים עד כי המעט מהמעלה אשר יש בו בטל באלף אלפי רבבות החסרונות והשפלות. והנה גם לאיש הזה **מצאתי לו תקנה להחבריח מעליו הרוצח אשר יקום עליו להשיאו ליצרא דע"ז** והוא בהוכירו גודל תורת רבינו ואדונינו זה משה האיש אשר אפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש למד. וזהו בנגלות. וכל רז לא אנים ליה מ"ט שערי בינה. ואחר כל זאת **'והאיש משה עניו מכל אדם אשר על פני האדמה'. ואיך לא יחרד מזה לב איש כמונו היום אשר הוא כאזוב קיר נגד ארז הלבנון וכיתויש מול ענק נגד הדרת רבן ואורן של כל ישראל. ואיך יעלה על לבו לב טפש ונשחץ להיות בו שום התנשאות** כו', ואז **ע"י שילמד ענוה עכ"פ ממרבע"ח לא יתעב ה' תורתו וישכון באהלו השם** כדבריהם ז"ל שהזכרנו אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

וזהו התכת הכתוב ויאמר **'אלה פקודי המשכן',** רוצה לומר גם אלה שנחסרים מהמשכן וכמונו היום בגלות החל הזה. ויהיה פקודי מלשון (במדבר לא, מט) ולא נפקד ממנו איש. **עכ"ז יש להם משכן שהשכינה עמהם בד' אמות של הלכה.** וזהו **'משכן העדות',** על ידי התורה שנקראת עדות. ואמר **אשר פקד** כו'. וסיפר מחסדי ה', כי לא לזה בלבד אשר יבחר בדרך ענוה מצד עצמו ה' עמו. **אף גם לאיש אשר אין אלה לו שלא חוקטן ונחסר ונתמעט בעיניו כי אם על ידי משה** כמש"ל וזה אומרו **משכן העדות גם עם אשר פקד רק על ידי משה** והבן היטב נ"ל:

נועם מגדים

תפלה

גאולה האחרונה תלויה בכח התפילה

אלה פקודי המשכן וגו'. ע"ד דאי' שהמקדש ראשון נחרב בעון ביטול תורה וכו', ותיקון לביהמ"ק השני הוא ע"י תפלה כדאי' במדרש עה"פ **'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפילתם תכתב זאת לדור אחרון' וגו'** (תהלים קב, יט) [ז"ל הפסיקתא דרב כהנא (כז אות ג') **'פנה אל תפילת הערער' ר' יצחק פתר קרייא בדורות הללו שאין להם לא מלך ולא נביא ולא אורים ולא תומים אלא תפילה זו בלבד, אמר דוד לפני הקב"ה רבון העולמים אף לא תבזה עליה 'תכתב זאת לדור אחרון'**] וצריך לזה התאמצות ג"כ בתפלה כדי שנזכה לתיקון בדק הבית מחדש גאולה העתידה. ועדיין השטן מרקד בינינו כי השטן לב העם לבל יעוררו את עצמם להתפלל בכוונה.

ונוכל לומר שזאת רמזה התורה בפסוק זה, **'אלה פקודי המשכן',** ו'פקודי' הוא לשון גאולה, כמ"ש (בראשית נ כה) **פקוד יפקוד אלקים אתכם.** ואמר הכתוב אשר אלה הענינים הם תיקון הבתי מקדשים שנתמשכנו ב' פעמים כנ"ל. המקדש ראשון **'משכן העדות',** שניתקן מחדש על ידי העדות שהיא התורה, וזאת היה תיקון למקדש ראשון. **'ואשר פקד על פי משה',** הפקידה העתידה להיות במהרה בימינו שתהיה על ידי משה כנ"ל (וכדאי' בזה"ק), הוא **'עבודת הלויים',** כי אין עבודה אלא תפלה (זוהר ח"ב דף קטו ע"ב). **'ביד איתמר',** כי איתמ"ר גימטריא קו"ל **תפל"ה, שהגאולה העתידה עיקרה תלוי רק בתפלה. וזהו ג"כ יש לרמז כי אל"ה פקוד"י המשכ"ן גימטריא** ג"כ קו"ל **תפל"ה כנ"ל, שכעת צריך בעיקר להתאמץ בתפלה, ועל ידי זה נזכה לגאולה שלימה בב"א:**

אמרי נועם

כל שמו"ע של כל אחד מישראל היא קומה שלימה של משכן, והוא עיקר חיות ויהדות של ישראל עם הקודש

ובצלאל בן אורי בן חור וגו' כאשר צוה ה' את משה. כתב בבעה"ט כאשר צוה ה' את משה כתיב על כל דבר ודבר וגו' והם י"ח פעמים כאשר וגו' וכל אשר צוה ה' את משה וכנגדם תיקנו י"ח ברכות, ואחר כאשר צוה ה' את משה כן עשו. ותיקנו כנגדו ברכת המינים, **ויש בהם קי"ג תיבות וכן בסופי הברכות כמו ברוך אתה ה' מגן אברהם ברוך אתה ה' מחי' המתים ובהם קי"ג תיבות וקי"ג פעמים לב בחומש שצריך כוונת הלב** (הקי"ג תיבות דהתפילות) עכ"ל שם.

וכמבואר בירושלמי כי הברכות של שמו"ע נתקנו נגד הנהו תשעה עשר אשר צוה ה' את משה כי כן כל תפלה קומה שלימה של משכן, והתפלה עיקר חיות ויהדות של ישראל עם הקודש לומר התפלה כל אחד כפי כחו וכוונתו ויחודו, ובצלאל רזא דצדיק יסוד עולם בן אורי חסד אור קדמאה בן חורין גגד ברכת מגן אברהם דהאי חסד עייל לקודש הקדשים וכו', ויעשו את בגדי הקודש כאשר צוה ה' וגו' בסוד ברכת מחי' המתים כו'. [ועיי"ש בדה"ק שהולך ומונה ומבאר כל אחת מהי"ח כאשר צוה ה' נגד אחת משמו"ע ברכות עפ"י תורת הח"ן]

היכל הברכה

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן. ובמדרש איתא משכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל, אמר רשב"ג עדות הוא לכל באי עולם שיש סליחה לישראל, והנראה לפרש בדרך דרוש דידוע דהשי"ת שומר תורתו, והנה השי"ת הוא מלוה כמו שאחז"ל הפנקס פתוחה וכל הרוצה ללות וכו' ואיתא בגמ' (בבא קמא ח:) אמר עולא דבר תורה בעל חוב דינו בזיבורית, שנאמר בחוץ תעמוד וכו', והקשו התוס' הא במטלטלי כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבני בהאי מתא מזדבני במתא אחריתי, עי"ש, והנה הרמב"ן כתב לתרץ קושיית התוס' דבמשכון לא אמרינן כל מילי מיטב הוא, כיון דלא שיך לומר דאי לא מזדבן הכא מזדבן התם, שהרי אינו יכול למכרו, והנה כי כן המשכן וכליו נתמשכנו ביד האויבים ועתידים להחזיר כמבואר במדרשים, והנה לכאורה הרי אחז"ל דבזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום נקראים עבדים, ועבדא כמטלטלי הוא, נמצא מזה דישראל וכלי המקדש הוי שניהם מטלטלים וא"כ למה נגבה החוב דוקא מהכלים, אכן לפי האמור יובן כיון דישראל חשובין יותר וא"כ הכלים הם כזיבורית ולכן גובין מנהם כבעל חוב שדינו בזיבורית, ושמא תאמר הלא במטלטלי הכל מיטב„ לזה אמר שרק "נתמשכן" ואם כן הוי זיבורית כאמור, ומזה ראיה שיש סליחה לישראל, מכיון שהם חשובין יותר מכלי בית חי.

(ישמח משה)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא בזוהר הקדוש רבי יוסי פתח מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וצ"ב, ויש לרמוז בהאי קרא ולהסמיכו לכאן עפ"י דברי הזוהר לחלן תא חזי בהאי שעתא דמשכנא אתעביד הוה סטרא אחרא אזיל ושאט כוי עד דקב"ה כפיף ליה לקמיה דמשה ואיהו עביד חושבנא דמהימנותא בע"כ דכתיב אלה פקודי המשכן כד"א גם אלה תשכחנה וכתיב אשר פקד עפ"י משה דתמן אתמני ואתפקיד עד דעביד חושבנא כוי עי"ש, וי"ל הטעם שהי' זה בכחו של משה עפ"י הגמ' של דוד המלך לרגו דכתיב ולבי חלל בקרבי אברהם אבינו הפכו לטוב שנאמר ומצאת את לבבו נאמן, וכ"כ משה רבינו ודאי הפכו לטוב כמאמר חז"ל יבא טוב זה משה דכתיב כי טוב הוא וידוע כי נולד בכל מדות רעות כדאיתא בסי ועי"כ פירש מהאשה ומפני כן הרג למצרי ועי"ד שאמרו מאן דנולד במזל מאדים לחוי טבחא או מוהלא והפך כל מדותיו לטוב, וכדאיתא בספר סידורו של שבת (ח"א שורש ששי ענף נ"ד) עי"ש, ובמדה שאדם מודד מודדין לו שכמו שהוא הפך הרע שבו עד ששב לטוב ולכן נקרא טוב כמו כן הכנים הסט"א לעובדי דחשובני ובע"כ יענה אמן כי החשבון אמת וצדק, וז"ש מה רוב טובך כלוי מה רב מי שנקרא טוב והוא כולו שלך והראי אשר צפנת אפי מצד צפון שמצפון תפתח וכוי רומז לסט"א הוא ג"כ ליראיך נכנע אליי למשמעתו כד"א אלה כוי אשר פקד ואתמני עפ"י משה.

(ייטב לב)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא בזוהר הקדוש רבי יוסי פתח מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וצ"ב, ויש לרמוז בהאי קרא ולהסמיכו לכאן עפ"י דברי הזוהר לחלן תא חזי בהאי שעתא דמשכנא אתעביד הוה סטרא אחרא אזיל ושאט כוי עד דקב"ה כפיף ליה לקמיה דמשה ואיהו עביד חושבנא דמהימנותא בע"כ דכתיב אלה פקודי המשכן כד"א גם אלה תשכחנה וכתיב אשר פקד עפ"י משה דתמן אתמני ואתפקיד עד דעביד חושבנא כוי עי"ש, וי"ל הטעם שהי' זה בכחו של משה עפ"י הגמ' של דוד המלך לרגו דכתיב ולבי חלל בקרבי אברהם אבינו הפכו לטוב שנאמר ומצאת את לבבו נאמן, וכ"כ משה רבינו ודאי הפכו לטוב כמאמר חז"ל יבא טוב זה משה דכתיב כי טוב הוא וידוע כי נולד בכל מדות רעות כדאיתא בסי ועי"כ פירש מהאשה ומפני כן הרג למצרי ועי"ד שאמרו מאן דנולד במזל מאדים לחוי טבחא או מוהלא והפך כל מדותיו לטוב, וכדאיתא בספר סידורו של שבת (ח"א שורש ששי ענף נ"ד) עי"ש, ובמדה שאדם מודד מודדין לו שכמו שהוא הפך הרע שבו עד ששב לטוב ולכן נקרא טוב כמו כן הכנים הסט"א לעובדי דחשובני ובע"כ יענה אמן כי החשבון אמת וצדק, וז"ש מה רוב טובך כלוי מה רב מי שנקרא טוב והוא כולו שלך והראי אשר צפנת אפי מצד צפון שמצפון תפתח וכוי רומז לסט"א הוא ג"כ ליראיך נכנע אליי למשמעתו כד"א אלה כוי אשר פקד ואתמני עפ"י משה.

(ייטב לב)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ה"ק עצי התמרים

אותה שנאת חנם שהיתה בחשדם את משה רבינו ע"ה, היא שהחריבה את ביהמ"ק

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן. כאן המקום להביא מה שפירש רבינו הגה"ק מסאטמאר זי"ע על הכתוב אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה, ופירשיז"ל 'משכן משכן' שנתמשכן שני פעמים בשביל עונותיהם של ישראל, ולכאורה אין זה מקומו אצל נתינת החשבון, רק אצל עשיית המשכן הי' לו לרמז על החורבן והמשכון.

אמנם הנה ארז"ל (יומא דף ט:) שבבית המקדש נחרב בעון שנאת חנם, והנה ארז"ל (שמו"ר נ"ו) שהיו חושדין למשה שנתעשר אצל עשיית המשכן, לכן קרא את ישראל לתת חשבון על כל פרוטה, **והנה זה החשד והשנאה על משה רבינו זי"ע היתה בוודאי שנאת חנם, ולזה אמר הכתוב אלה פקודי המשכן משכן העדות, היינו שבשביל הטעם שהוכרח משה ליתן המספר ומפקד וחשבון של המשכן, דזאת היתה בחינת שנאת חנם, זאת היתה הגורם גם כן על "משכן העדות" היינו מה שנתמשכן המשכן והמקדש בעונותיהם של ישראל, דשם הי' גם כן הגורם השנאת חנם.**

תמר יפרח (דף נב, הג"ה אות ק"ח)

ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וצ"ב, ונראה עפימ"ש באוהב ישראל לפי אלה פקודי המשכן כי אמרו חז"ל אין הברכה שורה בדבר המדוד והשקול והספור והנה כאן במלאכת המשכן שנעשה הכל עפ"י חשבון ובמדה הקצובה ואעפי"כ היי הברכה שורה דכתיב עיניך בריכות בחשבון דבאמת שורש העין הרע היא כמו בלעם הרשע דבכ"מ שנתן עיניו היי שולט שם מארה וקללה ר"ל וכו' אך גבי זרע ישראל כתיב עיניך בריכות בחשבון אף בדבר שיש בו חשבון אעפי"כ אינו מזיק הסתכלות הזה וכו', וזש"ה אלה פקודי המשכן ר"ל שנמנה במשכן כל דבר ונעשה הכל בחשבון ואעפי"כ היי הברכה שורה והטעם אשר פקד עפ"י משה מחמת שיצא המנין מפי משה שהיי בקדושה ובדביקות העליון ולא עוד אלא שע"י המנין נתוסף בו ברכה עכ"ד יע"י"ש. ולי נראה להסביר הענין יותר עפימ"ש אא"ז זצוקללה"ה בספרו ישמח משה פי תולדות עה"פ ויזרע יצחק וגו' וימצא וגו' מאה שערים דהטעם היא מה שאין הברכה שורה בדבר המדוד משום דהנהגה הסתמיות היא השגחה מסותרת בהטבע ולכן בדבר המדוד שאין יכול להיות נסתר אין בו ברכה, ולפ"ז אם יתן השם יתי ברכה בעצמו ולא ע"י הטבע שהיא רק שליח ולא יהי הברכה מכוסה כלל בהטבע אז וודאי אין שום דבר יכול לעכב ע"י ושורה בכל אף בדבר המדוד וגם יותר מכדי שיוכל לטעות דעתו של האדם. ובזה פי' בייטי"ל ראו כי הוי' נותן לכם השבת ע"כ הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים. כי מהשם הוי תחול הברכה אפי' בדבר המדוד כמו העומר ע"י"ש, ולפי"ז א"ש כאן בהמשכן אף שנמנה ונמדד כ"פ מ"מ הי הברכה שורה בו כי הברכה הבאה מאת הי אין שום דבר מעכב ע"י אף בדבר המדוד. וזה שפתח בזוה"ק על אמרו אלה פקודי המשכן שנמנה ונמדד כ"פ ואעפי"כ היי הברכה שורה בו מחמת שהברכה הבאה מאת הי שונה אף בדבר המדוד ואף גם יותר מכדי שיוכל לטעות דעתו של אדם ושלא כדרך הטבע ע"ז פתח מה רב טובך וגו' פעלת לחוסים בך נגד בני אדם היינו נגד דעת בני אדם ושלא כדרך הטבע ג"כ הקב"ה בעצמו יכול להשפיע ברכות וישועות טובות עד אין חקר ואין מספר.

(קדושת יו"ט)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא במדרש אמר משה לפני הקב"ה עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות, ופי' היפה תואר דהיינו בית מדרש גדול ובית ועד לתלמוד, והקשה בבנין אריאל האיך הותר להוריד המותר מנדבת המשכן לקדושה קלה הימנה. ויבואר ע"פ דברי מרן דודי זללה"ה בדברי יואל בפרשתן עה"כ והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר, והקשה באוהה"ק דהם שני דברים הפכיים אם דים אינו הותר ואם הותר אינו דים, אמנם ביאור הענין על פי מה שאמרו במדרש כי ממותר נדבת המשכן בנו בית המדרש ללמוד תורה, וטעם הדבר כי המשכן הי' מקום מוכן להשראת השכינה, אך כדי שיהיו בני ישראל ראויין להשראת השכינה, צריכם לחכנה ע"י לימוד התורה כי התורה מלמדת את האדם מצוות הי ועבודתו, ורק ע"י כך הם ראויים להשראת שכינה, וא"כ כל זמן שלא היה מקום מוכן לתלמוד תורה לא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

מהשראת השכינה בבנין המשכן חזינן דמדת הענוה היא העיקר

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על ידי משה. שמעתי מהרב הצדיק מאוהעל זלל"ה (ראה ישמח משה פקודי) על המסורה 'ואתה הפקד את הלוים, הפקד עליו רשע ושטן יעמוד על ימינו' (תהלים קט, ו). דהנה הלוי הוא מורה על צדיק גמור (הגלוה תמיד על ה'), וזה 'ואתה הפקד את הלוים', דהוא לשון חשיבות והתמנות. **אמנם יש עוד התמנות וחשיבות יותר, וזה 'הפקד עליו רשע', דהיינו שהיה מתחלה רשע, ואחר כך 'השטן יעמוד על ימינו', דהיינו שעשה תשובה ומזדונותיו נעשה לו זכיות** (ונמצא דאדרבה השטן מוכרח לעמוד על ימינו, עיין יומא דף פ"ו), זה הוא חשוב יותר מהצדיק גמור, עד כאן, ודפח"ח.

והנה לפי"ז י"ל שזהו שאמרה התורה 'אלה פקודי המשכן' דהוא לשון חסרון ['פקודי' לשון חסרון, מלשון לא 'נפקד' ממנו איש], ע"י שעשו העגל וגרמו חסרון אמנם ע"ז אדרבה הוא 'משכן העדת' וגרמו לעצמם השראת השכינה ע"י החרטה והכנעה וכמבואר בדברי החובות הלבבות זללה"ה דהבעל תשובה לבו נכנע וע"ז הוא הוא גורם השראת השכינה, כי המתגאה הוא דוחק רגל השכינה ח"ו, והראי' 'אשר פקד עפ"י משה' שלכך נתן השי"ת את התורה ע"י משה רבינו ע"ה על שהי' בו מדת הכנעה.

וכיוצא בזה שמעתי מהרב הצדיק מאוהעל זלל"ה שאמר לפרש את הפסוק 'אלה פקודי המשכן, משכן העדת', דהיינו שזה הוא החסרון העלול להיות אצל צדיק גמור [דכנ"ל 'פקודי' לשון חסרון], והיינו 'אלה פקודי המשכן', אם ידע שהוא צדיק ['משכן העדות'], ויחזיק את עצמו בזה, והראי' לזה 'אשר פקד על פי משה' ומאי טעמא זכה לכך אלא על כרחך על שהי' עניו מכל האדם אשר על פני האדמה.

אך פרי תבואה (פר' פקודי),

נשלמה מלאכת המשכן ולא זכו להשראת השכינה, וזה שאמר הכתוב והמלאכה היתה דים ע"י והותיר כי רק ע"י שהיתה לחם נותר לבנות בית המדרש היתה המלאכה דים לגמור מלאכת המשכן, עכ"ד ולפי זה מיושב קושית הבנין אריאל האיך הותר לבנות ממותר נדבת המשכן בית מדרש לתלמוד, והלא אין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה אך לפי האמור ניחא דמכיון שבלי בית המדרש לתלמוד תורה לא הי' חל שום קדושה והשראת השכינה על המשכן, ע"כ אי אפשר לומר שקדושת בית המדרש קלה מקדושת המשכן שהרי היא היא שהשפיעה את כל קדושת המשכן, ואי"כ לא הי' כאן הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה, וא"ש.

(ברך משה)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן. ופירש"י משכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל. ונראה על פי המבואר במדרש תנחומא (פ"י) בטעם הדבר שצוה הקב"ה ליתן מחצית השקל, לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונטל כל אחד ואחד מטבע, לפיכך יתן כל אחד ואחד מטבע. אמנם כתב בשי"ת עה"ת (פי' וישב) דדבר זה אי חטאו השבטים במכירת יוסף תלוי במחלוקת התנאים (סנהדרין סו.) אי אמרינן ו' מוסיף או ו' לחלק, דהנה כתיב (דברים כד ז) כי ימצא איש גונב נפש מבני ישראל והתעמר בו ומכרו, והשבטים לא השתמשו בו אלא מכרוהו, ובכן אי אמרינן ו' לחלק בחד מיניהו סגי, או עימור או מכירה, ואם כן חטאו השבטים במכירת יוסף, אבל אי אמרינן ו' להוסיף, בעינן תרוויהו עימור ומכירה, ואם כן לא חטאו השבטים במכירתו דהם לא התעמרו בו אלא מכרוהו, עכ"ד, והנה הקשו המפרשים איך יצאו בני ישראל ממצרים טרם שנשלם הזמן של די מאות שנה, ותירצו (פרדר"א פמ"ח) כי חשבינן זמן הגירות מעת שנולד יצחק, ומעת ההוא כבר היו בארץ לא לחם. וכתב על זה החיד"א בהגדה שמחת הרגל כי דבר זה תלוי במה שאמרו חז"ל (בבא בתרא י.) ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, כי אברהם קנה את הארץ בחזקה כמ"ש (בראשית ג יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, ואי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, אין לחשוב מזמן שנולד יצחק דלא הוי ארץ לא לחם, אבל אי לא קנה אברהם את הארץ, איכא למיחשב מזמן שנולד יצחק דהא הוי ארץ לא לחם, עכ"ד, אמנם כבר מבואר ביפה תואר (פי לך) דהך דינא אי ארץ ישראל מוחזקת לאבותינו או לא תלוי אי אמרינן ו' מחלק או ו' מוסיף, דאי אמרינן ו' מוסיף הרי הקב"ה אמר לאברהם אבינו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, ובמציאות לא מצינו שהלך אברהם אבינו אלא לארכה, אם כן לא קנה אברהם אבינו את הארץ בחזקת הילוך, שהרי לא הלך לארכה ולרחבה, אבל אי אמרינן ו' לחלק הרי משמעות ציווי הקב"ה הוא או לארכה או לרחבה, ועל כן כשהלך אברהם לארכה כבר קנה לארץ ישראל ושפיר הוי מוחזקת לנו מאבותינו, ומעתה יתבאר דברי רשיז"ל על נכון, כי הקרא פתח אלה פקודי המשכן ומונה והולך הוא (פסוק כ"ה) וכסף פקודי העדה, מאת ככר וגו', והמה מחצאי השקלים שבאו לכפר על עון מכירת יוסף כמבואר, ומוכח מזה שמכירת יוסף נחשב להם לחטא, אם כן על כרחך דאמרינן ו' לחלק, ואי אמרינן ו' לחלק אזי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו ואי אפשר לחשוב הגירות מלידת יצחק, וצריך לומר דשאר גליות משלימין, ומשום הכי משכן משכן שנתמשכן בעוונותיהם של ישראל, כי הוצרכו להשלים שאר גליות.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

דברי התעוררות אשר השמיע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לפני אמירת תהלים באת"ק מירון יע"א
אצל ציון התנא האלוקי רשב"י זי"ע
בקדרותא דצפרא יום שישי ערש"ק פר' פקודי תשע"ו לפ"ק

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם.

שטייט אין פסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שטייט אין ספרים הקדושים ושכנתי בתוכם מינט מען בייַ צדיקים, צדיקים זענען א בחינה פון א משכן, א משכן וואס האט זוכה געווען צו השראת השכינה. דער ציון הקדוש פון הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי איז א בחינה פון א משכן, הנה אנכי בא אליך בעב הענן, די השראת השכינה איז מיט א ענן.

כי ענן ה' על המשכן, ס'איז דא השראת השכינה במקום הזה, אויפן הייליגן ציון פון תנא הקדוש רבי שמעון בן יוחאי, ואש תהיה לילה בו, ס'איז דא א פייער, א אש להבת שלהבת, א פלאם פייער, לילה, אין די גלות וואס וועט אנגערופן לילה, לעיני כל בית ישראל, א לעכטיג פייער, וואס מאכט לעכטיג כל בית ישראל, אלע אידישע הייזער, בכל מסעיהם, די אלע אידן וואס זענען געקומען צו פארן מכל ארצות תבל, איז דא א פייער ס'זאל לעכטיג מאכן די אידישע הייזער, ס'זאל זיין א לעכטיג פייער בכל מילי דמיטב, מיט אלעם גוטן, להם ולביתם ובניהם ובנותיהם וכל יוצאי חלציהם.

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

אלה פקודי המשכן משכן העדות. לעתיד יהיו הלויים כהנים (ליקוטי תורה להאר"י יחזקאל ג). וזהו **אלה פקודי המשכן**, לרמוז על פקודת הגלולה בצילת המשיח שעתיד המשכן לחזור לעלינו, וזוי תהיה **עבודת הלוים**, כי ישמשו הלוים בכהונה, ויעבדו בבית המקדש לעתיד. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. שכך מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:). **הערבי נחל** (שבת הגדול ג) ביאור: לפי שסכר המלוה גדול כל כך שאין ביכולת כל העולם הזה לסובלו, לכן נפוץ הסכר לעולם הבא, ולפי זה בעני גם שסכרן מועט, יכולים ליתן להם שכרם בעולם הזה; וגרמה כדי שלא יגיע מזה חילול ה', ושלא יתמרו הגויים היה אלהיהם, בתמרם עם ה' אלה כלם עניים ומדולדלים, וכל עושה רע טוב בעיני ה', לכן מספיע ה' גם ליסראל רב טוב בעולם הזה. והנה אי אפשר להשיג גודל קדושת ומעלת המשכן, אמנם מציונו כמה השפעות טובות שנמשכו על ידי המשכן גם בעולם הזה, כדמציונו שהתפלות נתקבלו שם לכל ערכי העולם הזה. וזהו **אלה פקודי**, לשון פקדון, דבחמת כל קדושת **המשכן** הוא פקוד וגנוז גודל ערכו, אך מה שרואים שנשמת ממנו גם מטוב עולם הזה, הוא רק **משכן העדות**, שזהו עדות לבחי עולם שהשכינה שורה ביסראל. (טיב לבב)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. ליש אמונות (משלי כח) זה משה, שנעשה גזבר על מלאכת המשכן, ואף שהיה משה גזבר לעצמו, הוא קורא למחריס ומשנב על ידיהם, שנאמר: אלה פקודי המשכן משר פקד משה ליון כתיב כאן, אלא משר פקד על פי משה ביד ליתמר, עליו נאמר (מלכים ב' יב): **ולא יחשבו** את האנשים משר יתנו את הכסף כי בנאמנה הם עושים (מדרש). לכאורה מביא רליה לסמוך דבריו, שהרי התם כתיב 'ולא יחשבו', ואם כן למה הוצרך משה לומר לפניהם חשבון מלאכת המשכן. אלא קיימא לן (יו"ד רמז): ליון לקבל חשבון מגבאי צדקה, ואף על פי כן כדי שיהיו נקיים מה' ומיסראל טוב להם ליתן חשבון בעצמם; ואפשר כי זה מדוייק בלשון **ולא יחשבו את האנשים**, לשון מפעיל, שאמרים לו יכופו אותם לומר חשבון, אבל הם בעצמם נכון הוא שיתנו חשבון. וזהו **שהיה משה קורא למחריס ומחשב על ידיהם**, הרי שהם לא תבעו ממנו חשבון, כי אסור לתבוע חשבון מגבאי צדקה, ואף על פי כן הוא נתן בעצמו חשבון. ועל זה מייתי שפיר רליה עליו נאמר **ולא יחשבו את האנשים כי בנאמנה הם עושים**, שאחריס לא יתבעו מהם חשבון, אבל נכון שהם יתנו בעצמם חשבון. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. לכאורה הרי היה לנרה בשעתה, ולמה רמז הכתוב ביוס שהוקם של יסראל שנתכפרו בו על המשכן, את המורגנות העתידים לבוא עליהם. ונראה **דק"ו היאמת משה** (תלוה ד"ה ובכן) כתב: לכאורה מה צורך היה בבנין שני המקדשות, כיון שנחרבו וגרמו לרות גדולות ליסראל. אלא כיון שלא יכלה הארץ הגשמית לסבול את קדושת הבית הפליאי, על כן הוצרך הדבר, כי בבנין שני המקדשות נשרש כח הקדושה בארץ, ויוכל בנין המקדשות להתקיים לעולם; ומעתה בשאר תכלית רצון ה' בגיווי מלאכת המשכן, היה כדי להקנות בארץ חיכות קדושה, שתוכל לסבול רוס קדושת בית הפליאי, ואז תהיה הקדושה נצחית, על כן רמז להם ה' מיד בצוותו על מלאכת המשכן את המורגנות העתידים לבוא, כדי שיבינו שעליון לו תהיה קדושת המשכן בתופן הפליאות הגמור שהם משתוקקים עליה, ולו תהיה קדושה זו כי אם לאחר המורגנות, שתקנה הארץ חיכות קדושה נפלאה. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. אם בנה משה את בית המקדש, לו היה יכול להחרב, כי מעשה ידיו קיימים לעד (סוטה ט:). ועל כן לו נחרב המקדש

שעשה משה, אלא נגנז ועתיד לחזור אליו בעת הגאולה, וכדלמרו (ילקוט תרומה): המשכן שעשה משה עומד קיים לעולמי עולמים; והנה **הרגינו במיי** כתב 'העלם' כתב חסר ו', לרמז על הימים שעמד המשכן, שהם ארבע מאות ושמונים שנה משיצאו ממצרים, עד שנעשה שלמה את הבית, וחסר אחד מחשבון ת"פ, לפי שבשנה השנית לצאתם ממצרים הוקם המשכן; וזהו **אלה פקודי המשכן משכן העדות**, כי שני המקדשות שהרבו הרמוזים בחיבת המשכן משכן, הם לאות על קדושת המשכן הרמוז בחיבות **העדות**, ועל נקיון כפיו של משה, שהרי אילו היה נעשה עוול כל שהוא במלאכת המשכן, לא היתה שורה עליו קדושה גדולה זאת שלא יחרב לנצח. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. לומות העולם שבורים שאף אם ישראל חוטאים, אין ה' מענישם, כדלמרו (מדרש הובא בדעת זקנים דברים): בלעם אמר לישראל (במדבר כד) מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, עשו כל תאות לבבכם, כי לאומות עושה כל הרעה שגזר עליהם, אבל בכם שאתם בניו, אם גזר רעה ההוא אומר ולא יעשה ודיבר ולא יקיימנה (שם כג); נמלא דממה שהשרה ה' שכינתו במשכן, אין רואין שאחל להם ה' על מעשה העגל על ידי שעשו תשובה, שהרי אפשר שלא חזרו בתשובה ולא נאחל להם חטאם, ומשרה שכינתו בתוכם כיון שישראל בניו למקום אינו מעניש על חטאם. אלמא ממה שנאחב בית המקדש זה פעמיים בעוונות ישראל, נראה בעליל כי לב ישראל כך היא המדה, שאם הם חוטאים הוא מסלק שכינתו מהם, וקל ומומר הוא, ואם אם סילק שכינתו מביניהם ונאחב הבית בעוונותיהם, כל שכן שלא היה משרה שכינתו עליהם במשכן לילולא נאחל עון העגל. וזהו **אלה פקודי המשכן משכן העדות**, כי שני המקדשות שהרבו הרמוזים בחיבת המשכן משכן, זאת היא העדות לישראל אשר אחל להם ה' על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. משה אמר לה', עשינו את מלאכת המשכן והוקרנו, אמר ליה לך ועשה בהם משכן לעדות (מדרש). לא הבינותי מהו המשכן הזה המיוחד לעדות שנאחדש לו עכשיו, ומפשר שעשה בית המדרש (יפה תואר). לכאורה למה הוצרכו אחרי הקמת המשכן לבית המדרש, והלא גם קודש לכן היה משה לומד עם בני ישראל, כדלמרו (שיהופין נד:): כילד סדר משנה, משה למד מפי ה', נכנס אהרן ושנה לו פרקו וכו', נכנסו כל העם ושנה להם משה פרקן; ונראה דכל דבר שעשו הדורות הראשונים, היה פועל דמיוני לדורות העתידים, ולכן כאשר נפה ה' שעתיד בית המקדש להחרב, ויהיה צורך בבתי מדרשות, כי זה קיומם של ישראל, כדלימת **בזוה"ק** (שמות קפח:): כשבאים לבית המדרש ולומדים שם הברכות והנחמות שהובטחו בתורה, הוא מתחזקים ומתנחמים; על כן היה מן הצורך לעשות פועל דמיוני לדורות העתידים, כאשר לא יהיה להם מקדש, שיבנו בתי מדרשות. ולכן לפי שנרמז מדכתיב **משכן העדות** שבנה משה בית המדרש מן הנותר, לכן רמז שעתיד המקדש להתמשכן, ומשום כך הקימו בית המדרש ללמוד תורה, לעשות הכנה אל העתיד. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. עתידין בתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל (מגילה כט:). ופירש זה **המהרש"א** (חלוים קכב): 'שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, עומדות היו רגליו בשעריך ירושלים, ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו', והוא על פי מה שלמרו (ילקוט ישעיה תקג): לעתיד יהיה בית המקדש גדול בירושלים שבעולם הזה. ועל זה לאמר מה טעם יהיה בית המקדש לעתיד כל כך גדול, לפי שבירושלים הבנויה לעתיד יהיה 'חוברה לה יחדיו', כל המקומות של בתי כנסיות שהיו בעולם הזה, ונמלא עתה בגלות שבבית הכנסת שהיו עומד, הרי הוא מקום המקדש גופיה לעתיד; נמלא דזאת היה נחמתם של המתגדבים שלא זכו שיבנה המשכן מנדבתם, שבבנה מנדבתם משכן העדות שהיה בית המדרש, אשר לעתיד יקבע במקום המקדש בירושלים, כי מי לנו גדול מבית מדרשו של משה אשר ודאי יקבע לעתיד בבית המקדש. ולכן לפי שנרמז מדכתיב **משכן העדות** שבנה משה בית המדרש מן הנותר, לכן רמז שעתיד המקדש להתמשכן, ועתיד בית המדרש להקבע בבית המקדש לעתיד, וא"כ גם להם חלק במקדש ה'. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה'

הגאון ר' אלחנן וואסערמאן ערך פעם מגבית למען ישיבתו, באחד מלילות שבת דרש בבית הכנסת למען ישיבתו אולם הציבור לא התחייבו לתרום כדבעי, באותו ליל שבת לאחר הסעודה בא הרב של אותו ביהמ"ד עם כמה נכבדי הקהילה לר' אלחנן כדי להתנצל ושלא יהי' לו תרעומת עליהם בגלל המגבית שלא הצליחה אצלם, אמר לו ר' אלחנן הנה מחר יקראו בתורה "ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה' את משה" הבה נתאר את החזיון הזה, עומדים לבנות את המשכן מן השמים נקרא בצלאל בן אורי לעשותו והנה הולך לו משה רבינו במחנה ישראל, פוגש ביהודי ושואל אותו "צריך להקים את המשכן אולי אתה בצלאל בן אורי", לא - משיב האיש אנוכי ראובן בן יעקב, משה רבינו ממשיך בדרכו, פוגש ביהודי אחר, ושואל שנית "צריך להקים את המשכן אולי שמך בצלאל בן אורי", לא - מתנצל גם השני, אנוכי שמעון בן יעקב, האם יעלה על הדעת שמשה רבינו יתרעם על היהודי הראשון והשני, מדוע לא נקראו בשם בצלאל בן אורי, ומדוע לא הם אלו המקימים את המשכן, וכי מה בידם לעשות אם לא הם נבחרו על ידי ה' להקמת המשכן כי אם בצלאל דווקא, סיים ר' אלחנן את דבריו אל הרב: מה, אם כן, מקום לתרעומת יש לי, אם ביהמ"ד שלכם פשוט לא נקרא להימנות על בוני התורה בזמן הזה, אם אין לכם הזכות לתמוך במשכן העדות.

(אור אלחנן)

ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה'

לאחר פטירת הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל כשהתחיל בנו הרה"ק המגיד מטריסק זצוק"ל לנסוע נסיעותיו הקדושות על פני המדינה בעיירות שונות, נסע פעם אחת דרך עיר טריסק, וכאשר ראה שם בצד העיר שיש מקום רפש וטיט ומים מקלחים שם תמיד, אמר פה אשב ואקבע דירתי, וכך הי' שבנה לו במקום הרפש והטיט חצר קדשו ובית מדרשו, וכמובן עלה לו בדמים יקרים פי כמה מאם הי' בונה על קרקע רגיל, והי' בעיני החסידים לפלא גדולה, אך שום איש לא העיז לשאלו על כך. לימים כשהי' הרה"ק מטריסק בעיר קאוולע, פגש שם את דודו הרה"ק ר' יצחק מנעשכיז זצוק"ל, ושאל הרה"ק מנעשכיז מהרה"ק מטריסק מדוע עשה כדבר הזה לכלות ממון ישראל במקום הרפש והטיט, השיב לו הרה"ק מטריסק: הלא אתם שואלים מוכרח אני להשיבכם, הנה כשעשה בצלאל את המשכן כתיב ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת וברש"י פי' שנתן לו הקב"ה רוח נבואה ורוח הקודש, וקשה למה הי' בצלאל צריך לרוה"ק למלאכתו, והי' די בזה שהוא אומן ועושה מעשה חרש ויכול לעשות המשכן כאשר נצטווה, אך הענין כך הוא כי בעת שנתנו בני ישראל נדבת לבם על מלאכת המשכן הי' ביניהם שלש כיתות, כת אחת שנתנו נדבתם בכל לבם לעשות נח"ר להבורא ית"ש וכל כוונתם הי' בלתי לה' לבדו, כת אחרת היתה שנתנו נדבתם כדי לקיים מצוות הבורא אבל הי' להם ג"כ פני' להתיהר, וכת שלישית שבאמת לא רצו כלל ליתן כך מצד ההכרח הי' צריכים ליתן, לכן בצלאל שהי' לו רוח הקודש לקח הנדבות מכת הראשונה שכוונתם היתה בלתי לה' לבדו ומהם עשה כלי המשכן שהם קדשי קדשים והשאר דברים עשה עם המעות שקיבל משאר הכתות, וסיים הרה"ק מטריסק: כך הוא אצלינו אותם החסידים שנותנים לי מעות בכוונה רצויה מזה המעות אני בונה ביהמ"ד ושאר צרכי גבוה, והמעות שבא מאנשים בלא כוונה רצוי' מעות כאלו אני נותן במקום הרפש והטיט.

(ילקוט מאורי אור)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק וישרים, כדרך צחות וטלי צהנאמרים

את קלעי החצר. הרמ"א אבה"ע (סי' ס"א ס"א) פסק י"א לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהיה זרעם ככוכבי השמים, ובפתחי תשובה (שם סקי"א) בשם שו"ת חתם סופר (אה"ע סי' צ"ח) האריך נגד המתחדשים שרוצים לשנות מנהגי ישראל ולעשות החופה בתוך בית הכנסת וכבר מחו להו אמוחא רבותינו ואבותינו הק' בדורות האחרונים. ושמעתי פעם אחת חתן התעקש ולא רצה ללכת לחופה שהיתה בחצר ביהכ"נ עד שיהי' מראים לו מפורש מן התורה שכן צריך להיות. הוציא הרב החומש והראה לו בפרשה דידן הפסוק את קלעי החצר (כלה בחצר) ונענה והסכים החתן מיד לצאת לחצר אל החופה. **והנה אם כי הוא בדיחא היא יש לתת תבלין על זה דגברא רבה אמר מילתא לא תחייכו עלה,** דידוע הרמז כמשוש **'חתן על כלה' גימטריא תרי"ג,** ישיש עליך אלקיך שישיש ה' עלינו כמזמוטי חתן וכלה כאשר נקבל ונקיים תרי"ג מצותיו. **והנה תיבת 'את קלעי' עם ב' כוללים גימטריא תרי"ג כמנין 'חתן על כלה', והרי מרומז שפיר על כלה את קלעי החצר שיהא כמנהג ישראל בחצר תחת השמים, לתת עליהם ברכת השמים בקיום תרי"ג ומנהגי ישראל.**

אלופי יהודה

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה. וברש"י אי' המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל. הן ידוע דאילו היה משה רבנו נכנס לארץ ישראל והיה בונה את בית הבחירה לא היו ישראל חוטאין בע"ז ולא היה נחרב בית המקדש, ומה שלא נכנס לא"י היה שגרמה שישראל זנו אחרי אלהי נכר הארץ ולבסוף חרבה בית מקדשינו, ומה גרם והביאו לכל זאת, פיו של משה במה שאמר "שמעו נא המורים". וזהו שנרמז כאן, אלה פקודי המשכן משכן העדות רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל אשר פקד כלומר אשר נחסר [מלשון הכתוב ויפקד מקום דוד] על פי משה במה שאמר שמעו נא המורים ולכן לא נכנס לארץ וממילא לא נבנה ביהמ"ק ע"י והיתה יכולה להיחרב.

(תורת משה להחת"ס)

☆

אלה פקודי המשכן וגו' ובצלאל וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה ובמד' אשר צוה משה אין כתיב כאן אלא אשר צוה ה' אפילו דברים שלא אמר לו רבו וכו' דמשה א"ל עשה ארון וכלים ואח"כ המשכן א"ל בצלאל וכו' א"ל יודע הייתי וידעתי וכו', וצ"ב הרמז דוקא כאן ולא לעיל בפרשת תרומה, ונקדים דהנה מצינו ב' טעמים לעשיית המשכן א' כדי לכפר על חטא העגל, ב' כיון שנתן הקב"ה את התורה לישראל ולפרוש ממנה א"א ע"כ צוה שיבנו המשכן כדי שיהי' ג"כ שם, והנ"מ ביניהו דאי' במ"ר שהי' משה מצטער על הדבר ואמר הכל הביאו ואני לא הבאתי א"ל הקב"ה חייך שדיבורך מה שאתה מצוה חביב עלי מן הכל, ואם נאמר דהטעם כדי שיכפר על חטא העגל מעתה משה דלא חטא לא היו צריך להביא ולא הי' צריך הקב"ה לפייסו, משא"כ אם נאמר טעם כדי שאדור עמכם ראוי הי' משה להביא נדבתו למשכן וכדין הי' מצטער על מה שלא הביא וצריך הקב"ה לפייסו, אמנם באמת י"ל כטעם דבא לכפר על חטא העגל ובאמת לא הי' שום פיוס כי לא נעשה המשכן על פי דיבורו של משה שהרי משה שינה בדבר ובצלאל עשה כמו שאמר הקב"ה, ובזה מבואר אלה פקודי המשכן משכן העדות דהי' עדות על ישראל שכיפר להם הקב"ה על מעשה העגל ובתוך כדי דיבור אמר אשר פוקד על פי משה כוונתו דנעשה הכל על פי מה משום שלא הי' מביא נדבתו למשכן וא"ל הקב"ה חייך שדיבורך חביב עלי יותר, אמנם אם הטעם היא כדי לכפר על חטא העגל לא הי' משה צריך להביא בכלל דכפרה לו למה וא"כ סתרי אהדדי, וע"ז בא לתרץ דלעולם הטעם כדי לכפר על מעשה העגל ודקשיא לך א"כ למה הי' צריך לפיוס, לז"א ובצלאל וכו' עשה אשר צוה ה' דקשה אשר צוה משה הול"ל ומוכרח לומר דמשה שינה וא"כ באמת גם הציווי לא נעשה על פי משה.

(נפתלי שבע רצון)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדת. (חסר ו'). איתא ברבינו בחיי "המשכן" עם ה' אותיות של תיבת המשכן הם בגימטריא ת"כ, כמנין השנים שעמד בית שני, "משכן" בגימטריא ת"י כמנין השנין שעמד הבית הראשון, "העדת" (חסר ו') בגימטריא תע"ט, כמנין השנים שעמד המשכן עד שנבנה הבית המקדש, והיא דבר נפלא, אלא שצריך להבין אמאי חסר מספר ה' ממנין ימי הבית השני עד שצריך לצרף את מספר האותיות שבתיבת המשכן, וי"ל כדי לרמז שה' דברים חסרו בבית השני כדאיתא במס' יומא.

(תורת משה חתם סופר)

דורש טוב

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו. הקשה באור החיים הק' והלא בצלאל והחכמי לב הם עשו את עבודת המשכן ולא כל בני ישראל. וי"ל **דהנה ע"י שישראל נתנו את נדבותיהן למשכן מתוך אהבת הש"י, ע"ז נתקבל כלות האהבה של כלל ישראל להש"י במשכן אחד, ונעשה מקום להשראת השכינה,** שכן כתב האלשיך הק' בהפסוק בשיר השירים **'אפריון עשה לו המלך שלמה כו' תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים', שהאהבה של כלל ישראל לקונם שנתאסף בהאפריון והמשכן, זאת גרמה השראת השכינה.**

והנה איתא במס' תמורה (דף ד') דאמירת **'קרבן זה'**, חשוב כמעשה, אף שהדבר נעשה ע"י דיבור פיו, דכיון דבדיבורו נעשה מעשה נחשב הדיבור למעשה, **וכן כתבו התוס' בגיטין** (דף ס"ז) דדיבור שמעשה נגמר על ידו חשיב מעשה, **ולפי זה נראה** דאף שמעשה מלאכת המשכן עשו חכמי לב, **מ"מ הואיל וע"י גודל האהבה שבה נתנו ישראל את נדבותיהן, גרמו השראת השכינה שזוהי תכלית בנין המשכן, על כן נחשב מעשה בנין המשכן לישראל, כי באהבתם המשיכו השראת השכינה הק'.**

וזה שאמר הכתוב **'ותכל כל עבודת משכן אהל מועד'** היינו שנשלם הדרך אשר ראוי להמשיך השראת השכינה בישראל, וכיצד נעשה דבר זה, לזה ממשיך הכתוב **'ויעש'ו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה'**, ואם תאמר הלא באמת לא עשו בפועל את המלאכה, **הוי אומר דהכונה על נתינת הנדבה באהבה רבה, אשר זה שפיר חשיב לעשיה, משום שהמשיך השראת השכינה למעשה, וממילא באופן זה נתקיים 'ותכל כל עבודת משכן אהל מועד'.**

שפתי מהר"ש ענגיל

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

משכן העדות. פירש"י עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל[א], שהרי המקרה שכינתו ביניהם:

וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן: וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן: (מ, לד–לה)

ויכס הענן את אהל מועד[ב]. לומר כי הענן יכסה את האהל מכל לד והוא מכוסה וטמון בו. **וכבוד ה' מלא את המשכן.** כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ כא) אל הערפל אשר שם האלהים. ואומר כי לא יכול משה לבוא אל אהל מועד (פסוק הבא) מפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מכסה לותו ולא היה רשאי לבוא בתוך הענן. ועוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא לותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני, ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן (לעיל כד טז), ואומר ויבא משה בתוך הענן[ג] (שם יח). ועל דרך הפשט, בעבור שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא ח ח) לא נכנס משה למשכן, אבל קרא לותו מאהל מועד ועמד פתח לאהל מועד וידבר אליו[ה]:

מעשה חש"ב

א מבואר בדברי רש"י שענין הקמת המשכן היא להורות שויתר הקב"ה על מעשה העגל. והנה רבינו (ריש פרשת תרומה) מבאר שעיקר טעם הקמת המשכן הוא, כדי שתשרה השכינה שם כמו שהיה במתן תורה. וז"ל רבינו "יסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני, שוכן עליו בנסתר. וכמו שנאמר שם 'וישכן כבוד ה' על הר סיני', וכתיב 'הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו'. כן כתוב במשכן 'וכבוד ה' מלא את המשכן'. והזכיר במשכן שני פעמים 'וכבוד ה' מלא את המשכן', כנגד 'את כבודו ואת גדלו', והיה המשכן תמיד עם ישראל, הכבוד שנראה להם בהר סיני, ובבא משה היה אליו דבור אשר נדבר לו בהר סיני".

ב ואפשר לומר שרש"י לשיטתו, ורבינו לשיטתו דהנה נחלקו רש"י ורבינו מתי נצטווה משה על מלאכת המשכן. לפי רש"י (פרק לב פסוק יח) מלאכת המשכן נאמרה למשה כשעלה בהר לקבל לוחות אחרונות, דהיינו לאחר חטא העגל. ודעת רבינו שמלאכת המשכן נאמרה למשה בארבעים יום הראשונים, דהיינו קודם חטא העגל. רק משה לא אמרו לישראל כשירד מן ההר בפעם הראשונה, מכיון שעשו העגל ושבר את הלוחות.

ולפי"ז א"ש, דרש"י לשיטתו שקודם היה חטא העגל, ואח"כ ציוי מלאכת המשכן, יכול לפרש שענין הקמת המשכן בא להורות שויתר הקב"ה על מעשה העגל. משא"כ רבינו לשיטתו דציוי מלאכת המשכן היה קודם חטא העגל, לא היה יכול לפרש כרש"י, שענין המשכן בא לכפר על חטא העגל, לכן מפרש שענין המשכן כדי שתשרה השכינה שם.

ג כתב רבינו (לעיל פסוק ב) שכל הפסוקים מתחילת פרק מ' עד פסוק זה 'ויכס הענן', מיירי משבעת ימי המילואים, שאז עשה משה רבינו את העבודה. ואז

אמר לו הקב"ה שבשמיני למילואים ראש חודש ניסן יקים את המשכן ושוב לא יפרקנו. משא"כ בשבעת ימי המילואים היה מקים ומפרק את המשכן.

והכתוב כאן (פסוק לד) 'ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן', היה ביום שמיני למילואים, ר"ח ניסן. וראיה לדבר כי הרי נאמר (פסוק לו) 'ויכל משה את המלאכה'. וכאשר כלה הקמה זו של אחד בניסן אז כסה הענן את המשכן, וכדאיתא ברש"י (ויקרא פרק ט פסוק כג) מה שדרשו 'ויצאו ויברכו את העם', שכל שבעת ימי מילואים שהעמיד משה את המשכן והיה משמש בו ופרקו לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואמרו למשה, משה רבינו כל הטורח שטרחנו כדי שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, אמר להם אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה עמהם. וכמו כן כתב רבינו (שם) שפרשיות ויקרא צו המובא דיני הקרבנות נאמרה למשה רבינו בשבעת ימי המילואים, דאם לא כן מהיכן ידע איך להקריב הקרבנות, עי"ש.

תמצית הדברים: שבשבעת ימי המילואים הקריב משה רבינו הקרבנות באהל מועד, והקב"ה דיבר עם משה פסוקים האלה הכתובין בפרשתן, וכן פרשיות ויקרא צו.

ג כוונת רבינו באמרו 'ואמר', שלכאורה צ"ב מה קרה ביום שמיני למילואים 'שלא יכול משה לבא אל אהל מועד', הרי עד עכשיו בשבעת ימי המילואים נכנס משה רבינו לאהל מועד לעשות העבודה, וכן הקב"ה אמר לו פרשת הקרבנות שבויקרא צו באהל מועד. על זה מבאר רבינו דמחמת שני דברים שקרה בשמיני למילואים, שלא היה בשבעת ימי המילואים, לא היה יכול משה להכנס לאהל מועד. **א.** שבשבעת ימי המילואים לא היה הענן על המשכן, ולכן היה יכול להכנס לאהל מועד, משא"כ בשמיני למילואים שהענן כיסה את כל האהל מועד, אפילו פתח האהל מועד, לא היה יכול לבוא אל אהל מועד. **ב.** שבשבעת ימי המילואים שהקב"ה דיבר עם משה היה 'מעל הכפורת', ושם היה השראת השכינה, משא"כ בשמיני למילואים היה המשכן 'מלא' כבוד השם. ומחמת אלה הדברים לא היה יכול להכנס שוב לאהל מועד רק אם היה קריאה, כמו שכתוב בהר סיני 'ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן'.

ד לפי פירוש זה, נכנס משה לאהל מועד בשבעת ימי המילואים בשעת עבודה, וכן כשדיבר הקב"ה עמו.

ה דעת רבינו על דרך הפשט, כיון שבעת שהיה הענן על המשכן לא היה יכול משה להכנס לאהל מועד, רק אם היה קריאה מיוחדת, ומכיון שלא מצאנו בכתובים שהענן הסתלק מאהל מועד, אפשר שהענן נשאר שם בקביעות, וכן לא מצאנו שהיה קריאה מיוחדת למשה לבוא אל האוהל. באמת לא נכנס משה רבינו כל הארבעים שנה למשכן, ובשעת הדיבור היה עומד מחוץ למשכן. ומדייק מלשון הכתוב הנאמר בתחילת פרשת ויקרא וידבר ה' אליו 'מאהל' מועד, ולא כתיב 'באהל' מועד.

נמצא שלפי דרך הפשט, אפילו בשבעת ימי המילואים שלא היה הענן מכסה את המשכן, בשעת הדיבור עמד משה מחוץ למשכן. דהרי רבינו לשיטתו שפרשת ויקרא נאמר בשבעת ימי המילואים. ורק כשעשה את העבודה בשבעת ימי מילואים נכנס משה אהל מועד. אבל אהרן שנצטווה לעבוד את עבודת הקרבנות היה יכול להכנס לאהל מועד. אבל לפי פירוש הראשון בשבעת ימי מילואים שלא היה הענן על המשכן שפיר נכנס משה לאהל מועד.

אמנם לכאורה צ"ב כיון שהדיבור של פרשת ויקרא היתה בשבעת ימי המילואים, ואז עדיין לא היה הענן, לא הוצרך קריאה מיוחדת כדי שיוכל להכנס לאהל מועד, א"כ מה כוונת הכתוב 'ויקרא אל משה', ועוד דדעת רבינו ע"ד הפשט שגם באותו דיבור עמד בחוץ, א"כ למה נאמר 'ויקרא'. ע"כ צריכים לומר שמטרת הקריאה היתה רק להודיע למשה שרוצה לדבר אתו, שיבוא לפתח אוהל מועד.

והנה בריש פרשת ויקרא כתב רבינו שני טעמים למה כתוב 'ויקרא אל משה' הרי לא מצאנו כן בשאר המקומות, **א.** שמשה רבינו ידע שהקב"ה ידבר אתו מבין הכפורת, אמנם פעם הראשונה לא היה יכול להכנס לאוהל מועד בלא קריאה. **ב.** שלא ידע משה שהדיבור יהיה מעל הכפורת, כי עדיין לא כסתה הענן, שהרי פרשה זו לדעת רבינו נאמרה בשבעת ימי המילואים, וכיסוי הענן היה רק בשמיני למילואים, ולכן הוצרך לקראו לומר שיהיה הדיבור מבין הכפורת. ולפי שני פירושים האלה נכנס משה 'בתוך' אהל מועד. ורבינו מסיים שם בזה הלשון (לפי הגירסא בדפו"ר) "ואין זה דרך פשט בכתוב הזה, וכבר פירשתיו למעלה', וכוונתו למה שמבאר כאן, שע"ד הפשט אפילו בפרשת ויקרא שהיה בתוך שבעת ימי המילואים לא נכנס משה לתוך אהל מועד, רק עמד בחוץ.

מוסדות דקריית יואל
מסאטמאר
קרית יואל
בני ברק
ויתן לך את ברכת אברהם
אוה ושמחה תעטפנו, לשגר ברכתינו, למע"כ ידידינו וידיד כל ה'
בכל עת קוראים אליו אברהם אברהם ויאמר הנני, אר"י שבחבורה
רדף צדקה וחסד לפרט ולכלל, עומד על כל צעד ושעל לימינו
האי"י גברא יקירא, ראשון למקראי קודש, רב הפעולה וכביר המעש
משמיא זכה לבוא בעזרת מוסדותינו וקהילתינו הקי כמלאך המושיע
הלא הוא ירבני הגדיר העלוה והכבוד, אחד היא אברהם בעודינ יחידי
עסוק בקירב לעקן ארון קדשיהו בתחבשיות רכה וצאצאה
עמוד לימין כל צרו רבוי תנוק שלישא בכל עת ימיו
מרה
אברהם יהושע
הכהן גלאנץ
הי"ו
הוא הגבר אשר ים ולילה לא ישבות השיחה כאהרה
למען עשות ידידות מיסדותינו וקהילותינו הק' והבעמידה
בידיוק בקים בציוויהו פרושה בריות בשורה, נודע לתפארה, ולשבאה
לרגל שמחת נישואי בנו למזל טוב ובשעטו"מ
הבחור החשוב מו"מ בתורה וביראה, נודע לעוז ולתפארה
החתן כמר יחיאל שלמה גלאנץ הי"ו
ממצויני תלמידי ישיבה"ק בקרית יואל יע"א
עב"ג החשובה שתחי' בת ידידינו הרבני החשוב והנעלה
מו"ה חיים אלימלך יאקאב הי"ו
ושערה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה
לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה
וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים
בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר
והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא
כך ידידיו מיקיריו השבחים בשבחא,
ומברכים בעשי הודאה והתרכה לעומע
יחזקאל ראטטנער
בשם ועדת ציונידות
פה בני ברק יצ"ו
יצחק אייזיק ווייס
בשם ועדי קהל רבנן
בית הדפוס לבנות

מאמר המשך

הכון לקראת אלוקיך ישראל (ד)

(עמוס ד, יב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

ועתה נבאר קצת הענין האם ראוי לחגור דוקא מבחוץ על המעיל שזהו המלבוש העליון, או דגם אם חוגרו מבפנים על חלוקו מתחת המעיל יצא, ולכמה טעמים דלעיל י"ל דבאמת די גם מתחת המעיל, אולם אם נאמר דיש בזה משום הכון באופן נאה ראוי לומר דבעינן דוקא על המעיל.

ובספר 'הרב הדומה למלאך' (תולדות הגאון הגדול ר' ברוך בער זצ"ל בעל ברכת שמואל) מובא, דהי' חוגר בחגורה תחת המעיל והסביר ענין: "מורי ורבי הגר"ח סולובציק זצ"ל לא נהג לחגור אבנט

בפרשת השבוע פ' פקודי נתבאר מצות בגדי כהונה, וידוע דברי ה'טור' באו"ח סימן צ"ח, וזל"ק: "תפלה במקום קרבן דכתיב (הושע יד, ג) ונשלמה פרים שפתינו, וכתיב (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם, וכי יש עבודה בלב אלא איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה, ולפיכך צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה, ולא יערב בה מחשבה אחרת כמו המחשבה שפוסלת בקדשים, ומעומד דומיא דעבודה דכתיב לעמוד לשרת, והשוואת הרגלים ככהנים בשעת העבודה, וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו, ושלא יחוץ דבר בינו לבין הקיר ובינו לקרקע דוגמת הקרבן שחציצה פוסלת בינו לבין הכלי ובינו לרצפה, וראוי הוא שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כגון בגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה, ומכל מקום טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפלה משום נקיות, ואחר שיעשה דוגמת הקרבן עולה לריח ניחוח למקום שהקרבן עולה והמלאך עושה אותה כתר לקונו" וכו', עי"ש. וכ"כ ה'מחבר' בסימן צ"ח (סעי' ד). מבואר לנו מזה דבאמת הי' ראוי ללבוש בגדי כהונה בשעת התפלה רק דאין כ"א יכול לבזבז ע"ז. ומצינו בדורות הראשונים שהי' להם בגד מיוחד וחשוב לתפלה, וכמו שכ' בספר 'יוסף אומץ' בזה"ל: "וזכורני בימים הראשונים שהיו טובים מאלה שהיה לרוב בעלי הבתים סרבל מיוחד לבית הכנסת העשויה בקמטים, והעשיר נותן לבנו סרבל כזה בשעת חופתו", עי"ש. וכהיום לא שמענו עוד כזה (אבל בודאי צריך ליזהר שלא ללבוש בשעת התפלה בגד זול שלובשים בשעת עבודה וכו' וד"ל).

אולם דבר זה מצינו בתפלה שיש לחגור באבנט דומיא דכהן, וראוי לעיין ולחקור בזה הן מצד הלכה, והן מצד חסידות.

בתפילתו, ולעומת זאת אבי ז"ל נהג לחגור, לכן עשיתי כעין פשרה דאני חוגר אבנט תחת לבושי", עי"ש, ובספר 'ראה מעשה ונזכר' מביא דהגאון הנ"ל התחיל ללבוש אבנט, אחר שבישיבתו למד בחור חסידי שהלך באבנט בעת התפלה, וביום ראשון כשנכנס ר' ברוך בער לבית המדרש והלך סמוך להבחור הנ"ל וראה שחגר באבנט פנה אליו בדרך צחוק ואמר: "איר זענט א פסולע ספר תורה"... (דהיינו שספר תורה פסול, האבנט הוא מבחוץ, מעל המעיל של הס"ת), לאחר התפלה ניגש אליו ר' ברוך בער והתנצל לפניו שעשה שלא כדין, דהרי

אתם אוחזים במנהג אבותיכם ורבותיכם, ואמר לו דתיכף אח"כ נתחרט ע"ז וקיבל עליו דמהיום והלאה יתפלל חגור באבנט, אבל מתחת בגד העליון, עי"ש.

ובספר 'מילי דחסידותא' רוצה ליישב הסתירות שיש בעולם הליטא אי החפץ חיים ז"ל התפלל חגור באבנט, דבעלמא הי' חגור תחת הבגד העליון, רק כשהלך בין החסידים אז חגר כמנהגם על הבגד העליון, עי"ש וצ"ע.

אחד מתלמידי הגה"ק הבאר שמואל מאונסדארף זצ"ל (ה"ה הרה"ג מוואדקערט ז"ל בארחות ש"י) סיפר מעשה נפלא, דבבחרותו למד בישיבת אונסדארף, וכשנסע פעם א' לבעלזא להסתופף בצ"ק של הגה"ק המהרי"ד ז"ל ונכנס ביחידות לחדרו הפנימי ושאל על תהלוכות רבו הבאר שמואל זצ"ל, וא' מהשאלות הי' אי רבו חוגר אבנט בשעת התפלה, וענה לו שאינו חובש אבנט, וכשחזר לאונסדארף וסיפר לרבו שהשיב להגה"ק מבעלזא דאינו חוגר בשעת התפלה, אמר לו רבו מה דעתך? אני לא הולך בגארטיל?, והרים הבגד העליו והראהו שחובש אבנט מיוחד לתפלה, עי"ש.

ובשו"ת 'זיברך דוד' על תפלה (סימן קס"ג) בסוף התשובה, מביא: ששמע דבר חידוש שהגאון בעל אגר"מ ז"ל אמר להג"ר אליהו ליכטער ז"ל שהוא מתפלל עם גארטעל תחת הקאפאט"ע, והוסיף לו שהוא מגזע החסידים שאביו הי' חסיד לעכעוויטש ואמו ממשפחה של חסידי חב"ד לא כהעולם שסוברים שהוא ליטוואק... עי"ש.

וכבר האירו האחרונים דלכאורה מה שנהגו העולם כהיום דחוגרין בחגורה דקה מן הדקה אינו מראה שום ענין של 'הכון', שזה אינו אופן נאה ומכובד, וחוץ ממה שבזה מפסיק בין לבו לערוה אינו עושה כלום, וא"כ מאי אהני לן רבנן? אולם באמת לפי כמה טעמים הנ"ל ובפרט לפי הטעם דענין החגורה הוא להראות שעומד מוכן ומזורז י"ל דאף בחגורה כזה מקיים הענין הנ"ל, וגם לפי מש"כ בשלחן הטהור דהענין הוא להבדיל בין אברי קודש לאברי חול מקיים הענין נמי בחגורה דקה, אולם ידוע דכמה צדיקים וקדושים ותוכן רבותינו הק' היו מקפידים לחגור חגורה עבה ורחב כיאות לעומד בפני המלך, וכן נהג הרה"ק מראפשיץ ז"ל, ומרן הדברי חיים ויוצאי חלציו הק', ומרנן רבותינו הק' ז"ל וכן נוהג כ"ק מרן שליט"א.

ומענין לענין, מובא ב'דברי חנה' (ח"א בהליכות והלכותעמ' ב'): "רבינו מקאלאשיץ שח פעם שהגה"ק מהרי"ד מבעלזא סיפר לו בשם זקינו הגה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל שהראו לו מן השמים דמות השר מרוסיא, והוא חגור בחגורה עם קשר כזה והראה לו במדויק כיצד, גם הראה לו דמות השר מעסטרייך וחגורתו ג"כ בקשר כזה והראה לו, ולכן אין אנו חוגרים עם קשרים אלא מסובבים את האבנט סביב סביב בלא שום קשר ואת הציצין שבקצה האבנט תוחבין בין האבנט והגוף פעם אחת ושנית עד שמתחזק", ע"כ.

ובקובץ 'זרע יעקב' (גליון ל"ט דף קע"ז בהג"ה אות ס"ז) מביא שהרה"ק ר' שלום מבעלזא ז"ל אמר, שראה השר של עשו שהיו מלבושיו דומים בשוה לאותן המלבושים של השר של יעקב, ורק הבדל אחד היה ביניהם, שהשר של עשיו היה לו קשר אחד בראש חגורתו, ולכן הקפידו על זה הרבה בבעלזא, עי"ש.

ומש"כ דמסובבים האבנט סביב סביב, כעין זה מבואר בזמירות עטרת יהושע (לכ"ק גאב"ד העדה החרדית ז"ל) אות צ': "בעת חגורת האבנט הכניס את קצותיו בתוך החגורה והיה זהיר מאד שלא יהיו הקצוות תלויים למטה", ובהג"ה אות ק"י מביא: "אמר משם ק"ז הרה"ק מנאסויד זיע"א כי יש בדבר משום חוקות העכו"ם אם הקצוות תלויים למטה, כי כן דרך הכומרים לחגור כך את אבנטיהם", עי"ש. וכן בקובץ 'זרע יעקב' (שם בהג"ה אות ס"ח) מביא בשם הגה"צ ר' משה ניישלאס ז"ל אב"ד סקווירא, שטעם הקפידא היה מחמת שאצל מקומות אדמור"י סקווירא היו הכומרים להבדיל הולכין עם חגורה רחבה ועבה ושנצי החגורה תלויים למטה, ולפיכך מחמת 'ואבדיל אתכם מן הגוים' היו מדקדקים שלא לעשות כן, עי"ש. אולם רבותינו הק' נבג"מ הי' עושים שני עניבות והקצות של האבנט הי' תלוים קצת למטה, וכן נוהג כ"ק מרן שליט"א.

ולסיומא דמילתא ראוי להדגיש מה שידוע בפי חסידים, דצדיקים הי' משתמשים בחגורה לפעול ישועות ובפרט עניני רפואות, וגם הסמיכו לזה מה שידוע דהבעש"ט הק' עבר הנהר 'נעסטור' בחגירתו, גם ידוע המעשה דהרה"ק רבי ארון לייב מפרימישלאן ז"ל נולדו מקודם רק שני ילדים וזו' הרבנית פסקה מלדת ל"ע, ונסעו רבי ארון לייב וזו' הרבנית להרה"ק ר' אלימלך מליזענסק ז"ל, בדרך אמרה לו זו' שיעשה תשובה כי טרם שבאים להרר"א צריכים לעשות תשובה,

וכשהגיע להרר"א לא רצה ליתן לו שלום, ורבי ארון לייב התחיל לבכות אמרה לו זו' הרבנית הלא אמרתי לך שצריכים לעשות תשובה, אז אמר הרר"א אזוי פיהל טוט מען תשובה וואס לאזט מען איבער פאר אן אנדערן.., ונתן לך שלום, אח"כ אמר הרר"א לר' ארון לייב שיתן לזו' הרבנית החגורה שלו ותאחז בראש החגורה, והיא אחזה בראש החגורה ובנתיים דיבר הרר"א עם רבי ארון לייב מענינים אחרים ובאמצע השיחה אמר הרר"א לר' ארון לייב שישאל לה אם כבר מרגישה עצמה בבריאות השלימות, והיא אמרה שעדיין לא, אח"כ שאל שוב הרר"א אם כבר מרגישה עצמה בבריאות השלימות, אז אמרה הן ועזבה החגורה. אח"כ אמרה לו זו' כי באמת תיכף כשנגעה החגורה של הרר"א הרגישה עצמה בבריאות השלימות רק רצתה לזכות להחזיק עוד זמן מה את החגורה הק' של הרר"א ואח"כ נולדו להם עוד בנים.

הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ל הי' בזיוו"ש חתנו של הרה"ק רבי יעקב קאפיל מקאלאמייא ז"ל לזו' הרבנית היתה בת מבעלה הראשון ואחרי פטירת הרה"ק מסטרעליסק נסע בעלה של הבת להרה"ק מרוזין ז"ל, פעם חלתה הבת במחלה ממארת ל"ע והרופאים אמרו נואש לחיי' רח"ל ונסע בעלה להרה"ק מרוזין ז"ל שיבקש עלי' רחמים, אולם אמה הרבנית מסטרעליסק נסעה עם בתה להרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ל בהיותו תלמידו של בעלה הקדוש, כששמע השר שלום שהרבנית של רבו הק' באה, הלך לאכסניה שלה מפני כבוד רבו, שפכה הרבנית את מר לבה לפני השר שלום וביקשה ממנו שיברך את בתה שזקוקה לרחמים גדולים, אמר לה השר שלום שהוא יזרוק את האבנט שלו ובתה החולנית צריכה להשתדל ולדקדק שהאבנט יפול על מקום המחלה, וכן הי' השר שלום זרק את אבנטו והאבנט נפל על מקום המחלה והבת רצה עד למקום ששם נפל ונתרפאה לגמרי, כשבא בעלה אחר כך להרה"ק מרוזין ז"ל שאלו הרה"ק על שלום אשתו סיפר לו הבעל את כל אשר קרה לאשתו האבנט של השר שלום, נענה הרה"ק מרוזין ז"ל ואמר, ידעתי שהרב מבעלזא הוא גדול מאוד אבל עד כדי כך לא ידעתי.

ובספר 'תולדות הישמח ישראל' מובא, מה שסיפר הרה"ק מאלכסנדר זצוק"ל: אשר להרה"ק רבי שמעון מיערסלוב ז"ל הי' חסיד נאמן שדאג לכל צרכי רבו יום יום, פ"א חלה אותו חסיד במחלת ריאות קשה עד כדי סכנה, מיד נסע לרבו ליערסלוב והזכיר את עצמו לרפואה שלימה, אמר לו הרה"ק ר' שמעון שמע לעצתי וסע לבעלזא אל הרה"ק מבעלזא ושם תיושע, שאל החסיד את רבו 'רבי אצלכם הנני מסתופף ולומד אורחות חסידות ודרכי חיים ואילו לישועה הרבי שולח אותי לבעלזא?', ענהו רבי שמעון אנכי אסע עמך לבעלזא, כאשר הגיעו לבעלזא ביקש הרה"ק ר' שמעון מהשר שלום ז"ל שיעשה לו טובה ויפעל שהחסיד יתרפא, שאלו השר שלום ואם אכן אראה לכם והחולה יתרפא האם אזי תקראו אותי רבי, השיב ר' שמעון כן, מיד קם השר שלום מכסא קדשו וחגר לאותו חסיד החולה את האבנט שלו, ואמר לו אתה נושעת בראתי לך ריאה חדשה.

ובין אנשי שלומינו ידוע כבר מה שמרגלי בפומי' של מרן רבינו שליט"א לספר עובדא ששמע ממר אביו רבינו הברך משה ז"ל מה שקיבל כלי ראשון מאמו הרבנית הצ' ברכה סימא א"ח מרן העצי חיים ז"ל, איך שהיא בעצמה זכה לברכת הבנים מאת דודתה הגה"ק משינאווע ז"ל ע"י אבנטו הק', ולחיבת הקודש נעתיק לשו"ק של מרן שליט"א כפי שסיפר בשיחות שנדפסו כמה פעמים בספר 'משולחן מלכים': "וועז דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) האט חתונה געהאט, איז שוין געווען צוויי יאר פון די חתונה, און די באבע האט נאכנישט געהאט קיין קינדער, האט מען געזאגט אז אין באד אין קרעניץ קען מען האבן א רפואה, איז זי געפארן קיין קרעניץ. דער שינאווער רב איז דעמאלטס געווען אין קרעניץ, איז די באבע איריין צום שינאווער רב - דאס איז דאך געווען איר פעטער (אחי אביה הרה"ק רבי שלום אליעזר"ל מראצפערט ז"ל, ואחיו של אם אמה הרבנית רייצא ע"ה זוג' של הגה"ק מהראנסטייפל ז"ל) - און זי האט זיך מזכיר געווען אז זי האט שווער‌יקייטן, דעם שינאווער רב'ס גארטל איז געליגן אויפן טיש, האט ער איר געזאגט 'נא דיר דעם גארטל און טוה עס אן', און זי האט עס אנגעטוהן, און נאכדעם האט ער איר געזאגט 'יעצט טוה עס צוריק אויס און לייג עס צוריק'. וועז זי איז אהיים געקומען איז זי געהאלפן געווארן, האט זי געזאגט "מענטשן זאגן אז אין קרעניץ ווערט מען געהאלפן, אוודאי, וועז דער שינאווער רב איז דארט...", דאס איז געווען צוויי יאר פון די חתונה, דער זיידע האט חתונה געהאט תרנ"ו, צולייגן צוויי יאר איז תרנ"ח, זומער תרנ"ח, אין שנת תרנ"ט איז דער שינאווער רב שוין נסתלק געווארן. דער טאטע ז"ל האט דאס געהערט פון זיין מאמע, דאס איז די מעשה ארגינעל.

ברכת ציון וירושלים

מהררי ציון וירושלים, נברך ברכות בכפליים, קדם האי גברא יקירא, העומד לימינינו תדירא, איש האשכולות, כליל המעלות, עושה חסד לאלפים, מקבל את כ"א בסבר פנים, שמו נודע בשערים, במעשיו האדירים, מרבים פעלים לתורה ולתעודה בעוז ובגבורה, ברוח נדיבה ובנפש מסורה, להגדיל תורה ולהאדירה, כל היום דורש טובתינו, עומד בכל עת ועונה לימין עוז מוסדותינו, פה בעיר קדשינו, ה"ה

הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר

משה אלי ווערצבערגער

הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה שבביתו שורה, ברוב חדוה ואורה

שמחת הולדת בתו שתחי' למז"ט ובשעטומ"צ

מה ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
כל מלא ברכות, מגגי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולשב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעלין ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
הבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
פעיה"ק ירושלים תובב"א

יעקב יצחק

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה

(שמות לח, כא)

מאת: הרב ברוך שטערן, כולל תורה ויראה וומסב"ג יצ"ו

כאשר נתבונן בלשון פסוקי התורה בפרשתן פ' ואלה פקודי המשכן, נראה דבר נורא: **כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר כִּכָּר לָאָדֶן: וְאֶת־הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק אֹתָם: וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־מֵאוֹת שָׁקֶל:**

משה רבינו אדון הנביאים ורבן של ישראל, נותן לבני ישראל חשבון מפורט, עד פרוטה האחרונה... על מה שעשה עם נדבת בני ישראל שהביאו למלאכת המשכן, על מה ולמה? וכי אחד חשד בו?!

משה רבינו, פירש חשבון מפורט על כל החומרים שנשתמשו בה לצורך בניית המשכן. ודבר זה עשה מדעתו ובאמת לא היה צריך לזה, כי איש נאמן היה, וכמו שתיארוהו הכתוב במה שהעיד הקב"ה בעצמו (במדבר יב, ז) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, עכ"ז השתדל לעשות דבר 'נאמנות' כדי שלא יסתפקו בני ישראל באמונתו, ובנאמנותו. ועוד הוסיף שלא מנה הדברים בעצמו רק שיתף עמו עוד גבאים.

כך פתח במדרש 'תנחומא': אלה פקודי המשכן, 'איש אמונות רב ברכות' (משלי כח, כ) – זה משה שנעשה גזבר על מלאכת המשכן. שנו רבותינו, אין ממנין שררה על הצבור בממון פחות משנים, והרי אתה מוצא שהיה משה גזבר לעצמו, אלא אע"פ שהיה משה גזבר לעצמו הוא קורא לאחרים ומחשב על ידיהם, שנאמר, אלה פקודי המשכן אשר פקד על פי משה, אשר פקד משה, לא כתוב כאן, אלא אשר פקד על פי משה, ע"י משה, ביד איתמר בן אהרן הכהן, עליו נאמר: ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים" (מלכים-ב יב, טז). ולא יחשבו את האנשים. זה דורו של יואש שהיו עושין באמונה.

ולמה היה משה רבינו צריך לזה, מבואר מפורש בהמשך דברי המדרש הנ"ל, שעשה כן שלא יהי' ח"ו חשד מבני ישראל שח"ו לא עשה מלאכתו באמונה, וז"ל המשך המדרש, בפירוט דינים מיוחדים שנוהגים בתרומת השקלים מהלשכה, באופנים והגדרות שלא יהיו ח"ו חושדין בהם בני ישראל בהגבאים שכאילו נוטלין מהשקלים לעצמם: שנו רבותינו: "מי שהיה נכנס לתרום את הלשכה לא היה נכנס לא בפרגוד חפות ולא באנפליא, שאם יעשיר יאמרו מתרומת הלשכה העשיר. **"שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום שנאמר "והייתם נקיים מה' ומישראל"** (במדבר לב, כב).

וממשיך המדרש ומבאר: ומשה היה גזבר לעצמו על מלאכת המשכן?, אלא בשעה שא"ל הקב"ה למשה שיעשה המשכן, מיד: "ויבואו כל איש אשר נשאו לבו וגו'". לכמה ימים הביאו כל הנדבה, א"ר יוחנן: לשני בקרים [ימים] הביאו והותר, שנאמר: "והמלאכה הייתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר". נכנם משה אצל בצלאל, ראה שהותיר מן המשכן. אמר לפני הקב"ה: ריבון העולם, עשינו את מלאכת המשכן והותרנו. מה נעשה בנותר, אמר לו: לך ועשה בהם משכן לעדות. הלך משה ועשה בהן. **כיון שבא ליתן חשבון אמר להם: כך וכך יצא למשכן וביתר עשיתי משכן לעדות. הוי: "אלה פקודי המשכן משכן העדות".**

דהיינו שמשה רבינו עשה חשבון מפורט, והציג 'פראטאקאל' לכל בני ישראל, מה עשה עם הכסף זהב ונחושת, מה נצרך לבניית המשכן, ומה שימש לעדות.

<u>מקור דין 'והייתם נקיים'</u>

כאמור, עשה משה רבינו פעולה כדי לצאת 'ידי הבריות', והדבר מובא להלכה במשנה בגמרא, ובשו"ע כדלהלן: ראשית הביאוהו חז"ל דין הנ"ל במשנה שקלים (פ"ג, מ"ב) אין התורם נכנס לא בפרגוד חָפוּת ולא במנעל ולא

בסנדל ולא בתפילין ולא בקמיע, שמא ״עֲנִי ויאמרו מעון הלשכה העני או שמא יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר. לפי שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום שנאמר: ״והייתם נקיים מה׳ ומישראל״. ואומר: ״ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם״ (משלי ג).

ועוד כתבו חז״ל כן בתוספתא (פ״ב, ה״ב) והוסיפו עוד זהיריות לצאת ידי האדם, וז״ל: נכנם לתרום את הלשכה ״היו מפשפשין בו בכניסה וביציאה ומדברין עמו משעה שנכנם עד שעה שיצא״, לקיים מה שנאמר: ״והייתם נקיים מה׳ ומישראל״. ואומר: ״ועשית הישר והטוב בעיני ה׳ ״ (דברים ו, יח) – ״הטוב״ בעיני שמים ו״הישר״ בעיני אדם דברי ר׳ עקיבא. ר׳ ישמעאל אומר: אף הישר בעיני שמים. ואומר: ״ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם״ (משלי ג, ד). הכריעו חכמים לקיים דברי ר׳ ישמעאל שנאמר: ״כי תעשה הישר בעיני ה׳ ״ (דברים יב, כה. כא, ט) – ואין כאן ״טוב״. ואומר: ״אל אלהים ה׳ הוא יודע וישראל הוא ידע״ (יהושע כב, כב).

וכן מצינו כמה מקומות בתורה ובדברי קבלה שיש חיוב של ׳לצאת ידי האדם׳, יש שהביאו פסוק ׳והייתם נקיים׳, יש שהביאו פסוק ׳ועשית הישר והטוב׳, יש שהביאו ומצא חן וגו׳. ובפי כל שגור כהיום הלשון של ׳והייתם נקיים׳ על ענין זה שחייבים לצאת ידי אדם, אשר לכאורה מקורו הוא מדברי הירושלמי (שקלים פ״ג, ה״ב) ר׳ שמואל בר נחמן בשם ר׳ יונתן: בתורה ובנביאים ובכתובים מצאנו שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום וכו׳ גמליאל וזוגא שאל לרבי יוסי בי רבי בון: **אי זהו המחוור שבכולן, אמר ליה: ״והייתם נקיים מה׳ ומישראל״**, ע״כ.

<u>האם יש חיוב לחשוד בגבאי צדקה?</u>

חכז״ל העמידו יסודות על ענין זה, שאין לבני ישראל לחשוד בגבאי צדקה, וכדברי הגמ׳ (ב״ב ט.) ת״ר אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה, ולא בהקדש עם הגזברין, ואף על פי שאין ראיה לדבר – זכר לדבר, שנאמר: (מלכים–ב יב, טז) ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים.

וכל זה מצד הציבור, אבל מצד הגבאים, מבואר בגמרא שהגבאי העצמו יעשה פעולות שלא יחשדו בו, וכמ״ש בגמ׳ שם: א״ר אלעזר: אף על פי שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו, יצור וימנה, שנאמר: ויצורו וימנו.

כן מצינו פרטי דינים לה׳גבאי׳ לצאת ידי הציבור, בסמ׳ פסחים (יג.) דתניא: גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק – פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן. גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק – מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן. משום שנאמר: ״והייתם נקיים מה׳ ומישראל.

כמו כן מוזכר בגמרא שם עוד כמה זהיריות שהוא על דרך הנ״ל, הגם שאין בה חיוב ממש מ״מ יזהר בה, ומונה הגמרא (ב״ב ח:) ת״ר, גבאי צדקה אינן רשאין לפרוש זה מזה, אבל פורש זה לשער וזה לחנות, מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו, אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם, כיוצא בו, היה נושה בחבירו מנה ופרעו בשוק לא יתננו לתוך כיסו, אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם. תנו רבנן, גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק, פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן, גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק, מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן, מעות של צדקה אין מונין אותן שתים, אלא אחת אחת.

כן מצינו ששיבחו חז״ל אותן שנזהרו בענין זה (תוספתא יומא ב, ג. יומא לח.) בית אבטינס היו ממונין במקדש על הקטורת, ״אך לא יצאת מהן אשה מבוססת מעולם, ולא עוד אלא כשהיו נושאין אשה ממקום אחר היו פוסקין על מנת שלא תתבסמי, כדי שלא יאמרו מפטום הקטרת הן מתבסמות. לקיים מה שנאמר: ׳והייתם נקיים מה׳ ומישראל׳ ״.

<u>להלכה למעשה בענין זה!</u>

האם דבר זה מחייב להלכה או לא, מצינו ב׳טור׳ (יו״ד סימן רנז): ״גבאי צדקה הכשרים אין מדקדקין אחריהם, ומכל מקום כדי שיהיו נקיים מהשם ומישראל טוב להם שיתנו חשבון״.

והב״ח העיר ע״ז מיד, על דין הראשון ״גבאי צדקה הכשרים אין מדקדקין אחריהם״, כ׳ הב״ח ״דוקא בגזברים כשרים דמסתמא באמונה הם עושים, אבל היכא דאיכא רינון שלא נהג כשורה ובאמונה צריך חשבון״.

ועל פרט השני ״ומכל מקום כדי שיהיו נקיים מהשם ומישראל טוב להם שיתן חשבון״, כתב והעיר לענינינו: ״זה לא נמצא בפוסקים ואולי למדו ממשה רבינו ע״ה שנתן חשבון בנדבות המשכן, כי מי כמוהו נאמן ביתו ונתן חשבון כדי שיהא נקי מהשם ומישראל״, עכ״ל.

<u>טעם החיוב של והייתם נקיים!</u>

ובאמת יש מקום לחשוב, כל שזוכה אדם ויוצא ידי חובת בוראו על מה ולמה חייב לצאת גם ידי אדם, והלא לא עבר על שום איסור, ובפרט שדבר זה קשה למדי, ומסובך מאוד לצאת ידי מחשבת כל אדם, שלא יחשבו עליו שאינו עושה כשורה, וכבר העיד על זה רבן של ישראל מרן ה׳חתם סופר׳ ז״ל (שו״ת חלק ו – ליקוטים סימן נט) וז״ל: ״כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה ׳והייתם נקיים מה׳ ומישראל׳.... ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי שמים, יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות, כי הם חושבים מחשבות זרות״.

ובכן על מה ולמה יש חיוב שכזה.

ראשית דבר, דברי מרן החתם סופר בעצמו, שנגע בענין זה מחמת חשש חילול שם שמים, וכלשון קדשו: "עונשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר ממי שאינו יוצא ידי שמים ח"ו... בענין חילול ה' אין לו כפרה כלל רח"ל. ושיעור חילול ה' כגון רב דשקיל בישרא ולא יהיב דמי לאלתר".

ובאמת כבר קדמו לענין זה אדונינו הרמב"ם ז"ל ב'אגרת השמד' (ד"ה המין השני) שכ' שחיוב והייתם נקיים הוא מחמת 'חילול השם' וז"ל: "שלא יתקן פעולותיו הנשמיות עד שיגלו אצל ההמון ממנו ספורים מגונים מאוד, ואע"פ שלא עשה עבירה כבר חילל את השם, מפני שראוי לאדם שישמר מבני אדם כמו שישמר במה שבינו לבין בוראו כמו שאמר ית' והייתם נקיים מה' ומישראל".

ביאור אחר מצינו מכמה אחרונים שמתנבאים בסגנון אחד, והוא שטעם החיוב והייתם נקיים, הוא דומה לאיסור של 'לפני עיור' שלא תביא חבירך לידי חשד, שע"י מעשיך הנך גורם לבני ישראל להיות חושדים בכשרים.

וכן כתב הדברים האלו מפורש הרבינו יונה ב'ספר היראה' (סי' סו) וז"ל: אל תחשוד את חברך כי שמא כשר הוא בדבר והחושד בכשרים לוקה בגופו, ואל תביא עצמך לידי חשד אך יהיה נקי מהשם ומישראל, פן יכשלו בני אדם על ידך שיחשדוך, ואם הבאת עצמך לידי חשד, מחול לכל החושדים, עכ"ל.

וענין זה ביארוהו גם רבינו יהודה החסיד ב'ספר חסידים' (מד) שהמביא את עצמו לידי חשד, מלבד החסרון מצד והייתם נקיים, עוד הוא מכשיל את החושדים אותו ונענשים על ידו, שכל החושד בכשרים לוקה בגופו (יומא יט:), ואף מביא הוראה להעוסקים בצרכי ציבור (ע"ש אות קמו) שאם הביא את עצמו לידי חשד, ימחול לכל החושדים בו כי הוא גרם לעצמו, (ועיין עוד בס' תרכ"ב).

ואגב עי' שם בסי' תרכ"ו שמבאר והייתם נקיים מה' ומישראל **ולא מכל ישראל, ינקה אדם עצמו מן המאמינים ולא ממי שאין מאמינים, כי אדם שאם תנקה את עצמך לפניו לא יאמין א"כ מה יועיל שתנקה את עצמך.**

ובס' 'מלאכת שלמה' (שקלים ג,ב) הביא מס' 'שורש ישי' (להרר"ש אלקבץ ז"ל) על רות, דמ"ש שצריך לצאת ידי הבריות, הוא דוקא בבריות אשר נתן להם האלקים מדע והשכל, אבל מאיש שוגה ומפתי א"צ לצאת ידי חובתו. וכמ"ש בועז כי יודע כל שער עמי, ובתרגום "כל יתבי תרע סנהדרין רבא דעמי", דכוונתו דאע"פ שישנם פתאים שיתלוצצו לומר ראו שופט ישראל שחמד מואבית וכו', מ"מ א"צ להתחשב בם אלא בדעת יושבי שער עמי שיודעים שמואביה מותרת. וכעי"ז הוא בספה"ק 'ערות דבש' (ג) על המשנה באבות (ג,י) 'כל שרוח הבריות נוחה הימנו' שלא כיוונו להמוני עם ואפפסוף שבקרב המחנה, כי אם לשרידי ואצילי עם זקני הדור, הם הנקראים באמת 'בריות', בריה דלא בטלה".

ועי' בשו"ת 'דברי מלכיאל' שביארו בשני פנים, וחילק בין מי ששינה ועשה מעשים שגורמים שיחשדוהו, ובין מי שחשדוהו בסתמא, ע"ש בח"ד (סימן סא ד"ה ונראה) שהאיסור משום שמכשיל את חברו במה שגורם שיחשדנו, והמחטיא את חברו חמור מההורגו, ולכן כששינה במעשיו וגרם שיחשדוהו הוי כמזיק בידים, עכ"ד. [וכ' שם דלכן כשלא שינה במעשיו אין איסור משום והייתם נקיים, אלא רק משום הרחק מהכיעור].

והנה בגמ' שבת (קיח:) אמר רבי יוסי יהא חלקי ממי שחושדין אותו ואין בו, אמר רב פפא לדידן חשדן ולא הוה בי, (ועי' רש"ש קמו:). ובמו"ק (יח:) **אין אדם נחשד בדבר** אא"כ עשאו וכו' והקשו בגמ' מדרב פפא, ותי' דמ"ש שאינו נחשד אא"כ עשאו הוא בקול שאינו פוסק, אבל ברב פפא היה קול שפסק. ועי"ש בגמ' עוד שלא נאמר באדם שיש לו אויבים. וע"ז כ' ה'מאירי' דמ"מ מעלת מי שחושדים בו ואין בו היא דוקא כשהוא מתרחק מדבר המביא לידי חשד, שהרי אמרו (בחולין מד:) הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו. וכ"כ המהרש"א (שבת קכז:) דכל המעלה דוקא במי שאינו מביא עצמו לידי חשד. ור"א בן הרמב"ם (המפקיד פ"ג) פירש דודאי לא נתכוון רבי יוסי שיחשיד עצמו על הבריות שהרי הזהירו לצאת ידי הבריות משום והייתם נקיים, "אלא הכוונה שאם נוהג הוא כראוי ותוכו כברו אזי לא ישגיח באנשים רעים אפילו יחשדוהו במה שאין בו". ומעלתו כ' הריטב"א (מס' שבת) דמ"ש רבי יוסי יהא חלקי, הוא משום שהיא כפרה גדולה. ועי' בעה"ט (לך טו, ו) בשם הרא"ש דהוא משום שתמר בשביל שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים, וחנה בשביל שחשדה עלי זכתה ויצא ממנה שמואל. ויסודו הוא בשאילתות (מ) ומאן דחשדין ליה במילתא דלית ביה, צריך לאפוקי נפשיה מחשדא, דהכי אשכחן בחנה וכו' ומאן דחשדין ליה במילתא ולית ביה, בדיל ההוא כיסופא זכי להולק טבא ומעליא, דא"ר יוסי יהא חלקי עם שחושדין אותו בדבר ואין בו.

ועי' ב'רבינו בחיי' (שמות לח, כה) שהוסיף בתוך ענין זה של והייתם נקיים, שצריך אדם להזהר שלא יהיו הבריות מרננים ומשיחין אחריו, שכן דוד התפלל ואמר (שמואל ב, כב) ותפלטני מריבי עמי. והמהר"ל ב'נתיב שם טוב' (נתי"ע סוף ח"ב) האריך במעלת בעל שם טוב. ובגנות בעל שם רע, דמשו"כ הזהירו חכמים שלא יביא אדם את עצמו לידי חשדא, יעו"ש.

דינים המצויים בשבת ערב פורים

טלטול מגילה בשבת

מותר לטלטל המגילה בשבת.

אחרונים בסי' ש"ח סעי' ד', ושע"ת סי' תרצ"ג ב', ואפי' להפר"ח שדעתו שהמגילה מוקצה בשבת כיון דאסור לקרות בה, י"א שזהו רק בשבת שחל בו פורים דהיינו בפורים המשולש למוקפין, דשייך בו מצות קריאה ויש לגזור שמא יעבירנו, אבל בשאר שבתות אינו מוקצה, ובשו"ת חת"ס (סי' קצ"ה) מסתפק האם שבת ערב פורים יהא מוקצה להפר"ח, כיון דבערב פורים שחל בחול מי שהוא אנוס יכול לקרות כבר מפלג המנחה, וממילא שייך לגזור בשבת מפלג המנחה שמא יעבירנו וכדמבואר במ"א (סי' תרצ"ב ו'), אלא דכתב שם דהפר"ח עצמו סובר דאין לקרות מפלג המנחה.

מגילה העומדת למכירה גם כן אינה מוקצה.

ככלים העומדים לסחורה שאין מקפידים עליהם שלא להשתמש בהם כדמבואר בסי' ש"ח סעי' ד', ואפילו אי מקפידין עי' בתו"ש (סי' ש"ח סקכ"א) דבכתבי הקודש לא גזרו מוקצה מחמת חסרון כיס, ובח"א (כלל ס"ו ב) דבכתבי הקודש המותרין לא אסרו משום עומדים לסחורה.

בגדי תחפושת של פורים

בגדי התחפושת אינם מוקצים ומותרים בטלטול, חוץ מחפצים מוקצים.

ואף בגדים המחופשים לבעל מלאכה האסורה בשבת כגון בגדים המיוחדים לצובע, שואב מים וכדו' אינם מוקצים, כיון דהבגדים אינם שייכים באמת למלאכה, וזהו רק תחפושת בעלמא, וגם הבגדים השייכים באמת לבעל מלאכה, יש לדון האם הם מוקצים, דאינם עושים גוף המלאכה.

כלים המשמיעים קול

כלים המיועדים להשמעת קול [גראגער, רעשן, וכדו'] אין להשמיע בהם קול, ואין לטלטלם, ואם צריכים להשתמש במקום שהם מונחים, מותר לסלקם משם.

אין להשמיע קול משום שמא יתקן כלי שיר, וממילא הם כלי שמלאכתו לאיסור עי' ביאוה"ל סי' של"ח ד"ה אסור, ומותר בטלטול לצורך מקומו.

לעיין במגילה בשבת

מותר לש"ץ לקרוא המגילה בשבת להתלמד קריאתה. (עיקרי הד"ט אות יז, וכנראה הטעם דעצם הקריאה נחשבת לימוד), וכן יש לצדד דמותר לעיין בה בכדי למצוא טעותים, ואפשר דבעל מגיה חמיר טפי.

בשע"ת (סי' ש"ז סק"א) הביא בשם הברכ"י בשם הרדב"ז (סי' תר"צ) דאסור לעיין בספר בכדי להגיה, כיון דיש בזה משום "ממצוא חפציך", וכתב דהאיסור אינו משום שמא יבוא לתקן בשבת, דזהו חשש רחוק שיביא קולמוס ודיו ויתקן ע"כ, ולפי"ז מגילה שהוא צורך מצוה יהא מותר, דממצוא חפציך מותר במקום מצוה, אמנם בספר טל אורות (למהר"י ג'וויא צ"ד.) תמה עליו דבנר מצינו דאסרו לקרות משום שמא יטה, ומצינו דאסור אף בגבוה הרבה, ולדבריו דגזרי' אף בחשש רחוק, נמצא דיהא אסור אף במגילה, ואפשר דמגיה שמוכן לו קולמוס ודיו והוא רגיל לתקן, לכו"ע יהא אסור משום שמא יתקן.

הכנה משבת לחול

אין לטלטל המגילה ושאר החפצים של פורים לצורך מוצ"ש, ואף לא על ידי קטן, ואם לומד במגילה בשבת יש להקל להביאה בצנעה. (שע"ת שם).

ולכתחילה נכון שלא לבוא לידי זה (ערוה"ש שם סעי' ג'), ולכן נכון לקחת המגילה לביהכ"נ כבר מער"ש, או להניחה עם דברים שצריך לשבת כגון ספר או מאכלים לסעודה ג', ויביאם ביחד לביהכ"נ.

שינה לצורך לילה

אל יאמר בשבת שהולך לישון בשביל הלילה.

בס' חסידים (סי' רס"ו) לא יאמר שהולך לישון בכדי לעשות מלאכתינו בלילה, ומובא בפוסקים (בסי' ר"צ וסי' ש"ז), ויש לדון בדבריו האם דוקא בשביל לעשות מלאכה אסור דיש בזה ממצוא חפציך, או אפילו בלא מלאכה אסור כיון דהוי מכין לחול, ובמשב"ז (סי' ר"צ) כתב הטעם משום דבעינן שעיקר השינה תהא בשביל עונג שבת, ובערוה"ש (סי' רצ) כתב וז"ל ואם רגיל בשינת צהרים אל יבטלנו דעונג הוא לו ושינה בשבת

תענוג, ואסור לומר אישן כדי לעשות מלאכה בערב, ואפילו כדי ללמוד בערב דזהו כמכין משבת לחול, אלא יישן כדי לנוח בשבת ע"כ, ומבואר הטעם משום הכנה ומשום דהשינה צריכה שתהא לעונג שבת, וא"כ אפי' בלא מלאכה.

ויהא נפק"מ בין הטעמים, דלטעם ממצוא חפציך אזי אם אומר כן לצורך מצוה, כגון לילך לישון בשביל שאוכל לאסוף כסף בלילה, יהא מותר דלצורך מצוה מותר ממצוא חפציך, אבל אם האיסור משום הכנה, יהא אסור אף לצורך מצוה, ועדיין יל"ע.

המשיך סעודה שלישית בפורים

המשיך סעודה שלישית במוצ"ש, אפילו אם אכל כזית פת בלילה [דהתחיל בהיתר דבפשטות מותר לפני מגילה], אינו מזכיר "על הניסים" בברכהמ"ז.

מ"א סי' קפ"ח סק"י ובאחרונים שם, והטעם כיון דבכל ר"ח מוצ"ש נחלקו הפוסקים, ובזה אינו אלא רשות, וגם דהוי יותר תרתי דסתרי דמזכיר על הנסים לפני רצה.

אמירת ברוך המבדיל לפני קריאת המגילה

יש לדון האם יש חיוב אמירת "אתה חוננתנו" או "ברוך המבדיל" לפני שמיעת וקריאת המגילה [ומצוי בנשים או מי ששכח אתה חוננתנו]

דאין קורין המגילה בשבת, אולם אפשר דהאיסור לקרות זהו דוקא בשבת שכולם יקראו וגזרי' שמא יעבירנו, אבל במוצ"ש בשביל מיעוט האנשים שעדיין לא הבדילו לא גזרי', וכסברא זו משמע בשו"ת חת"ס (סי' קצ"ה) ובהגה' ברוך טעם (סי' תרצ"ב) לגבי קריאה בי"ג אדר בשבת מפלג המנחה, דאפשר דלא גזרו בשביל מיעוט אנשים, [אלא דבמ"א סובר דאסור], והביא ראיה ממילה (ר"ה כ"ט:) דלא גזרו בשבת שמא יעבירנו כיון דחובת יחיד הוא, והכא אפשר דאף לפי המ"א יהא מותר דעדיף טפי דכבר מוצ"ש, ובעמק שאלה (ויקהל אות כא) מצדד דמותר לקרות מפלג המנחה בשבת, ומחדש עוד דלגבי קריאה בלילה לא גזרו שמא יעבירנו, כפי שלא גזרו במצה ומרור כיון דאין יוצאים בחוץ בלילה, אולם בפמ"ג ומחצה"ש (סי' תרצ"ב סק"ו) משמע מלשונם קצת דכל זמן שאסור במלאכה אין לקרותה.

ואיש שהתפלל ושכח "אתה חוננתנו" וקרא המגילה בלא אמירת אתה חוננתנו [אי נאמר דאסור לקרות], פשוט הוא שאינו בכלל מחלוקת הראשונים במי ששכח אתה חוננתנו ועשה מלאכה האם צריך לחזור להתפלל, אולם לפי"מ שכתב בדה"ח (דיני תפילת שחרית של חול אות ב) והובא במנח"ש (סי' צ"ו אות ה) דדוקא במלאכה גמורה ככותב ואורג אמרי' כן, וזה לא שייך זה בקריאת המגילה.

קריאת מגילה באמצע סעודה שלישית

מי שעדיין לא בירך ברכהמ"ז דסעודה שלישית, לא יקרא המגילה

אפילו אי נאמר כנ"ל דאין חיוב להזכיר הבדלה לפני קריאתה, אולם יש בזה משום תרתי דסתרי, שיצטרך לומר "רצה" בברכהמ"ז, לאחר שכבר קיים מצות הלילה.

הפטרת השבוע – פרשת פקודי

ברוב השנים המעוברות כמו בשנה זו פרשת ויקהל היא שבת שקלים ופרשת פקודי היא שבת הפסקה.

ובמהרי"ל בשם מהר"ש כתב שבשנה מעוברת שפרשת פקודי היא שבת הפסקה יש לומר הפטרת ויעש חירום שהיא הפטרת ויקהל שלא נאמרה בפרשת ויקהל היות ואמרו בה הפטרת שקלים, ולהוסיף שתי פסוקים מהפטרת פקודי, כי הפטרת ותשלם כל המלאכה אומרים ביום ב' דסוכות. (ולבאורה בא"י אין שייך טעם זה).

ואמנם ההרגשה היא שותשלם קשורה יותר לפרשת פקודי, שהיא השלמת מלאכת המשכן, אמנם שלא ליכנס למחלוקת בזה כדאי לומר שניהם.

(ויש שנים מעוברות שיש בהם שתי שבתות של חנוכה ומפטירים בשבת השניה ויעש חירום שהיא הפטרת פרשת ויקהל, ויש אומרים שבשנה כזאת מפטירים בפרשת פקודי רק ותשלם כל המלאכה).

ובשנים פשוטות פרשות ויקהל פקודי מחוברות והם שבתות החודש או פרה ומפטירים בהם הפטרת החודש או פרה.

הפסק בקריאת המגילה

א] לכתחילה ראוי שלא להפסיק כלל באמצע קריאת המגילה אפילו הפסק בשתיקה אלא יש לקרותה ולשמוע הקריאה ברצף כקורא אגרת [א] ויפסיק בין פסוק לפסוק רק כדי שיעור נשימה. [ב]

ב] בדיעבד אם הפסיק באמצע הקריאה אפילו הפסקה ארוכה מאוד "ששוהה כדי לגמור את כולה" [ג] אינו צריך לחזור לתחילתה ויכול להמשיך במקום שהפסיק. [ד]

ג] וכל זה דווקא אם ההפסקה היתה מרצונו ולא מחמת אונס כגון איש הצלה שנזעק לטפל בחולה או שיש הפרעה של רעש שאי אפשר להמשיך הקריאה וכן באיש שקורא מגילה בביתו להוציא אשתו ובאמצע קריאתה הוצרך להפסיק כדי להרגיע תינוק הבוכה ושהה לגמור את כולה בכל אלו אינו נחשב לאונס וממשיך לקרוא ממקום שהפסיק. [ה]

ד] אבל אם שהה כדי לגמור את כולה מחמת אונס באופן שע"פ הדין אסור לו להמשיך ולקרוא כגון שהוצרך להתפנות לצרכיו או שהיה בבית הכסא או שהמקום לא היה ראוי כגון שמצאו מי רגלים או צואה בבית הכנסת והמתין עד שינקו את המקום מלכלוך וריח רע, באופן זה צריך לחזור ולקרות מתחילת המגילה אבל לא יברך שנית. [ו]

ה] וכן אם הוצרך להפסיק באמצע המגילה מחמת שלא הרגיש בטוב או שהיה שתוי באופן שאסור עליו להתפלל [ז] הוי אונס ולכן כשממשיך אחר כך צריך להתחיל מתחילתו.

ו] השיעור של "שהה לגמור את כולה" נמדד לפי המהירות ש'הוא' קורא את המגילה ולא לפי אנשים אחרים ותלוי גם כן לפי המהירות שקורא "עתה" את המגילה אם במהירות או בנחת. [ח]

ז] הקורא מגילה להוציא את החולה או הזקן וקרא חלק מהמגילה ובאמצע נרדם החולה ושהה כדי לגמור את כולה והתעורר אם החולה הפסיק מדעתו וביקש לעשות הפסקה ולישן אינו נחשב לאונס וימשיך לקרוא ממקום שהפסיק ואם החולה או הזקן היה עייף מאוד ותקפתו שינה נחשב לשהה באונס ויחזור ויקרא המגילה מתחילתה. [ט]

ביאורים והוספות

(א) סימן תר"צ מג"א (סקי"ז) משנ"ב (סקנ"ב) דמגילה נקראת אגרת והדרך היא לקרות אגרת ברציפות בלי הפסקה באמצע הקריאה.

(ב) דהיינו זמן שלוקח לנשום נשימה שהוא כרגע אחת ובערוך השולחן סעיף כ"א כתב דבין פרק לפרק "ינוח מעט".

(ג) דהיינו הזמן הנדרש לו לקרות את כל המגילה מתחילתה ועד סופה.

(ד) תר"צ ס"ה משנ"ב סקי"ז.

(ה) דאונס הוא רק בדבר שהוא בגופו אבל לא באונס חיצוני עיי' סימן ס"ה משנ"ב סק"ב.

(ו) משנ"ב סימן תר"צ (סקי"ח) ובשו"ע סימן (ס"ה ס"א) דעת השו"ע דאפילו שהה לגמור את כולה מחמת אונס אינו הפסק ודעת הרמ"א כהראשונים שאם הפסיק באמצע קריאת שמע ושהה זמן שיכול לקרות קרי"ש מתחילתה ועד סופה הוי הפסק ועיי"ש בביאור הלכה (ס"א ד"ה קראה) דבקריאת שמע שהוא דאורייתא יש להחמיר ובדרבנן אפשר להקל ולדעת כמה פוסקים יש להחמיר אפילו בהלל ומגילה אך לענין ברכה יש להחמיר ולא יברך אפילו כששוהה באונס.

(ז) עיין סימן צ"ט ס"א שאם הוא במצב שאינו יכול לדבר לפני המלך שהיינו שאינו יכול לדבר בלי גמגום וניכר הדבר בהילוכו שאינו כהוגן אסור לו להתפלל ותפילתו תועבה.

(ח) רמ"א סימן ס"ה ס"א.

(ט) בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן ע"ט סק"ב) כתב לגבי נרדם באמצע קרי"ש ושהה כדי לגמור את כולה שאם לא היה יכול לשלוט על עצמו ונרדם נחשב לשהה באונס וע"ע בשו"ת שבט הקהתי ח"א סימן רי"א.

ח] הקורא את המגילה לאדם זקן או חולה ויתכן שלא ישמע את כל המגילה ויחסר כמה תיבות אם הבעל קורא בעצמו אינו יוצא ידי חובתו בקריאה זו לא יברך ברכות המגילה. (י)

ט] מי שנצרך לנקביו באמצע קריאת המגילה או שהוא משער בעצמו שלא יוכל להעמיד עצמו עד שיעור פרסה(יא) **אם אינו צריך ביותר באופן שיש בו משום 'בל תשקצו' מותר לו להמשיך לקרוא ולשמוע את המגילה ואינו צריך להפסיק ולצאת לצרכיו.** (יב)

י] דין זה שכתבנו שאם קרא חצי מגילה ושהה לגמור את כולה באופן דלא הוי מחמת אונס יקרא את חציה השני ולא יברך כל זה דווקא אם לא הסיח דעתו אבל אם הסיח דעתו לגמרי לדברים אחרים יש הסוברים דצריך לחזור ולברך. (יג)

יא] אך כמה אחרונים הסכימו שאם הפסיק באמצע המגילה כמה שעות כיון שיודע שלא גמר הקריאה וחייב להמשיך לא נחשב היסח הדעת וכשגומר את הקריאה לא יברך שוב (יד) **ואפילו באופן שהפסיק הרבה בדיבור בינתיים** (טו) **ואף באופן שהוצרך לעבור ממקומו למקום אחר לגמור שם את קריאת המגילה ג"כ אינו הפסק.**(טז)

יב] ולפי שיטה זו חולה שקראו לו חצי מגילה והפסיק והלך לישון שינת קבע על מיטתו לכמה שעות ואח"כ רוצה להמשיך ולגמור קריאתה לא יברך שנית וכן אשה שבאה לעזרת נשים לשמוע קריאת המגילה בציבור וילדיה הרכים בכו והפריעו לציבור והוכרחה לשוב הביתה באמצע הקריאה אף אם הסיחה דעתה לגמרי ובעלה קורא לה כעבור כמה שעות אינה צריכה לשמוע מתחילת המגילה רק מהמקום שהפסיקה ואינה צריכה לחזור ולברך שוב את הברכה. (יז)

יג] אמנם באופן שהיה היסח הדעת מוחלטת כגון שגמר לקרוא את כל המגילה ואח"כ נודע שדילג תיבה אחת באמצע קריאת המגילה (יח) **יחזור ויקרא ממקום שדילג ויברך לפניה פעם שנית על מקרא מגילה.** (יט)

ביאורים והוספות

(י) ברכת הבית שערי ברכה (שער נ"ה אות כ"ז) כיון דיש חשש שלא ישמע כל המגילה ואז לא יצא ידי חובתו ונמצא שהברכה היתה לבטלה.

(יא) שיעור שעה, וחומש 72 דקות.

(יב) סימן צ"ד ס"ד וביאור הלכה שם ד"ה קורא כדרכו והטעם כיון שהתחיל בהיתר יכול לגמור את הענין ואינו צריך להפסיק באמצע.

(יג) בספר תורת היולדת (פרק נ"ה) דן באופן שהבעל התחיל לקרוא מגילה להוציא אשתו והפסיק ונסע לבית חולים לכמה שעות וכתב שם דהוי היסח הדעת מהמגילה וצריך לחזור ולברך לפני שקורא חציה השני של המגילה וכ"כ בשו"ת להורות נתן (ח"ט בימן כ') שאם הפסיק באמצע קריאת המגילה והלך למקום אחר והיה הפסק מרובה חייב לחזור ולברך ובביאור הלכה סימן תר"צ סי"ד מבואר שאם קרא את כל המגילה ודילג תיבה אחת וקורא שנית ממקום שדילג יחזור ויקרא עם ברכה.

(יד) שבילי דוד כללי ברכות (כלל שני פ"ב אות ב') ובמור וקציעה (סימן תל"ב) לגבי בדיקת חמץ שאם בירך והתחיל לבדוק ואח"כ הפסיק הרבה זמן לא הוי היסח הדעת כיון שחייב לגמור את הבדיקה ועיין בסימן ק"מ (ס"ב) משנ"ב (סק"ז) שאם קרא בתורה מקצת פסוקים והפסיק באמצע אפילו הסיח דעתו מלקרות עוד ונמלך אינו חוזר ומברך וע"ע בסימן תקפ"ח ס"ב ובמשנ"ב סק"ע שאם שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא ואפילו הסיח דעתו והפסיק בדיבור בינתיים ומשמע שם שלא צריך לחזור ולברך על כל תקיעה ותקיעה כיון שיודע שלא גמר את המצוה וחייב לשמוע אח"כ את המשך התקיעות לא הוי היסח הדעת וכמו כן במגילה כיון שחייב לקרוא את כולה לא הוי היסח הדעת אפילו אם הפסיק כמה שעות וכ"ד הגרמש"ק שליט"א.

(טו) כמבואר ברמ"א סימן תר"צ ס"ה דאפילו שח בינתיים יצא.

(טז) בשו"ע (סימן ח' סי"ג) מבואר שאם לבש טלית קטן בביתו ומברך עליו והולך לבית הכנסת הליכה הוי הפסק וצריך לחזור ולברך על טלית גדול אך בשו"ע (סימן תל"ב ב') פסק דבברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים והקשו הפוסקים דהרי הליכה הוי הפסק ובחק יעקב תירץ דהליכה הוי הפסק רק באופן שמפסיק בהליכה בין ב' מצוות נפרדות אבל באמצע מצוה אחת אינו הפסק ולכן בציצית הם ב' מצוות נפרדות והוי הפסק אבל בדיקת חמץ הוא מצוה אחת לבדוק את כל הבתים וע"ע מג"א (סימן תקפ"ד סק"ד) שמבואר שם חילוק זה דהפסק הליכה באמצע מצוה אחת לא הוי הפסק.

(יז) כיון שדעתה לגמור את המצוה כשיתפנו המפריעים ויודעת שחייבת לגמור את המגילה אין כאן היסח הדעת מוחלט.

(יח) באופן שמשנה את המשמעות.

(יט) עיין ביאור הלכה סימן תר"צ (סי"ד ד"ה אין מדקדקין) ובשונה הלכות (תר"צ ו') וכאן שונה מהלכה הקודמת כיון שטעה וחשב שסיים לגמרי ויצא ידי חובה והסיח דעתו לגמרי מהמגילה ולא היה בדעתו לחזור עוד למצוה ועתה נמלך בדעתו לחזור לקריאתה בזה צריך לברך מחדש ועיין שו"ת שבט הלוי (חלק ח' סימן קס"א) ובשו"ת להורות נתן (חלק ט' סימן כ') ובשו"ת מגדנות אליהו (חלק ד' סימן קל"ד) שיברך שוב רק על מקרא מגילה אבל שאר ברכות ספק אם יש לברך ואם אפשר לשמוע מאחר נכון לעשות כן.

ועד הסת"ם

בית הוראה
קרית יואל
סעי"ה קהל יפה לב דטאסמאר | בנסיאות כ"ק מרן רביני שליט"א

מרי צדק • ועד הפיתוחין • ועד המקוואות • ועד ריבית ועיסקא
ועד הצניעות • ועד דיני ממונות • ועד בדיקת שעמנז • ועד בדיקת מגלילים
16 GARFIELD RD. MONROE, NY 10950
845.782.6465 | 845.774.4040 #3

ועד הסת"ם
יו"ר רבני תוועד: הרה"ג רבי יואל גוסמאן שליט"א

בס"ד

כ"ה אדר ראשון תשפ"ד לפ"ק

מודעה נחוצה

לכל העוסקים במלאכת שמים מלאכת הסת"ם

הנני בזה בהודעה חמורה לכל העוסקים במלאכת שמים, ה"ה הסופרים החשובים העומדים תחת השגחתינו

שלאור מה שנתגלה לאחרונה טעותים רבות בה"תיקון הורביץ" המשתמשת לרוב בעת כתיבת סת"ם

הן בחסירות ויתירות, והן בפתוחות וסתומות, בכמה אופנים וגירסאות שונים, וכמה מהם הם כאלו דברים שעוברים גם את "בדיקת קאמפיוטער" בלי תיקון, הנני בזה להודיע כי

לעת עתה אין לכתוב סת"ם לפי "תיקון הורביץ" עד שיתוקן הדבר על בוריו כראוי וכנכון

בימים הללו יושבים הרבנים שליט"א לדון בדבר כדת מה לעשות להלכה ולמעשה.
לאור זה הנני **בבקשה לכל בעלי בתים החשובים שכתבו ס"ת לעצמם מעת שנת תשע"ח לפ"ק, שאם יודעים שהשתמשו בעת הכתיבה בתיקון זה, יתקשרו עמנו במוקדם האפשרי**, כדי שנוכל עי"ז להוסיף בהירות על מציאות הדברים

להתקשר אל ועד הסת"ם: 845.813.2500

פרטי הדברים והוראה לדבים כדת מה לעשות בהסת"ם שנכתבו בתיקון זה,
יפורסם אחר שיהיה הכרעה ברורה כדת של תורה

ויה"ר שלא יצא מכשול מתחת ידינו בעזה"י

ועד הסת"ם

השאיר ריווח של כמה שורות בין שורה לשורה בעשרת בני המן

שאלה:

הובא לפני מגילה שנכתבה מ"ב שורות[1], ובדקתי איך הסתדר בכתיבת עשרת בני המן. שהרי נוהגים לכתבו בעמוד בפני עצמו[2]. ומכיון שעשרת בני המן הם אחד עשר שורות, והיריעה הוא של מ"ב שורות[3]. וראיתי שכתב האותיות רק מעט יותר עבה וגדולה משאר המגילה. אמנם כדי למלאות כל העמוד השאיר כמה שורות בין שורה לשורה בעשרת בני המן. ונתעורר השאלה האם המגילה כשרה, משום שע"י שהשאיר עוד שורה בין שורה לשורה נעשה כל שורה לפרשה 'פתוחה' חדשה. ומעיקר הדין הדין כל עשרת בני המן הם פרשה אחת 'סתומה'?

תשובה:

אע"פ שלכתחילה אין לכתוב כן, משום חשש שכל שורה נעשה פרשה חדשה. מ"מ אם כבר כתב כן המגילה כשירה. וראוי למחוק השירטוט בהשורה הנוספת שהשאיר. אמנם יש מחמירין בזה.

---

1 הנה ספר תורה תפילין ומזוזות יש מספר שורות שצריכים לכתבם. ואין בזה מנהגים חלוקים. משא"כ 'מגילת אסתר' נקטינן שמספר השורות אינו מעכב. ויש בזה כמה שיטות ונסכמם בקצרה.

דעת הגר"א, ומרן החתם סופר זי"ע שיש לקרוא במגילה של מ"ב שורות, כדאי לחוש לדעת הפוסקים הסוברים שצריכים לכתוב המגילה כמו ספר תורה. וספר תורה כותבים מ"ב שורות.

כהיום מצוי אצלינו 'בעיקר' מגילות 'המלך' שהם כ"ח שורות [וכידוע שמגילות 'המלך' הוא דבר חדש לפני כמה עשרות בשנים]**. ומגילות של י"א שורות.** ולא חוששים להשיטות הסוברים שצריכים לכותבה מ"ב שורות כמו ספר תורה.

ולכאורה יש הידור יותר במגילה של י"א שורות ממגילה של כ"ח שורות, דבזה כותבים עשרת בני המן באותו גודל כתב כמו כל המגילה משא"כ במגילת 'המלך' כותבים העשרת בני המן באתיות גדולות. **וכן נהגו רבותינו הקדושים זי"ע לקחת מגילה של י"א שורות.** [אבל הלוקחים מגילה של מ"ב שורות יש להם המעלה שיוצאים בזה לשיטות הפוסקים הסוברים שצריך להיות כמו ספר תורה. אבל הכותבים כ"ח שורות, גם מעלה זה אין להם, רק שמתחיל השורות ב'המלך'].

2 הנה דעת הגר"א (ס"ק כה) שלכתוב עשרת בני המן בעמוד בפני עצמו ובאותיות רבתי שיבוש הוא, דלא נמסר לנו לכתבם באותיות רבתי, וכן אין צריך לכתבם בעמוד בפני עצמו. אלא יכתוב לפני עשרת בני המן שורות נוספות, רק תיבת 'אישי' צריך להיות בראש השיטה, 'ואת' בסוף השורה, ובסוף הדף יכתוב תיבת 'עשרת'. וכן הוא דעת החתם סופר (שו"ת חת"ס או"ח סימן קפט וקצ). אמנם לכתוב מ"ב שורות ועשרת בני המן בעמוד בפני עצמו צריך להיות אותיות רבתי ביותר.

3 הנה כדאי למלאות כל העמוד עם העשרת בני המן כותבים אותו באותיות גדולות יותר מכל המגילה. ויש בזה שני אופנים איך לכתבו (הובא בשעה"צ ס"ק כד). בנשמת אדם כתב לכתוב אותיות ארוכות, שיחזיק כל אות איזה שיטות כפי הצורך. אבל לא יכתוב בכתיבה גסה יותר משאר אותיות המגילה, אלא באותו כתב שנכתב כל המגילה. רק ארוכה יותר. [מכיון שעשרת בני המן אינו צריך להיות אותיות רבתי]. אמנם בשערי אפרים כתב שיכתבם בכתיבה גסה, דהיינו שגם עובי הקולמוס עבה יותר. וכן מנהג העולם שכותבים בכתיבה גסה. [דלשיטת הנשמת אדם שעובי הקולמוס נשאר כמו בשאר המגילה רק האותיות ארוכין נמצא דכל הוי"ן הם יותר גדולים משני קולמוסין, וצריך ליישב למה אינם אות נו"ן פשוטה].

מקור הדין:

כתב בקסת הסופר (סימן כח ס"ק) מה שנוהגים לכתוב עשרת בני המן באותיות גדולות אינו מעיקר הדין שהרי לא נמנו בין האלפ"א בית"א גדולים. אך הסופרים נהגו כן לפי שעל הרוב כותבין את המגילות על דפין ארוכין ועשרת בני המן אינו אלא י"א שיטין, וצריכין למלאות בהן את כל הדף וישאר חלק הרבה לבסוף, או ריוח גדול מאוד בין שיטה לשיטה. לכן כותבין אותיות גדולות למלאות הדף עיי"ש.

הרי לנו שלכתחילה אם המגילה היא יותר מי"א שורות יש לכתבו אותיות גדולות, ולא לכתוב עשרת בני המן באותו גודל האות כמו שאר המגילה ולהניח בין שורה לשורה ריווח כפול. ומ"מ אם כבר כתב כן כתבו הפוסקים להלקל בזה, וכדלהלן.

בשו"ת שבט הלוי (ח"ד) אחר שהביא שיש לחוש לא להשאיר יותר משורה אחת בין השורות משום חשש פרשה חדשה כתב "**וכמדומני שאין הסופרים נוהגים כן, ומניחים גם הריוח כפול דהיינו ב' שורות כעין הכתב. ויש ללמוד עליהם זכות כיון דגם הכתב כפול**".

ועיי"ש עוד שכתב באופן שנשאר שורה ריקה רק למטה בסוף העמוד דשם אין לימוד זכות הנ"ל. **וכתב שם "אמנם להלכה כיון דהאי דינא דפרשה במקום שאין פרשה אינו מפורש ממש בדיני מגילה, אלא שנלמוד מהא דמבואר בסימן תרצא בשם הג"ה מיי' דאם עשה פתוחות במקום סתומות במגילה דפסול. וא"כ הוא הדין שעשה פרשה במקום שאין פרשה. ומגן אברהם כתב בשם תשובת מהר"ם מינץ שכשר בשעת הדחק כשעשה פתוחה במקום סתומה, ועיקר הטעם דדיעבד אין אנו מדמים מגילה לספר תורה רק לכתחילה, א"כ פשוט דגם פרשה במקום שאין פרשה אין לפסול בשעה"ד ומותר לקרוא אפילו בברכה, וא"כ בנידון דידן דיש לצדד דאינו בגדר הפסק פרשה כלל, עכ"פ אין למחות בסופרים העושים כן**".

וכן כתב בספר משנת הסופר (סימן כח ס"ו ביאור הסופר ד"ה הסופרים נהגו כן) דאין לפסלו בדיעבד מכח שני טעמים.

א. משום דניכר דמה שהניח פנוי הוא משום שיוכל לכתוב העשרת בני המן בעמוד שלם, ולא משום שרוצה לעשות פרשה חדשה. ואם כן אינו נחשב לפרשה חדשה.

ב. בלא"ה נראה להקל בדיעבד, דאמנם ברמ"א (סימן תרצא ס"ב) איתא דאם שינה ועשה פרשיותיה פתוות פסול. אבל המג"א הביא בשם שו"ת מהר"ם מינץ דמצדד להקל, ויש לסמוך עליה בשעת הדחק ואפילו לברך עליה. ולפי"ז הוא הדין אם עשה פרשה שלא במקום פרשה שאין לפסלו, דטעם המהר"ם מינץ משום שאין המגילה דומה לגמרי לדין ספר תורה, ששם אנו פוסלים אם שינה מהמקובל. ועיי"ש שכתב **שאם יש שירטוט לכתחילה ראוי למחוק השירטוט, שלא יהא ניכר כשורה.**

אמנם במועדים וזמנים (ח"ב סימן קעה) מחמיר בזה וכתב שנכון ליזהר בזה, ונכון ליזהר למדוד תמיד במגילה אם יש שיעור חלק. מכח ב' טעמים.

א. דע"י שהשאיר חלק נחשב לפרשה פתוחה להרמב"ם, וא"כ הוה פרשה פתוחה במגילה, ודעת הרמ"א שאם עשה פרשה פתוחה במגילת אסתר פסולה.

ב. דבעינן שיהיו בני המן סמוכים זה לזה כלבינה ע"ג לבינה שאין להם תקומה במפלתן וכמבואר בגמרא, ואם יש הפסק גדול ביניהם, לא הוה זה על גבי זה כמצוותה. [בענין הערה זו עיין מש"כ בשו"ת משנה הלכות ח"ח סימן רלא].

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר אברהם יהושע
הכהן גלאנץ הי"ו

חבר הנהלת קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל תת"ה שמחה במעונו, בנישואי בנו
החתן החשוב והמופלג כמר יחיאל שלמה נ"ו
עב"ג החשובה שתחי' למז"ט בשעטו"מ

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה ברובה וגדושה
מיתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר
בני ברק

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע

נולד בשנת תקי"א בכפר סערענטש מחוז זעמפלען לאביו הקצין הנגיד ר' משה יחזקאל. הורתו ולידתו בזכות ברכתו של הבעש"ט הק' שעבר בכפר והתאכסן בבית הוריו. הם היו חשוכי בנים וקבלו את ברכתו בבן שיאיר את העולם. בשנת תקי"א נולד בנם אולם זמן קצר אחר כך נפטר אביו אשר בינתיים נתהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו והילד יצחק אייזיק נותר יתום עני, ע"כ היה מסייע לאמו במרעה הצאן. כאשר סבב הרה"ק ר' לייב שרה'ס בארץ אונגארין פגש בילד הזה והכיר כי נשמתו נחצבה מהיכל גבוה. הוא קרבו והביאו אל הרה"ק ר' שמעלקי מניקלשבורג ושם התחיל ללמוד תורה וחסידות ושאב מבאר רבו קדושה ופרישות עד שנעשה אחד הקדושים אשר בארץ, ורבו הר"ר שמעלקי נתן לו כתב סמיכה והורמנא.

בניקלשבורג זכה להכיר את הרה"ק ר' אלימלך מליזנסק בבקרו שמה, ומני אז נקשר גם אליו והסתופף בצלו. הרבי ר' אלימלך קרבו מאד ופעם אחת אף כבדו לומר תורה בשולחנו. הוא דבק ברבו זה כל ימיו וכן בספרו "נועם אלימלך" בקשר אמיץ. ישב כמה שנים על התורה והעבודה בסערענטש ואחר כך נתקבל לרב בישוב טערצאל.

אח"כ אתרמי ושהה זמן מה בעיר קאלוב, והתאכסן בבית הרה"צ ר' יעקב פיש זצ"ל ואע"פ שבאותה שעה היה עדיין נחבא אל הכלים ראה ר' יעקב אצלו דברים נפלאים. הרה"ק שהה בעיר קאלוב משך י"א שבועות, וכאשר רצה לנסוע משם, בקשו ר' יעקב שישאר בעיר ואנשי העיר יקבלוהו לאב"ד והוא יהיה להם לרב ומורה דרך, ולא הסכים הרה"ק אמר לו ר' יעקב אם כן תובע אני שישלם בעד האש"ל שקיבל בביתי במשך הי"א שבועות כה הפציר בו עד שהסכים וקיבל על עצמו הרבנות בק"ק קאליב וגליל סאבאלטש., ואז נתפרסם הרה"ק, והעיר קאלוב נעשתה תל תלפיות, והעמיד בה תלמידים רבים צדיקים ועובדי ה'.

הרה"ק מקאליב איש האלקים היה גאון עצום איש מופת אשר האיר בקדושתו וחכמתו לכל ארץ אונגארין, רבים מגדולי הדור ורבני התקופה היו תלמידיו וחסידיו. הכל הרכינו ראש לעומתו. היה תקיף ולוחם מלחמות ד' לשמור על גדרי ההלכה והקדושה בכל גלילות רבנותו. עובד ד' בהתלהבות אש קודש. פרק מיוחד הוא מדרגתו העצומה בהיכל הנגינה בכח זה פעל גדולות ונצורות ורבים השיב מעון. עד ימינו נשמעים מנגינותיו הקדושות בסילודין.

באחרית ימיו היה חולני ובעל יסורין במדה מופלגת ואעפי"כ המשיך בהנהגת קדשו בכל כחו למעלה מדרך הטבע. ביום ז' אדר שנת תקפ"א, יום פטירת משרע"ה, נסתלק איש האלקים, ואותה שנה היתה שנה מעוברת ונסתלק באדר ב'. בנוסח מצבתו נכתב עפ"י צוואתו "היה יכול ללמוד על הדף והיה ערלכער יוד".

מרן הקדוש מצאנז זי"ע אמר, כי אף אחרי פטירת הרה"ק מקאלוב עדיין שורה הקדושה בעיר קאלוב, והשתוקק להיות שם אב"ד אך לא איסתייעא מילתא. והיה רגיל לדבר הרבה מגודל קדושתו. יומא דהילולא דילי' היתה במדינת אונגארין כהילולת הר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע במדינת פולין, מכל קצוי המדינה באו לפקוד ציון קדשו, וכל הצדיקים מאורי דור באו לשם ביום ההילולא, וגם בכל ימות השנה הרבו לבוא ולשלוח פתקאות לשם, זיעוכי"א.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

צור קודש מחצבתו

מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע בעת חזרתו מן הנסיעה לארצנו הקדושה תובב"א, נסיעה שלא עלתה בידו וכידוע, עבר דרך ארץ אונגארין, והיה בעיר סערענטש, מחוז זעמפלען, והיה אז שם יומא דשוקא (מארק טאג בלע"ז), ובלילה אמר דרשה ובתוך דבריו הק' אמר שיש בין העם חכמים, והם הולכים אל השוק ועושים שם מסחר, ואח"כ הם הולכים לאכול ולשתות, לשמוע כלי זמר, ולהתענג בתענוגים, משא"כ השוטים הם הולכים להיפוך, אשר עוד בדרך הליכתם אל השוק, עוד טרם

עשו מסחר, כבר הם הולכים אל כלי הזמר, ומאבדים שם את הזנם וממונם באכילה ושתיה ושאר תענוגי הבלים, ונשארים ככלי ריק בלי פרוטה לפורטה, נמצא שהם אובדים גם את השוק. כך המשיל משלו בדרך מוסר על אלה אשר מאבדים עולם נצחי, חיי עולם הבא, בשביל תענוגי עולם עובר, עולם הזה.

והנה במשך שהותו בסערענטש, התאכסן בבית הרבני הנגיד הקצין מו"ה משה יחזקאל ז"ל, אשר היה בעל מכניס אורח גדול, וקירב אותו מאד. וטרם המשיך הבעש"ט הק' את דרכו הלאה, פתח בכבוד אכסניא, להביא להם תודתו וברכתו על הטוב אשר גמלו עמו. ושאלם מה שאלתם ומה בקשתם, ויענו ויאמרו, שהם חשוכי בנים ר"ל, ושאלתם ובקשתם להיפקד בדבר ישועה ורחמים בזרעא חייא וקיימא. השיב להם שאם הם מסכימים שיאבדו רכושם, אז יושעו בעזר השי"ת בזרע של קיימא, והסכימו שניהם לדבר. אח"כ הוסיף ואמר להם, שיוולד להם בן אשר יאיר את כל העולם כולו. כך הוה, ובשנת תקי"א לפ"ק נפקדו ר' משה יחזקאל ואשתו מרת ריזל בבן זכר שקראו שמו יצחק אייזיק. אולם זמן קצר לאחר שנולד הילד נפטר האב, אשר בנתיים גם נהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו, וכשגדל הילד היה עוד לפרנסת אמו העניה ע"י עבודתו במרעה הצאן.

אביר הרועים, ע' נ"ד

בקרב קדושים יתהלל

בעזה"י יום א' כ"ב שבט תקס"ח לפ"ק. שלמא רבא ונפישא לגברא קדישא ה"ה כבוד אהובי ידיד עליון הרב הגאון הגדול המפורסם בתורה וביראה החסיד האמיתי נזר ישראל נר ישראל פטיש החזק כש"ת מוהר"ר יצחק אייזיק נ"י לנצח אור צח.

הרה"ק מהורמ"מ מרימאנוב זללה"ה במכתבו אליו

את חליינו הוא נושא

הרה"ק מקאליב זי"ע אשר מלבד גודל צדקתו המפורסם לכל היה גם גאון הגאונים, ומאתים ושמונים קהלות השתייכו לגליל הרבנות שלו והיו תחת מרותו, והיה תלמידו של הגאון הקדוש הרבי ר' שמעלקא זי"ע ובשו"ת 'כתר כהונה' יש תשובה אליו וכותב עליו תוארים מופלגים, סבל יסורים נוראים מתולעים חיים שרחשו לו מתחת לעור בשרו וכל גופו היה מלא פצעים ואבעבועות, עד שלא היה יכול לסבול עליו מלבושים, והוצרכו לעשות בשבילו בגדים קלים מנייר, ולפעמים גברו עליו היסורים עד שהיה מוכרח לפשוט גם בגדים הללו, חוץ מימי שבת ויום טוב שבהם היה כאחד האדם שכך התנה בקבלו את היסורים שבשבת ויו"ט יהא לו מנוחה, ואחר הדלקת הנרות היה לובש בגדי שבת

ביהמ"ד הגדול שבעיר 'מארצאל' שם ניהג נשיאותו שנה אחת קודם שבא לקאליב

ומיד אחרי הבדלה כבר היה צריך לפושטם מחמת גודל היסורים, ואמר בענוות קדשו הרי המשיח מחולל בפשעינו וסובל בשביל עונותיהם של ישראל (כמבואר בסנהדרין צ"ח.), ואין רצוני שמשיח יסבול בשביל החטאים שלי לכן קיבלתי היסורים על עצמי, עכד"ק, ודעת לנבון נקל שבשביל החטאים של הרה"ק מקאליב אין משיח סובל, אלא שביסוריו הקיל מסבלו של מלך המשיח המחולל בפשעינו, ומי יודע על איזה חלק של העולם הגין ביסוריו.

אמרות צדיקים

"בראוער איד"

ומסופר כי הטעם שצוה לחרוט "והיה ערליכער יהודי" שבעת שהתאכסן בבית הר"ר יעקב זצ"ל ביקש ממנו ר' יעקב שיזכה לראות את אליהו הנביא זל"ט, והבטיחו הרה"ק, פעם כשהלכו בדרך ביחד, בא לקראתם נכרי אחד ברכבו על סוס ודיבר עם הרה"ק, ולבסוף אמר לו בלשון אונגארן "בראוער יוד" והלך לו, אז אמר הרה"ק לר' יעקב ראית את אליהו הנביא, ומפני שאמר לו "בראוער יוד", צוה לחרוט על מצבתו "היה ערליכר יוד" [כך מסופר ולא ידעתי אי נאמנים הדברים].

עבודת עבודה

עלה לשמים שיאו

ידוע כי הרה"ק מקאלוב השתדך עם הרה"ק רבינו בעל 'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע כי בנו הר"ר משה חיים נשא את מרת רייזל בת העטרת צבי, פעם היו הזוג בחג הפסח בקאלוב, ואחר החג כאשר חזרו לזידיטשוב, שאל העטרת צבי לבתו מה

ראתה אצל חמיה בסדר ליל פסח, ענתה לו שראתה דברים פלאיים ומשונים מדרך שהורגלה בה, שאחר תפלת מעריב של ליל החג, לא התיישב חותנה תיכף ליד השולחן לעריכת הסדר, אלא הלך בביתו אנה ואנה עד שעה אחד עשר בלילה, פתאום עמדה ליד הבית עגלה שישבו בה שרים ושרות, וחותני הרה"ק רץ לקראתם ושמח מאוד לראותם והלכו משם, ואחר כך התחיל לערוך הסדר, אמר העטרת צבי, דעי שאלו השרים והשרות היו האבות והאמהות כי חמיך הרה"ק לא רצה להתחיל בעריכת הסדר עד שיהיה קץ הגאולה, וטייל בביתו והרעיש עולמות על זה, ובאו אליו האבות והאמהות לבקש ממנו שלא יתעקש על כך, כי עדיין לא הגיע עת לחננה.

עבודת עבודה, שיחות קודש ח"א עמ' קס"ג

נתיב לא ידעו עיט

ידוע מהרה"ק מקאליב זי"ע שהיה מזמר בלשון אונגאריש ומרן הקדוש מצאנז כשהיה מזמר את הניגון סאלא קאקאש היה השולחן רטוב מדמעות, וכן ידוע שהרה"ק הרבי מלובלין זי"ע היה מונה לאחר עריכת הסדר את כל הסדרים של צדיקי הדור ומפרט בשבחם איך היו מאירים בשמים ופ"א אמר שאת סדרו של הרה"ק מקאליב לא ראה כלל, ואח"כ נודע שבשנה זו ערך הרה"ק מקאליב את כל הסדר בשפת אונגארין, וברור שאם הרה"ק מלובלין לא ראה את הסדר אז גם מלאכים ושרפים רבים לא ראו אותו.

ימי הילולא, ועי' עשר צחצחות ע"א

צדיק ונשגב

החתם סופר במכתבו כתב עליו (הובא באיגרות סופרים עמוד תקע"ט) "ראש צדיק ונשגב חסידא ופרישא הרב המאור הגדול". המכתב הוא בענין

'תל תלפיות' אהל הקדוש שבקאליב

היתר עגונה שרבינו התנגד להיתרו. הרה"ק ממונקאטש זללה"ה מברך סוגיא זו באריכות, וכותב בתו"ד על רבינו הק' מקאליב, אשר היה מפורסם ועד היום מוחזק באמת מפי רבותינו ואבותינו זי"ע לבעל רוח הקודש נורא ומדרגות נפלאות בתורתו ועבודתו ובהצנע לכת בסתר ובגלוי, לימד דעת את גדולי החסידים תלמידי חכמים מובהקים ומקובלים גדולים עובדי ה' באמת ובמסירות נפש, הנודעים אז באונגארין הישנה, וממנו יתד ממנו פינה, התייסדות החסידות והאמונה, אשר למד מפי רבו רבן כל כל בני הגולה איש אלקים קדוש הגאון רבי שמעלקא הורוביץ זי"ע רבה של ניקלשבורג והמדינה. ומקובלני אשר שמעו מגידי אמת מפי רבינו הגאון הקדוש איש אלוקים מצאנז זי"ע בעל דברי חיים, שאמר, כי שלש פרסאות סביב עיר קאלוב מורגש גם עד היום קדושת הגאון הקדוש מהרי"א זי"ע.

דברי תורה, אביר הרועים

קדושתו תלת פרסי מקבריה

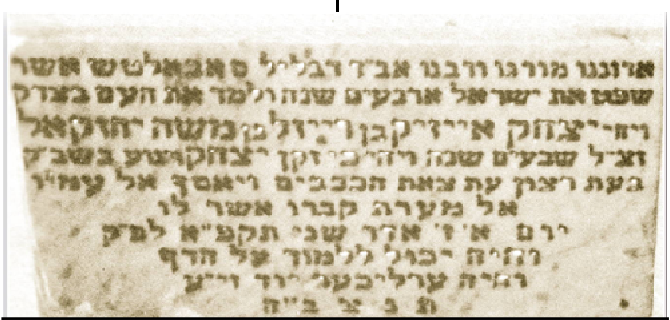
בספר נמוקי או"ח (סימן רמ"ג) הביא מה שאמר כק"ז הגה"ק מרן מצאנז זי"ע מקדושת הרה"ק מנורה הטהורה מקאלעוו זי"ע וממקום שבתו, וז"ל שם: ומקובלני אשר שמע מגידי אמת מפי רבינו הגה"ק מצאנז זי"ע בעל דברי חיים, שאמר כי שלש פרסאות סביב עיר קאלוב גם עד היום מרגישים קדושת הגה"ק מהרי"א מקאלוב זי"ע ומקום קדושת הציון שלו, עכ"ל.

ומן הנכון לציין אשר כעין זה מצינו בלשון הזה"ק (ח"ב ה.) "אי בני עלמא ידעין יקרא סגיאה דיעקב בשעתא דאמר ליה קוב"ה אנכי ארד עמך מצרימה, הוי מלחכא תלת פרסי לקבריה".

הגה"צ ר' משה הלבערשטאם זצ"ל, כל הכתוב לחיים

הארץ האירה מכבודו

משם עשינו דרכינו לקאלוב,

נוסח המצבה: "והיה יכול ללמוד על הדף, והיה ערליכער יוד זי"ע"

אל מקום מנוחתו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב (ב"ר משה יחזקאל, נסתלק ז' אדר שנת תקפ"א), ועל מצבתו חרות על פי צוואתו "היה יכול ללמוד על הדף והיה עהרליכער איד", וידוע שיום ז' אדר היה בעיר קאלוב יומא דריגלא, ונתאספו אלפים ורבבות מכל המדינה להשתטח על ציון קדשו. רבינו (רביה"ק בעל ברך משה זללה"ה) סיפר על הדרך כי הרה"ק מקאלוב נסע עם מרן הישמח משה לייסד בהרבה ערים במדינת אונגארן, בתי מדרשות לקהלות החסידים ההולכים לאור תורת הבעש"ט, וידוע כי היו פעם בנאנאש על שב"ק לחנך ביהמ"ד להחסידים, גם סיפר רבינו שראה כתוב ב פנקס הקהילה בראצפערט, שפעם היו בעיר שני הצדיקים הללו לייסד ביהמ"ד להחסידים.

וסיפר רבינו שמרן הדברי חיים היה אדוק מאד בקדושת הרה"ק מקאלוב, וגם השתוקק לקבל את כתר הרבנות בעיר קאלוב, ולא אסתייעא מילתא, וסיפר רבינו שמרן הד"ח היה דרכו לנגן בכל עת בדביקות עצומה את הניגון של הרה"ק מקאלוב "גלות גלות", ולפעמים היה מנגן בליל שב"ק ניגון זה שעות ארוכות בעת עריכת השולחן בהתלהבות גדול.

אלה מסעי

נעים זמירות ישראל

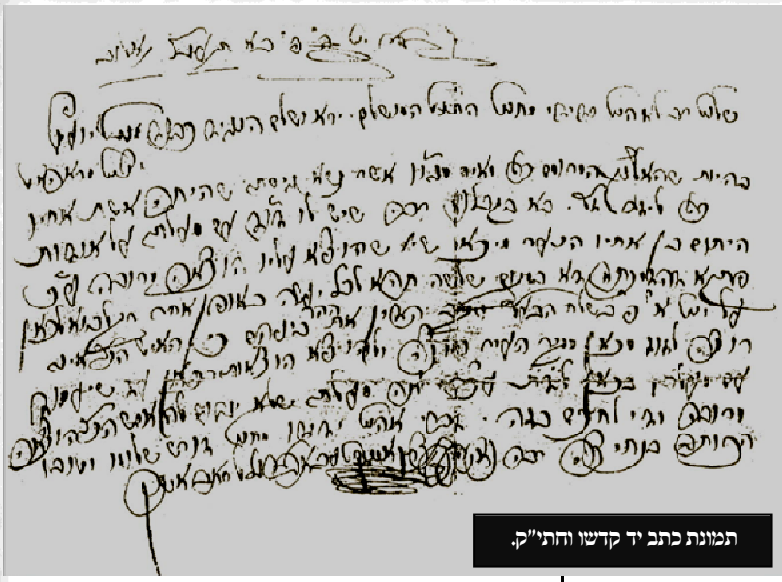
רבינו היה מכבד את ה' מהונו ומגרונו, ובקולו הערב והנעים, עורר לבן של ישראל לאביהם שבשמים. כידוע חיבר ניגונים שונים מלאי התעוררות וגעגועי קודש להתגלות כבוד שמים הגאולה שלימה ובנין בית המקדש. ונודע כי חלקם שמע מפי רועי צאן, ושילם להם עבור הניגון כסף מלא, ובכך השכיח מהם את הניגון והכניסו לקדושה.

גדולי ישראל העידו על שיריו שקודש קדשים הם, והיו צדיקים ממדינות שונות שלא הבינו את השפה ההנגרית והורו לשיר את ניגוניו על שולחנם. לדוגמא בבעלזא קראו ל'הסאלא קאקאש' 'דער חצות ניגון', בבאבוב משוררים אצל ההקפות ליל שמח"ת 'ידיד נפש' בניגון סאלא קאקאש, ו'אורך מתוק' בניגון גלות גלות. וכהנה רבות.

[מן הענין לציין ללשון הרמב"ם בפי' המשניות (אבות פ"א מי"ז): "אף שיר ערבי, אם ענין השיר הוא מן חלק האהוב וענין המעולה יתחייב לאמרו באיזה לשון שיהיה"]

מתאמרא משמיה דהרה"ק מראפשיץ זללה"ה שאמר, כאשר הרב מקאליב מזמר את ניגונו "גלות גלות ווי גרויס ביזטו" (אשר "קנה" מרועה כששמעו מנגן על חלילו: "וואלד וואלד ווי גרויס ביזטו, רויז רויז ווי ווייט ביזטו") נעשה רעש בעולמות העליונים ומתעורר מקור הרחמים, וכתות מלאכי רחמים באים להיכלו של רבי לייב שרה"ס ומודים לו על שהעמיד את רבי אייזיק'ל קאליב'ער על מעמדו.

הרה"ק מקאליב בעת הריקודים בשמחת נישואין הי' רוקד בהתלהבות עצומה ומשורר בנעימות רבה, וכך הכניס רוח טהרה בלב ישראל אף הפשוטים ביותר, וכך בדרך זה החזיר רבים למוטב והשיב לב בנים אל אביהם שבשמים.

תמונת כתב יד קדשו והתי"ק.

סאָל אָה קאָקאָש מאַר

מהרה"ק מקאלוב זי"ע

א

סאָל אָה קאָקאָש מאַר, — קריין מיט שוין דער האן,
מוּיך מָגִירָך מאַר. — דער טאג מאכט שוין אן,
וְלָךְ עֲרֹד־בֶּן, — אין א גרינעם וועלדל,
שִׂיק מִיזֶבֶּן, — נעבן א פוסטן פעלדל,
שִׁימַל עֲדֵן מְהַדְרִי. — א פיינעלע שפאציר מרום.

ב

מְמִימָּה הָה כָּהֲדְרִי? — וואס פאר א פוגל איז דאס?
מְמִימָּה הָה כָּהֲדְרִי? — וואס פאר א פוגל איז דאס?
שַׁרָּא לָבָא דִּשְׁעִדְתִּי אָה מִיָּה. — נעלע פיכל, פערל פיסקל,
אָעָנָם אָדָה יַר. — קיין ירושלים וויל ער גיין.

ג

יַרְ מְהַדְּרִי יַרְ, — ווארט פיינעלע ווארט,
יַרְ מְהַדְּרִי יַרְ, — ווארט פיינעלע ווארט,
הָה אָהּ־מִיּוֹת שֶׁלְּךָ יַגְדִּיל, — או נאט וועט דיר באשערן,
אָה מִישָׁט לָמָּ מַר. — וועסטו קיין ירושלים אום קערן.

ד

מַמְקַהַר לָם אָהּוּ מַרִי? — וועז וועט דאס זיין?
מַמְקַהַר לָם אָהּוּ מַרִי? — וועז וועט דאס זיין?
יַבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ עִיר צִיּוֹן תְּמַלֵּא, — עכאלם וועט דאס זיין.
אָמְקַהַר לָם אָהּוּ מַרִי. — דעמאלם וועט דאס זיין.

שיר הנקדש 'סאל אה קאקאש'

פעם בא לפניו איש אחד שהיה צריך לתשובה גדולה, סיכם איתו רבינו שיהיה משובתי שבת אצלו, ופנה לרבנית שתכין סעודה מיוחדת לברית. בליל שב"ק התחיל "שלום עליכם" בקול נעים והמשיך בנעימות זמירות קדשו כדרכו בקודש. ובזה גופא נהפך בעל העבירה לבעל תשובה וכקטן שנולד מחדש דמי. בצפרא דשבתא ערך סעודת "ברית מילה" לרגל קיום הפסוק 'ומלתם את ערלת לבבכם'.

ימי זכרון

שבת קודש, הייליגער שבת

רבוה"ק עצי התמרים היו מזמרים "סאל א קאקאש מאר" של הרה"ק מקאליב זי"ע בימי הפורים, כן התנועה 'גלות גלות', ואתרמי אצל רביה"ק בעל דבר"י זי"ע כטוב לב המלך ביין, חזר הרבה מאד שוב ושוב על התנועה 'גלות גלות' של הרה"ק מקאלוב זי"ע בהשתפכות הנפש.

"מושיען של ישראל ח"ו, ע' ת"ע

כן מזמרים התנועה של 'גלות גלות ווי גרויס ביסטו' אחרי שירת חי ה' בצפרא דשבתא, [שבת קודש, הייליגער שבת] והשורש ליזה כי הרה"ק מצאנז זי"ע היה מזמר ניגון זה על חי ה',

אך מרן בעל קדושת יו"ט זי"ע לא רצה לשנות ממנהג אביו הק' בעל ייטב לב זי"ע, ע"כ היה מוסיף תנועה זו בגמר הזמר.

"אביר הרועים" ע' ע"ח

מרן הקדוש מצאנז זי"ע

אמר פעם הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע כי שירי וניגוני הרב מקאלוב הם קודש קדשים. גם ביקש פעם שילמדוהו מבטא אונגאריש כדי שיוכל לזמר זמר 'סאל א קאקאש' בלי שינויים.

הרה"ק מסטיטשין זללה"ה (בהרה"ק מראזוואדוב זללה"ה) סיפר בשם אבותיו הק' אשר מרן הקדוש מצאנז זי"ע בשנות צעירותו, כשהיה עוד סועד סעודתו ליל שב"ק על שולחן אחד עם הרבנית הצ', אתרמי פעם אחת שנטל הכוס בידו לעשות קידוש אך התחיל לזמר בדביקות עצומה 'שבת קודש הייליגער שבת' עם התנועה של הרה"ק מקאליב 'גלות גלות ווי גרויס ביסטו' (כן הובא גם בדרכי חיים שהיה חביב אצלו תנועה זו והיה מרגלא בפומיה בליל שב"ק), ואתקטר בהאי קטירא בדביקות ושרעפי קודש כמה שעות, "עס איז שוין נישט געבליבן קיין ווייז אין כוס, און ס'איז שוין נישט געבליבן קיין אויל אין די לעכט, און עך האט האט נאך אלס געדביקות'ט – שבת קודש הייליגער שבת".

החכמה מאין – ע' צאנז

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

קרבן אקריב לו את נפשי היחידה

אנו שמענו מעשה התקרבותו, שהתפלל פעם אחת מנחה במנין עם הרה"ק רמ"ל סאסובעד זי"ע, וכשאמר רבי משה לייב את פרשת הקרבנות 'את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים' נתרגש הרה"ק רבי אייזיק מאוד, ואחר התפילה שאל את הרה"ק רבי משה לייב 'ואו נעמט מען אזעלכע שעפסעלעך'. ענה לו, אצל הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג. ואז נסע הרה"ק ר' אייזיק מקאליב להרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג, ושם נתקרב לדרך החסידות.

'מלכות בית דוד', עמ' ס"ז

שמע בני מוסר אביך

להרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע היו שש בנים, הרה"צ רבי משה חיים זי"ל שהיה חתן הרה"ק בעל עטרת צבי זי"ע. הרה"צ רבי מאיר זי"ל. הרה"צ רבי יעקב זי"ל. הרה"צ רבי יחזקאל זי"ל. הרה"צ רבי אריה לייבוש זי"ל דומ"ץ ראצפערט. והרה"צ רבי אשר זי"ל, והנה בנו רבי מאיר זצ"ל אחר פטירת אביו הק' היה לו נפילה ע"י חבורת ריקים ופוחזים שצדו אותו ברשתם, והעבירו זמנם במשחקי קארטין בבית המרזח שבסביבתם. החבריא קדישא של אביו הק' דברו על לבו וינתק קשריו עם פוחזים אלו, מאחר שמקור מחצבתו קדוש, ובושה היא לו, אך לא הועילו בדבריהם. החליטו התלמידים להפציר על ציונו הקדוש של רבם שיחזור בנו למוטב. באותו לילה נתגלה הרה"ק לבנו בחלום ואמר לו: "דע לך בני שבאתי אליך עתה ממקום מנוחתי בגן עדן, ולא אתן לך להמשיך את סדר יומך עד שתקבל על עצמך לנתק קשריך עם אותה חבורת ריקים, ותחזור למוטב להתחבר עם תלמידי". לעת בוקר התעורר מאיר משנתו מבולבל לגמרי, ולא ידע לשית עצות בנפשו מה לעשות, ונשאר דומם בביתו. שעות אחדות עברו, חבריו בבית המרזח הבחינו שעדיין לא הגיע כמנהגו בכל יום. סרו אחדים מהם לביתו ע"מ לדרוש בשלומו. כשהגיעו, הבהיר להם מאיר ששוב לא יוכל לשהות במחיצתם כי כך צוותה אביו ז"ל בחלום, והורה לו להיטיב דרכיו מעתה.

שחקו חבריו ואמרו: "מאיר, הלא מעולם בר שכל היית, מה אירע לך עתה, וכי מאמין אתה בחלומות, אל תתן לבך אליהם ובוא עמנו עתה כמנהגך בכל יום". קיבל מאיר את דבריהם והצטרף אליהם. במשחק הקארטין הערימו חבריו שירוויח הון רב, כדי שירצה להישאר בחברתם בעתיד. ואכן כשחזר לביתו הרהר לעצמו הנה הרווחתי כסף רב על ידם, הרי שחברתי עמם טובה עבורי. בלילה זה נתראה אליו

מילי דהילולא

שבת קביעא וקימא

השומר שבת הבן עם הבת לא-ל ירצו כמנחה על מחבת. שמעתי בשם הרה"ק מקאלוב זללה"ה דבן שהוא בחינת דכר מרמז על בחינה גדולה הם צדיקים שמדרגתם גדולה ומרגישין קדושת שבת ביתר שאת, ובת שהוא בחינת נוקבא מרמז על בחינה קטנה, הם דלת העם שאינם במדרגה זו, ונגד זה אמר, אשר אחד השומר שבת במדרגה גדולה בבחינת בן, ואחד השומר שבת במדרגה קטנה בחינת בת, אם ישמור את השבת כראוי לא-ל ירצו כמנחה על מחבת, כמ"ש במנחה (מנחות ק"נ) 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים'.

'דברי יחזקאל'

אמר כ"ק אאמו"ר הרה"ק שליט"א ששמע מפ"ק אדמו"ר הרה"ק משינאווא זללה"ה בשם הרה"ק מקאלוב זי"ע על הזמירות של ליל ש"ק מנוחה ושמחה כו' במשנה לחם וקידוש רבה כו'. יבואר דהנה ידוע בגמ' ובשו"ע דיש שני קידושין לש"ק, בליל ש"ק הוא מדאורייתא ובבוקר הוא מדרבנן, עוד יש חילוק לדינא, דביום הוא חמור מקידוש בלילה דבלילה מקדשין על הפת וביום דוקא על חמר מדינה, והוא משום דביום הוא רק מדרבנן ודברי סופרים צריכין חיזוק, ולכן נקרא קידושא רבה לחזק הדבר שקטן הוא במעלה ולהשותו להגדול במעלה, וזהו 'במשנה לחם' היינו הקידוש של לילה שהוא מדאורייתא 'וקידוש רבא' היינו של יום כנ"ל, וא"כ אנו רואים שגם הקטן במעלה הגדילו חז"ל ביותר והשווהו להגדול כנ"ל, ולכן בין 'ברוב מטעמים' היינו הצדיקים הגדולים שעובדים השי"ת במדרגות גדולות בחי' מטעמים. ובין 'וברוח נדיבה' היינו שאינם במדריגות כ"כ רק עובדים להשי"ת בפשיטות מצד רוח נדבתם להשי"ת, כולם 'זכו לרב טוב המתענגים בה בביאת גואל לחיי עוה"ב' אכי"ר.

'אמרי יהושע', פאריסוב

ומה אשיב לך

ידוע מה דמרגלא בפי צדיקים בשם הרה"ק מהרי"א מקאלוב ז"ל להסביר הענין מה שמרקדין ומשמחין כל כך בשמחת תורה, עפ"י משל לא' שבא לבית מלון וצוה לתת לו מכל טוב מאכלים טובים וחדרים נאים ביותר ככה עשה לא יום א' ולא יומים אלא זמן רב, עד שבא בעה"ב אצלו עם חשבון גדול שישלם, אמר אין לי לשלם, וא"ל הבעה"ב א"כ אמסור אותך לממשלה שיתנך אל בית הסוהר, א"ל ומה יהי' לך מזה הלא לא תרויח בזה כלום, אך כיון שאין לי לשלם ארקוד לפניך ריקודים נאים מה שאני יכול, ועי"ז יתרבו הבאים כאן ותרויח עי"ז ממון הרבה כפי התשלומין המגיע לך. וכן הוא אצלנו שבכל הימים נוראים אנו מבקשין בני חיי ומזוני ומבטיחין להקב"ה להטיב מעשינו ובהגיע יום שמח"ת ואין לנו מה לשלם רוקדין לפניו ית' בשמחת תורתו ומכניסין בזה הרהורי תשובה בלבות בנ"י ועי"ז יתרבה מצות ומעש"ט עכדה"ק.

'נוי סוכה'

אביו הקדוש שוב, והוכיחו: "מאיר, ביום העבר לא קבלת דברי וחזרת לסורך, ועל כן הטרחתי עצמי שוב לירד ממקומי בגן עדן לעולם שפל זה, על אף הקושי שיש בכך בני אל תלך בדרך אתם, את רגלך מנע מנתיבותם, דע כי לא ארפה ממך עד שתקבל דברי ותחזור בתשובה שלימה". למחרת הבחינו החברים שמאיר נעדר שוב מחברתם, והבינו שהחלום מפחידו עדיין. החליטו לסור הפעם כולם יחד לביתו. כשהגיעו, אמר להם שאביו חזר ונגלה אליו והזהירו בתוקף שישוב בתשובה, ואם לאו, יטול נשמתו ממנו. שבו חבריו ושחקו עליו כביום האתמול. אכן בפעם הזאת לא הצליחו לשכנעו בצחוקם, ולא אבה להצטרף אליהם עוד. תפסוהו חבריו בכח והכריחוהו לילך עמהם, וכך בילה בחברתם אף ביום זה.

בלילה השלישי נתגלה אליו אביו שוב ואמר: "בפעם הזאת ארחיק לכת ואחקוק סימן עליך שישאיר רישומו לתמיד, ויזכירך שאכן הייתי אצלך והזהרתיך, ולא תאמר עוד שחלומות שווא ידברו" בתוך ביתו עמד תנור גדול עשוי ברזל שמשקלו רב, עד שאפי' חמשה בני אדם לא יכלו להרימו נטל הרה"ק תנור זה בידיו והטילו על בנו ונשברה רגלו, ואמר: "עתה לא תוכל להלך על רגלך, וזה יהיה לך לאות שהחלום אמת, וחזור בך ממעשיך הנלוזים". כששבו חבריו ביום השלישי ושמעו מפיו את קורות הלילה, ואף את רגלו השבורה ראו, נבהלו מאד וברחו לנפשם בפחד גדול. מאיר זה חזר בתשובה שלמה והתחבר לתלמידי אביו הקדוש, ונעשה חסיד ועובד השם כמותם, רבים נוספים התעוררו וחזרו בתשובה בשמעם שהרה"ק מקאליב פעל פעולות ממשיות בחלום.

'בנין שלמה' (באבוב) **אדר, עמ' ז'**

מלאכים יחפזון

סיפר הרה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל אשר איש נגיד אחד היה רגיל לנסוע אל רבינו הק' מקאליב זי"ע על ימי ר"ה מדי שנה בשנה, ואתרמי פעם אחת אשר באמצע ימות החורף קוד ושלג, נזדמן לפני רבינו הק' מקאלוב זי"ע מצוה של הכנסת כלה וכיוצא, ונסע לדרך לאסוף ולקבץ נדבות בני ישראל, והגיע ובא אל עירו של אותו נגיד וחסיד, כאשר בא רבינו אל ביתו וצל קורתו לבקש ממנו נדבה, עלה בדעתו של נגיד כי עתה עת מצוא והזדמנות טובה שתוכל אשתו להאזין ולשמוע את תפלת ונתנה תוקף של רבינו זי"ע. ונתעיין עמה בדבר זה לאמור, שהיות שזכו שצדיק זה בא לבית מלונם, ע"כ מה טוב היה להציע ולבקש ממנו שיאמר עתה הפיוט ונתנה תוקף כמו בר"ה, ותוכל לשמוע אל הרנה ואל התפלה, אז תשבע מנעימות מנגינותיו, ותראה עד כמה צדקו דבריו, שכדאי והגון לנדוד למרחקים למען לשמוע תפלה נעימה ויפה כזו.

אך איך ירהיב בנפשו לבקש מלפניו כזאת אשר בימי דשבת ושבט יען ויאמר ונתנה תוקף קדושת היום, דוגמת ר"ה יום הדין איום ונורא, הלא לצחוק יחשב. אמנם לאשר רבינו עוסק כעת בדבר מצוה רבה לקבץ כסף נדבות ישראל, ובגלל זה צריך לטרוח זמן רב בטרחא מרובה, עד שיקבץ את הכסף הנדרש, על כן יציע לתת לו מכיסו כל הסכום בפ"א, באופן שלא יצטרך לנדוד עוד, רק אז יוכל ליסע לביתו וכל טוב בידו, ברם יעשה זאת רק בתנאי שהצדיק ימלא בקשתו זאת לזמר ה'זנתנה תוקף' שלו.

אומר ועושה, נכנס אל רבינו והציע לפניו כל אשר גמרו בדעתם, ואשר ע"ז יהיה זה וזה נהנה, הצדיק ישיג את שאלתו ובקשתו, די כסף אשר יחסר לו לדבר מצוה אשר קבל עליו, והוא ישיג מטרתו רצונו וחפצו, לשמוע נעימת קודש של תפלת רבינו על ונתנה תוקף. ויהי כאשר שמע רבינו זי"ע את ההצעה הזו, לא דחה אותה על אתר, רק השיבו לאמור כי עוד צריך להתיישב בדבר, ולמחר ישיב לו מענה, לאו או הן. האיש יצא שמח וטוב לב, והגיד לאשתו כי יש תקוה שישיג את מבוקשו, ורק צריך עוד להתיישב ומחר יהיה האות הזה.

ויהי ממחרת, נכנס אל רבינו לשמוע ממנו איך נגמר הדבר אצלו לטובה, ורבינו השיב לו: הן אמת שלדבר גדול היה נחשב אצלי לקבל כל הסכום הנדרש בפעם אחת, עי"ז הייתי מרויח זמן הרבה, שלא אצטרך לבלות כ"כ זמן ולהתבטל מד"ת. ומה גם הייתי עי"ז חוסך לעצמי הרבה טירחא, טלטולי גברא וחולשא דאורחא, אך נתיישבתי בדעתי לאשר 'וען אייזיק זשוגנט ונתנה תוקף וכו' קומען זיך צוזאם די פמליא של מעלה, און ביי ומלאכים יחפזון וכו' ציטערן דיא מלאכים באמת, נוא איז דאך דענטסמאל דבר בעתו, ר"ה ויו"כ, אבל עתה וען איך וועל מטריח זיין אין איין פראסטען וואכען טאג די פמליא של מעלה, און די מלאכים וועלין ביי מיין זאגן ונתנה תוקף, זה אל זה ישאלו, מה זה ועל מה זה הרעש והרעדה עתה, ויאמרו אייזיק ברויך געלט, פאר דעם זשאגט עד ונתנה תוקף, ויאמרו המלאכים, אוי, בשביל מעות הטריח והרעיד אותנו כ"כ, וגם אני אתבייש מפניהם, אז וועגין דרי הונדערט ריניש זאל איך מטריח זיין כל צבא מרום צו ציטערן וכו', ע"כ אני מונע מזה, וחלילה לי מלעשות כדבר הזה.

'יפה שיחתן' ח"א אות ל"ג

על כנפי נשרים

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב היה בא לטבול בכל ערב שבת קודש במקוה האר"י הק' שבעיה"ק צפת, פעם לקח אתו את משמשו רבי יעקב פיש אבל שכח להביאו בחזרה, כשיצא רבי יעקב מהמקוה ראה יהודים הלובשים בגדי לבן כמנהג ארץ ישראל, והתפלא מאוד ושאל היכן הוא נמצא, ואמרו לו שהוא בעיר צפת, ונחרד מאוד האיך הגיע לצפת, במוצאי שבת יצא אל מחוץ לעיר ומצא את הרה"ק מקאליב, ואמר לו שכחתי אותך, בא עמי בחזרה, והחזיר אותו לעירו וביתו.

'מאמר מרדכי' (סלאנים) ח"ב עמ' קע"א

דרכי חסידיו ישמור

סיפר רבינו (רביה"ק בעל ברך משה זללה"ה) מעשה נס ופלא שאירע לו עת נסע להשתטח על ציון הרה"ק מקאלוב ביומא דהילולא, היה זה ביום ז' אדר שנת תש"ג, ובמדינת אונגארן כבר הורגש באוויר רוח האנטיסמיז"ם, ורבינו נסע מעיר זענטא לקאלוב, ובדרכו חזרה נכנס לראצפערט לבקר את זקינו הקדוש, גם נסע לסאטמאר לבקר את דודו הקדוש, ויהי באמצע הדרך עלו על מסילת הברזל חיילים מזוינים, ובראותם שם את רבינו יושב עם עוד כמה יהודים, התחילו החיילים לצעוק עליהם יודען אראפ, ורצו לזרקם מחלון מסילת הברזל באמצע הנסיעה, אשר בתחבולה מסוכנת זו רצחו הרבה יהודים בימים ההם הי"ד, וכשרבינו עם

מילי דהילולא

מסירות נפש ללמד זכות

'דן ידיו עמו כאחד שבטי ישראל' (בראשית מ"ז ט"ז), בשם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע שמה שאמרו במשנה (אבות א' ו') הוי 'דן את כל האדם לכף זכות', הוא כגימטריא של 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', ורומז שענין זה לדון את כל אדם לכף זכות, אינו ענין קל מצד עצמו, וצריכים להיות נזהרים בו אפילו עד מסירות נפש ממש, וכמו שב'אחד' שבקריאת שמע צריך לכוין מאוד עד כדי מסירות נפש, וזהו 'דן ידיו עמו כאחד', שצריך להיות נזהר בלדון לכף זכות כאחד שבקריאת שמע.

'נטעי אשל' ח"א (ר"א לידער זצ"ל) עמ' שע"א

עושין מאהבה ושמחין ביסורין

רגיל היה הרה"ק מקאלוב ביסורים, שאלהו רופא: האיך יכול אדם לסבול יסורים תמיד, השיב הרה"ק רבי אייזיק: היסורים שבעבר אינם כואבים, היסורים שבעתיד מי דואג למכאוב שבעתיד, נשארים היסורים שבהווה יסורים של רגע, ומי אינו יכול לסבול יסורים לרגע.

חסידים מספרים

ובמושב לצים לא ישב

במשנה באבות (פ"ג מ"ב) אי' שנים שיושבים ואין ביניהם ד"ת הרי זה מושב לצים שנאמר ובמושב לא לצים לא ישב, ותמהו המפר' מה ראיה מדכתיב ובמושב לצים לא ישב שזה נקרא מושב לצים, ושמעתי בשם הצדיק הקדוש מהר"א מקאלעף [הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב] זי"ע, דידוע מספר יצירה דכל ענינים שבעולם הם בעולם שנה נפש, הקדושה בעולם הוא מקום המקדש וירושלים, ובשנה יוהכ"פ, ובנפש מי שיש לו נפש קדושה, וביוהכ"פ שהכהן גדול נכנס לקדש הקדשים נזדמנו שלשתן עולם שנה נפש ביחד, וכמו כן יש בטומאה וס"א מקום טמא מדור הקליפות, וכן יש בשנה ימים שאין בהם חפץ כ"כ וגורמין רע כשאז"ל (שבת קח.) וכן בנפש מי שנפשו נשחתה, וע"כ יש מקומות שהמקום גורם רציחה או שאר מדות רעות, ויסופר מהבעש"ט זי"ע שנסע פעם בדרך וקם עליו הבעל עגלה להרגו, וביקש הבעש"ט אותו שיסע הלאה קצת, וכשנסע מעט ממקום ההוא נתחרט וביקש מחילה ממנו, ואמר הבעש"ט שבאותו מקום הרג פעם אחד את חבירו ע"כ המקום גורם לרציחה ונתגבר עליו באותו המקום מדת הרציחה, לכן אמר דהע"ה ובמושב לצים לא ישב, ר"ל שעל מקום שישבו פעם לצים לא ישב, וע"כ לא קאמר ובין לצים או עם לצים לא ישב, משום דמקום שלצים ישבו בו גורם למי שיישב שם לעשות הרע ולעסוק בליצנות, לכן שני ת"ח היושבים ביחד ואינם מדברים דברי תורה מסתמא המקום הזה הוא מכבר מושב לצים וע"כ גורם להתלמידי חכמים שגם הם ישבו שם בטל ולא יעסקו בתורה ומובנים דברי התנא, עכ"ד וש"י.

'אבן שלמה' להגה"ק משאמלוי הי"ד, ח"ד, ע' כ"ה

מילי דהילולא

בי עשרה שכינתא שריא

נפלאות אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע להעמיס במאמרם (סנהדרין לט.) "כל בי עשרה שכינתא שריא", שיש לפרש "שריא" מלשון מתיר ופותח [כלשון חז"ל (ב"מ פו:) "כיון דחזא דקא אסר ושרי", עי"ש], כי כאשר בני ישראל באחדות ובצוותא גורמים להחיש את הישועה ושתוכל השכינה להתיר את עצמה כביכול מחבלי ויסורי הגלות המר הזה.

[וכהא דאי' בספה"ק 'מאור ושמש' (פרשת משפטים) דתפלה בציבור מסוגלת לפרנסה בהרחבה, כרמוז בפסוק (שמות כג, כה) "ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך, והסרותי מחלה מקרבך", פתח בלשון רבים "ועבדתם" ומסיים בלשון יחיד "וברך את לחמך", כי כאשר מתפלל עם הציבור יהיה מובטח שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום ברווחה, וברכה תהיה מצויה במעשי ידיו"].

באר החיים, פורים

שובה ישראל

דבר מוסר חודר כליות מתאמרא בשם הרה"ק מקאלוב זי"ע עה"פ 'ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו', דהנה עיקר מניעת התשובה אצל האנשים הוא שחושבים שיש להם עוד זמן הרבה, ויהיה לו אריכות ימים ושנים ואין צריך למהר לעשות תשובה, ומה גם באיש שאבו ואמו האריכו ימים, ולכן אין ממהר לעשות תשובה, אבל כל זה הוא מעצת היצר, ראשית כי עיקר התשובה צריך להיות בנערותו כמבואר בדברי חז"ל (עי' ע"ז י"ט ע"א, אשרי איש מי שעושה תשובה כשהוא איש) וכמבואר בכל הספה"ק. והשנית כי אמרו חז"ל שוב יום אחד לפני מיתתך כו' ולא ידע האדם את עתו.

והנה במה שאסרה תורה לא תבשל גדי בחלב אמו, על כרחיך איירי שהאם עדיין חיה, שאם כבר שחטו גם האם הו"ל חלב שחוטה, וחלב שחוטה אינה אסורה אלא מדרבנן ולא מדאורייתא (עי' יו"ד פ"ז סעיף ו') אע"כ שהאם עדיין חיה ובזה אסרה תורה שלא נבשל הגדי בחלב אמו. הרי רואין מזה שיוכל להיות שהאם היא חיה עדיין והבן הגדי כבר נשחט, וזה מוסר נאה שלא יאמר האדם שכיון שאביו ואמו האריכו ימים גם הוא יאריך ימים, כי רואה בעיניו שבבהמות אינו כן. ובהעלות זאת על לבו בודאי לא ישהה עצמו מלעשות תשובה בימי נערותו.

ובזה פי' הפסוק 'ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך' פי' ראשית השנים שלך תביא הכל בית ה' שיראה לעשות תשובה שלימה בעודו בנעורותו וראיה לזה 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ומזה תראה שאין להתמהמה עם התשובה עד ימי הזקנה, כי אין האדם יודע את עתו, רק יעשה תשובה בנערותו, הש"י יזכנו שנזכה לזה אמן.

חמדה גנוזה, ע' קאלוב

אחוזת מרעיו מיאנו לקפוץ מן החלון, התחילו להכותם מכות אכזריות לדוחפם אל עבר החלון, פתאום נתגלה אפיציר צעיר לימים, וכראותו את החיילים ההם שאלם למעשיהם, אמרו לו שרוצים לסדר את היהודים האלו, ויאמר להם האפיציר לכו לכם לדרכיכם, ואני כבר אתעסק עמהם, בין כך ובין כך הגיעה מסילת הברזל לדעברעצין, וניצלו בנסי ניסים, ואמר רביה"ק שהרגיש בנפשו אשר זכותו הגדול של הרה"ק מקאליב זי"ע היא שעמדה לו להנצל ממות לחיים. ונשלח מן השמים האפיציר הצעיר הלזה להציל ממות נפשם ולשמור רגלם מלכד, וסיים רבינו ואמר, כי נתקיים בו אמרם ז"ל (פסחים קף ח') שלוחי מצוה אינם ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתם, דהיינו כיון שהיה בדרכו חזרה מן הציון הקדוש בקאלוב, עמדה להם זכותו של אותו זקן זי"ע.

'אלה מסעי', עמ' קנא

בארה של מרים

פעם אחת, בערב יום הכיפורים קודם "כל נדרי" קרא רבי אייזיק להישיש הצדיק ר' יעקב פיש (שנתברך מהבעש"ט בשתי ידיו באריכות ימים, וחי מאה ושלוש עשרה שנה), והיה ראש הקהלה, ואמר לו: רתום, ר' יעקב, את העגלה, וניסע לטייל קצת. ר' יעקב התפלא הרבה, כי כל העם כבר היו עומדים עטופים בטליתותיהם ואומרים "תפלה זכה" בבכיה גדולה, אך בכל זאת לא אמר לו דבר, ושלח תיכף לביתו, והביאו העגלה רתומה, ונסעו שניהם יחד לחוץ לעיר, על שדותיו של ר' יעקב. בבואם ראו שם אגם מים קטן. פשט הרב את בגדיו בחפזון גדול וירד וטבל את עצמו כמה פעמים. ור' יעקב עומד, ואינו יודע מה לעשות. עד כה ועד כה לבש הרב את בגדיו, ונסעו תיכף בחזרה לבית הכנסת, ועמד הרב להתפלל לפני העמוד. תמה ר' יעקב משנה תמיהה: גם על עצם הנסיעה הפתאומית של הרב, וגם על המים שנמצאו פתאום בשדותיו, כי ידע שמעולם לא היו בשדותיו באותו מקום שום מים. במוצאי יום הכפורים הלך ר' יעקב לאותו מקום בשדה שלו, ולא מצא עוד כל מים. אז הלך תיכף להרב הקדוש ואמר לו: רבי מעולם אינני שואל את כבוד קדשו על הענינים שלו, אבל עתה אני מבקש ממנו להגיד לי ענין המים שהיו בערב הכ"פ בשדותי. השיב לו הרב אשר בארה של מרים עברה אז דרך שדהו, כדי שיוכל להטהר בו לקראת יום הקדוש.

'ימי הילולא', ז' אדר

ותגזר אומר ויקם לך

סיפר דודי הרה"ק משינאווא ז"ל מעשה שהיה בימי הרה"ק מקאליוו ז"ל שאיש יהודי אחד נתן פאטש (סטירת לחי) לערל אחד ונפל הערל ומת ל"ע, כשנמסר הדבר לערכאות היה משפטו עומד להתלות ח"ו, ולא ראו שום מבוא שיצא לחירות ר"ל, הוא היה בעל אשה ובנים, והלכו להרה"ק מקאליוו זי"ע והרה"ק אמר להם שיהיה לו ישועה.

כשהגיעו הימים סמוך להמשפט, והמשפט היה עומד להיות ביום שב"ק, העמיד הרה"ק מקאליוו בית דין ביום ה' שלפניו לעיין בדינו של איש זה עפ"י דין תורה, והעמיד אחד להיות קטיגור ולטעון בשביל הערל, והרה"ק עצמו עמד כסנגור לטובת היהודי, וטען הרי הערל היה בעל קומה ובעל בשר וגיבור, והאיש

הקטן הזה וחלוש ותש כח, ואין שום סברא לומר שמת הערל ע"י פאטש שקיבל מיהודי זה, אלא ודאי שהיה להערל מיתה חטופה ל"ע, ונזדמן באקראי באותו זמן שנתן לו את הפאטש, וגברא קטילא קטיל, ואין מגיע לו שום עונש על זה.

שאל אחד מהדיינים להה"ק זי"ל מה יהיה מזה שיצא משפטינו עפ"י ד"ת, האם בערכאות ישגיחו על זה, השיב להם הרה"ק שמקודם צריך לידע מה הוא המשפט עפ"י ד"ת, ויצא הפסק מהב"ד שהוא פטור מכל וכל מטעם הנ"ל שטען הרה"ק.

ביום השב"ק בשעת המשפט היה המצב מאד לא טוב ר"ל, והרה"ק התפלל אז בבוקר בהשכמה, ובשעה עשר וחצי כבר היה אחד התפילה, ושלח בכל זמן שלוחים להוודע מה נשמע שם, והיה נראה מאד לא טוב, ואמר הרה"ק שלא יעשה קידוש עד שהאיש יצא לחפשי. בשעה שתים עשרה הפציר בו עד מאד שיעשה עכ"פ קידוש כי היה חלוש מאד כידוע, ועה קידוש אך אמר שלא יתחיל הסעודה עד שיבוא האיש לביתו.

סוף דבר היה שבא הרופא שהיה אצל הפאלמיסין של הערל (הבדיקות), וטען כדברים האלה של הרה"ק מקאליוו, וגם שאר הקאמיסיאן שהיו אצל הפאלמיסין טענו כן. וכששמעו השופטים טענה זו הסכימו כולם שכן הוא האמת ופטרו את האיש לשלום.

תיכף משם בא האיש לבית הרה"ק מקאליוו, אמר לו הרה"ק "וכי לא נכון עשיתי שהמתנתי עליך עם הסעודה, כי מאין היה לך טשאלינט לאכול" כי כל בני העיר כבר גמרו סעודתם בעת ההוא, זי"ע ועכ"א.

'חמדה גנוזה', ע' קאלוב

מילי דהילולא

אכבס בו לבי כבורית

הגה"ק מקאשוי זצ"ל בספרו 'דבר המלוכה' (עמ' ה', אות מ"ה), מביא פי' בשם הרה"ק מקאליוו זצ"ל בפיוט כי אשמרה שבת על כן אכבס בו לבי כבורית, דלכאורה היה צ"ל כ'בבורית' בבי"ת, כי הבורית הוא המפעיל לנקות ולטהר מכל חלודה וכתמים, וכן בתשובה אכבס לבי כמו שבבורית אכבס הבגד, אך הפירוש הוא כך. שאיש ישראלי צריך כל כך לכבס לבו ולטהר אותו ביום שב"ק שיהיה בו פעולת הבורית שיוכל לכבס אחרים ולטהר לבם לעבודתו ית"ש, וכמו שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים נ"א) לב טהור ברא אלקים וגו' אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו.

דבר המלוכה, עשר צחצחות

בתר מחשבה אזלינן

נעתיק בקיצור מה שהביא בהקדמת ספה"ק אמרי יוסף, פי' מהרה"ק מוהרי"א מקאלוב זי"ע על הפסוק ואתחנן אל ד' בעת ההיא לאמר ופרש"י ז"ל לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג, ולהבין השייכות, דהנה משה רבינו ע"ה רצה לעבור לארץ ישראל התפלל דווקא לאחר שכבש ארץ סיחון ועוג, דהנה ארז"ל (נדה ס"א ע"א) דמשה רבינו ע"ה פחד מעוג שבישר לאברהם אע"ה שנשבה לוט וירא שמא יעמוד לו זכות זה, עד שהקב"ה הבטיחו אל תירא אותו, וכתבו שם התוס' (ד"ה זה עוג) בשם המדרש דעוג כוונתו הי' לרעה שיהרג אאע"ה במלחמה וישא את שרה עיי"ש, נראה דאזלינן בתר מחשבה דאע"ג דהמעשה הי' טוב אזלינן בתר מחשבה, והנה משרע"ה כוונתו הי' לטוב להכות את הסלע שלא יהא קטרוג על ישראל שבלי הכאה יציית הסלע, אבל המעשה הי' לא טוב, אבל כיון שראה אצל מלחמת סיחון ועוג שאזלינן בתר מחשבה, אז התפלל 'אעברה נא' דניזל בתר מחשבה ומחשבתו הי' טוב.

אמרי יוסף, הקדמה

בו ירוץ צדיק ונשגב

הובא בכמה ספרים בשם הרה"ק מקאלוב זי"ע שאמר בפי' הכתוב (משלי י"ח י') מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב, דהצדיק כשהולך בדרך, איפה שהוא רואה את השם הוי"ה מאיר לפניו עתה, יודע שבאותו דרך הוא צריך לילך, וזה פירוש הכתוב מגדל עוז פי' כמו מגדול עוז העומד על אם הדרך מודיע לכל אחד את הדרך, כמו"כ אצל הצדיק נתוודע לו הדרך ע"י השם ב"ה, ודפח"ח. וכן איתא בסה"ק נועם אלימלך (פרשת וישלח) דאחר שהצדיק מזכך גופו לגמרי, אז נותן לו השי"ת שרואה ומסתכל תמיד בשמו הגדול, והשם הוי"ה ב"ה הולך לפניו תמיד, עכל"ק.

ובענין זה מסופר כי הרה"ק מקאלוב זי"ע נסע עלי דרך בקרון, כשהגיעו סמוך למחוז חפצם אמר לו הבעל עגלה רבי כבר הנני סמוכים לעיר שרוצים אנחנו לחנות שם, שאל ממנו הרה"צ האיך אתה יודע, השיב העגלון הנני רואה המגדל הגבוה בקצה העיר אמר לו הקדוש מקאליב "עה עה" לא כך רואים שמגיעים לעיר החנייה, אלא כשרואין שם ה' שורה על העיר אז יודעין שמגיעין לעיר, כי כן הוא הפי' 'מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב', להצדיק, שם ה' ששורה על העיר, משמש לו לסימן במקום המגדלים.

פניני תורה וחסידות

באותות הוקדה והודאה, נביך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מולא טבא וגדיא יאה, קום מעלת כבוד ידידינו הדוק המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, נודע בשערים, שבחו בפי ישרים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עליו, מחיל זהב מביסו למען כל קד שינו, לבו עד חם לשובת קהילתינו ומסדותינו, איש חד רב פעלים כבידים לתודה ולתעודה, כל פה אליו יודה, בריך הבישדין, בהבשר ויחדין, כביד המעש כדת וכהלכה, זיכה רבים וזכה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור האדמו"ר רבי נחום ארי' מאפרין שליט"א מקאמארנא

נשיא מכון 'פתח ההיכל' בירושלים ת"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ג' פרשת וארא תשפ"ד לפ"ק

רבינו קידם פניו בברכה ודרש בשלומו ובשלום מלוויו והאדמו"ר מקאמארנא הציג את הרה"צ ר' חיים פאנעט שליט"א נכד הגה"צ רבי יודא סג"ל טירנויער ז"ל אבד"ק שומרי שבת ב"פ יצ"ו

ואמר: ער איז דער רב פון קאמארנא ביהמ"ד אין בני ברק.

רבינו: א דעעשער אייניקל.

הגר"ח: יא, פון מראה יחזקאל.

ומסר האדמו"ר מקאמארנא לרבינו את הספר 'זכרון דברים' חידו"ת ושו"ת מהרה"ק רבי סענדר"ל מקאמארנא זצ"ל שהעלה לדפוס והו"ל מחדש באופן נאה ומהודר

האדמו"ר מקאמארנא: ער ליגט אין איהעל מיטן ישמה משה'ן אינאיינעם.

א' הנוכחים: פארוואס האט מען געלייגט די רביצין פונעם ישמה משה'ן (הרבנית הצ' חי"ה שרה ע"ה) אינצווישן?

רבינו: ווייל מ'האט געלייגט די רביצין צו די רעכטע זייט, אזוי איז געווען דער מנהג. אזוי ווי ביי די חופה, נצבה שגל ליימינך (תהלים מה, י).[1]

האדמו"ר מקאמארנא: זי איז נישט אווען פארן ישמה משה?

רבינו: יא, זי איז אווען איינם א האלב יאר פריער, ערב ראש חודש ניסן שנת ת"ר, און דער ישמה משה איז נסתלק געווארן כ"ח תמוז א יאר דערויף (שנת תר"א).[2]

א' הנוכחים: דער היכל הברכה איז געווען ברוגז אויף דעם,[3] אזוי איז דא וואס זאגן.

רבינו: דער ישמה משה האט מספיד געווען רבי סענדר"ל קאמארנער, און ס'איז אין יענע תקופה געווען א גזירה, און ער האט אים געבעטן, דעם גרויסן נפטר, ער זאל מעורר רחמי שמים זיין, און מ'האט געזעהן אז ער האט זיך אזא שאקל געגעבן.[4] און דער ישמח משה האט געבעטן, מ'זאל עם נישט מפרסם זיין, ווייל היות דעמאלטס האט די רעגירונג געוואלט ארוים געבן א גזעזין אז ווען איינער ווערט נפטר זאל מען אים נישט מקבר זיין, ביז אפאר טעג שפעטער, ווייל אמאל האט פאסירט... און דא האט מען דאך אזוי געזעהן אז ער שאקלט, ווען מען זאגן אז ער לעבט נאך...., האט מען עם געהאלטן בסוד.

האדמו"ר מקאמארנא: רבי אייזיק'ל קאמארנער האט

---

1 עי' בבאה"ט אהע"ז סי' ס"א (סק"ז) "צריך להעמיד החתן לשמאל הכלה, כדי שתהיה הכלה לימין החתן, דכתיב נצבה שגל לימינך". ועי' ליקוטי מהרי"ח שמביא דהסו"ת הוא כל"ח.

2 והרה"ק ר' סענדר"ל מקאמארנא ז"ל נסתלק ביום כ"א מנחם אב שנת תקע"ח לפ"ק בן מ"ט שנים בלבד, ואחר הסתלקותו של מרן הישמח משה ז"ל בנו את האוהל.

3 בנו הרה"ק רבי יצחק אייזיק יהודא יחיאל סאפרין ז"ל האדמו"ר מקאמארנא, מח"ס היכל הברכה על חמשה חומשי תורה ונקרא ע"ש ספרו, ועוד ספרים רבים בנגלה, בהלכה ובנסתר. נסתלק ביום י' אייר תרל"ד ומנו"כ בעיר קאמארנא יצ"ו.

4 כס' עשר קדושות (מערכת ד' אות ח') הביא מכת"י מגילת סתרים מהרה"ק מהרי"א מקאמארנא ז"ל אודות פטירת אביו הרה"ק רבי סענדר ז"ל: ובשעה שגופו היה מונח על המיטה, אמר לו הצדיק מאיהעל (בעל ישמח משה) שיתפלל על איזה גזירה לבטלה, ונזדעזע (רבי סענדר) שני פעמים כמו בחיים חיותו, שכן היה דרכו באימה ופחד.

געראַטענע דעם ישמח משה צווישן איינע פון זיינע רבי׳ם.[5] ער איז געווען א שבת ביים ישמח משה,[6] און דער ישמח משה האָט אים געגעבן דעמאלטס פאר שבת א הסכמה אויפן ספר עשירית האיפה (פירוש על התורת כהנים שהו״ל בשנת תקצ״ח), שבת האָט ער אים מער געזאָגט, ער איז געווען נאָענט, האָט ער צוריק געבעטן די הסכמה, און האָט צוגעלייגט די ווערטער ׳מעשהו נורא׳. דער רבי ז״ל האָט דאָס פארציילט.[7]

רבינו: ס׳איז אינטערעסאַנט דער גאַנצער לשון פון די הסכמה,[8] ער שרייבט דאָרט ׳לכבוד נשמת הצדיק אבי המחבר הטמון פה׳.[9]

האדמו״ר מקאמארנא: דער ספר איז געווען אסאך גרעסער, אזוי ווי דער קאמארנער שרייבט, דאָס איז נאר ווּאָס איז פארבליבן אביסל.

רבי סענדר״ל קאמארנער איז געווען זייער א גרויסער מענטש, א תלמיד פונעם רבי׳ן פון לובלין, ער איז געווען זייער גרוים אין תורה. ער ברענגט אז ער האָט געהאָט צוטוהן מיט די שוחטים, האָט ער פארלוירן די פרנסה, איז געווען דעמאלטס א תקופה ווּאָס ער האָט געהאָט גרויס דחקות, און ער פלענגט צו לערנען טאָג און נאָכט בדרכו, האָט זיך געמאכט אז ביז מיטוואך האָט ער נישט געהאָט

---

5 עי׳ בספר נוצר חסד (פ״ו מ״א, אחדות אות ה): אמר לי מורי דודי, שרוח הראשון קיבל הוא מהרב מו״ה צבי מגיד [מנדבורנא] צמח ה׳ לצבי, והיה בוער בו כאש, אבל מחמת שלא היה עדיין בהתדבקות אהבה, וגם לא נשלם על ידו נסתלק ממנו, וניתן בו רוח מרבינו אור שבעת הימים מלובלין. ואני הצעיר, רוחי הראשון ואחרון, נפשי ולבי, הוא רבינו דודי צבי מזידיטשוב ממש התקשרות נפש בנפש עד היום, ולא הוצרכתי לשלימות נפשי לרב אחר אחר פטירתו, אף על פי כן שמשתי שמונה עשר צדיקים וקבלתי מהם תורה ויראה ודרכי השם, עי״ש.

ועי׳ בהג״ה שם: עי׳ במגילת יוחסין בסה״ק בן ביתי על תהלים מא״ז הג׳ ז״ל שמצא בכתי״ק הי״ח רבותיו ששימש אצלו, ואלו הם: הצה״ק מ׳ הר״צ מזידיטשוב, מהר״י מלובלין, מהרנ״צ מראפשיץ, מהר״ם מפינטשוב, אביו מקאמארנא, מהר״מ מאיהעל, מהרא״י מאפטא, מהר״ד מווייטליץ, מהרא״ד מבוטשאטש, מהר״ם מסאמבור, מהר״ש מיערסלוב, מהר״ם מטורנא, מהר״י מדינוב, מוהרצ״א מדינוב, מהר״א מראפשיץ, מהר״ם מסאוראן, מהר״י מפשעדבורו, מהר״ם מאפטא, הרבי מרימנוב זצוקללה״ה עיי״ש

6 בס׳ שלשלת קאמארנא (אות ל׳׳א, בשם כתבי שם) מסופר דבעת שבא הרה״ק הנ״ל ליקח הסכמה ממרן הגה״ק הישמח משה ז״ל, אז היה הישי״מ חולה שוכב על מיטתו, ובשבת קודש לא בא אל שולחנו רק מרן הגה״ק הייטב לב ז״ל ישב עם הרה״ק מקאמארנא ז״ל בצוותא חדא, ובסעודת שחרית שלח הישי״מ לקרוא את הייט״ל . ואמר לו שיכבד את הרה״ק מקאמארנא בתורה, וכיבד אותו ולא רצה לומר, וקרא הישי״מ ושאל מה אומר, והשיב שאינו רוצה לומר, ואמר לו שיפציר בו שיאמר ולא הועיל, עד שבפעם השלישי שאול אותו מה טעם, והשיב לו, כבוד תורתו (הוא הייט״ל) יאמר, מצינו שאמרו חז״ל (מגילה יד:) ובמקום דקאי ירמיה היכי מתנבי חולדה הנביאה, אמרי בי רב משמיה דרב, חולדה קרובת ירמיה היתה ולא הוה מקפיד עליה, כבוד תורתו הוא קרוב יאמר תורה, חזר הישי״מ וקרא את הייט״ל על מה שאמר, וסיפר לו, ונתבהל הישי״מ ועמד ממיטתו ואמר, מנין יודע זה הצדיק שורש נשמתי, ומזה נתגלה להעולם ששורש נשמתו הקדוש מירמיה הנביא ז״ל, והייט״ל אמר ששורש נשמתו מחולדה הנביאה, ע״כ [וכ״ה בספר עפרת עפרה, מאהש, סיפורי קודש ח״ב עמ׳ רמ״ח].

וכעי״ז סיפר מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל, שבעת שביקר הרה״ק הנ״ל אצל מרן הישי״מ בעיר איהעל ושבת שם את שבתו, ובליל שבת קודש בא הרה״ק מקאמארנא לשולחנו הטהור של הישי״מ, ומרן הישי״מ לא היה אז בבריאות ונכדו מרן הייט״ל היה בבית המדרש, וכיבד הייט״ל את הרה״ק מקאמארנא שיאמר דברי תורה, וסירב הרה״ק מקאמארנא לומר דברי תורה באתריה דמר, באומרו במקום ירמיה האיך חולדה מתנבא, והתבטא הרה״ק מקאמארנא על הישי״מ ״במקום ירמיהו״ [כ״ה בס׳ הגה״ק בעל ישמח משה עמ׳ צ״א, ס׳ גדולת יהושע ח״ב עמ׳ ל״ט, ועי״ע ב׳דברי יואל׳ פ׳ במדבר עמ׳ פ״ו, ״שמעתי מפי מגידי אמת שאמר [הישמח משה] שהוא עצמו היה ירמיהו הנביא, אבל זאת לא שמעתי מפי אאמו״ר זלה״ה״, וכעי״ז בקונטרס תהלה למשה ״שמעתי שאמרו עליו צדיקי דורו כי הוא ניצוץ ירמיה הנביא, ויש אומרים שאמר הוא בעצמו״, ועי׳ בס׳ גדולת יהושע ח״ב עמ׳ ל״ט הנ״ל, ואכמ״ל].

7 וסיפר מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל שתיבות אלו ״מעשהו נורא״ הוסיף מרן הישי״מ אחרי ששמע שהרה״ק מקאמארנא ידע שורש נשמתו, וכעובדא המובא בהערה לעיל, וכן היו רואין בכתב ההסכמה שתיבות אלו הוסיף מרן הישמח משה אחרי כן בין השיטין בכתב ידו הק׳ [כ״ה בס׳ תפארת יואל ח״ב בשם ס׳ק אדמו״ר מפשעווארסק שליט״א, וכן סיפר ס׳ק אדמו״ר מטאהש ז״ל ששמע כן מפי מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל שראה הכת״י של ההסכמה הנ״ל, ועי׳ בס׳ עבודת עבודה פ׳ מטו״מ, וכעי״ע בס׳ מבאר הצדיקים מפי הגה״צ ר׳ שמואל בראך אבד״ק נאנאש].

8 וז״ל שם במכתב הסכמה: וריח אזכרתה עולה למעלה מידו הגדולה, ה״ה הרב המופלג וכו׳ עטה בגדי תפארת, ה״ה הרב המופלג בקי בהדרי תורה, מעשהו נורא, כבוד שמו מורינו הרב יצחק יהודה יחיאל בן הצדיק הרב הגאון אלכסנדר סנדר אב״ד דק״ק קאמרנא זצ״ל בספרו אשר חיבר, וקראו בשם ׳עשירית האיפה׳ פירוש על ה׳תורת כהנים׳, ואף כי עמודיו בנויים מדברי ספר קרבן אהרן, מכל מקום הוסיף מן דיליה הרבה, והזיל מפיו רביבים, דברים נאים וחביבים, דברים יקרים ונסתרים משמי מרום, ומלבד זאת אשר חידש בו בפירושו, דברים נעימים ועצומים, על כל אות ואות תילי תילים, עוד זיכה את הרבים בספר הקדוש ספרא ספר תורת כהנים כי אינו מצוי, וכמה כמה נפלאו ממנו מחמת מיעוטו. ועתה קם הרב המופלג וותיק וחסיד וכו׳, ויקח בידו את המנחה מנחה טהורה, והשכינה במעשי ידיו שורה, מנחה ערוכה בכל, להעלותה לבית הדפוס לברכה וכו׳, עי״ש.

9 וז״ל בסיום המכתב: ״דברי המדבר בצדקה לכבוד התורה ולכבוד נשמת הצדיק הרב הגאון אבי המחבר אשר ספון וטמון פה עירנו, ישמח צדיק בגן עדן בפריו פרי צדיק״.

קיין עסן פון נאך שבת, און ער האט נישט באמערקט, אז זיין פלימעניק דער ראזלער רב רבי יהודה הערש, ער איז געווען א פלימעניק, בן אחיו (הרה"ק ר' משה'לע מסאמבור ז"ל), האט ער אים געזאגט, דער פעטער האט נאך גארנישט געגעסן פון שבת ביז יעצט, האט ער געזאגט, כ'האב נישט באמערקט, ס'איז געווען דעמאלטס א תקופה פון דחקות, ער האט נישט געהאט וואם צו געבן צו עסן פאר די קינדער, האט ער געזאגט פאר זיין זוהן דער היכל הברכה (הרה"ק ר' אייזיק'ל), 'ס'וועט נישט געדויערן מער פון זיבעציג יאר'.....', דאם איז א עולם עובר, און דער היכל הברכה האט געזאגט, אז ער פלעגט צו לערנען סוגיות הש"ס אינעווייניג, ער האט געלערנט פשט אינעווייניג אין לשון הגמרא ווי רש"י, און האט געזאגט 'אזוי האט געלערנט רבינו שלמה', און אזוי יעדן תוס' האט ער געלערנט, און אריינגעלערנט אלע ראשונים אינעווייניג אין די קשיא, אזוי האט ער געלערנט די סוגיא פון אנהייב ביזן סוף, און אזוי האט ער געלערנט גאנץ ש"ס 'והיה פניו בוערות כלפידים' פונעם אור התורה, און ער ברענגט אז רבי הערשעלע זידיטשויבער האט אים געזאגט, אז דער קאמארנער רב איז אוועק מיט א יחוד פון די עשרה הרוגי מלוכה.[10]

הגר"ח: עם איז דא עפעס א מעשה וואם מ'פארציילט אז רבי סענדר'ל האט געלאזט צוואה אז מ'זאל נישט באהאלטן קיינעם נעבן אים ביז כך וכך יארן.

האדמו"ר מקאמארנא: דער טאהשער רבי (בעל עבודת עבודה) ברענגט דאם.

הגר"ח: ער ברענגט דארט אז ער האט געשריבן אז מ'זאל נישט לייגן נעבן אים קיינעם ביז כך וכך יארן, און דעמאלטס איז דער ישמח משה אוועק. אבער ווען איך בין בעוועזן דארטן ביים ציון האב איך געזהן אז די רביצין איז דאך אוועק פריער, דארף מען נאך אויסקלארן ווי אזוי ס'שטימט די מעשה.

רבינו: יא, אזוי ווי כ'האב געזאגט פריער, זי איז אוועק ערב ראש חודש ניסן ת"ר, און דער ישמח משה איז אוועק כ"ח תמוז תר"א דאם איז זעכצן חדשים פריער, במילא קען דאם נישט שטימען.

ס'איז דא וואם זאגן נאך אז ר' סענדר'ל האט געהאט געשריבן א פארמאכטן בריוו פאר די חברה קדישא וואם מ'זאל נישט עפענען נאר אין דעם טאג (כ"ח תמוז שנת תר"א), און ווען מ'האט דאם געעפענט איז דארט געווען געשריבן אז דער וואם איז היינט אוועק, עם זאל מען דארט אוועקלייגן נעבן אים.[11]

א' הנוכחים: ווי אזוי איז רבי סענדר'ל אנקומען קיין איהעל?

רבינו: ער איז געפארן אינטערוועגנס און האט זיך אפגעשטעלט אין איהעל, אזוי דערציילט מען.

האדמו"ר מקאמארנא: מ'פארציילט אזא מעשה, אז ער האט נישט געהאט קיין טעכטער נאר זוהן, און ער האט געבעטן פונעם רבי'ן פון לובלין אז ער וויל א בן זכר, האט ער אים געזאגט, דו וועסט האבן א זון מיט א נשמה גבוהה, אבער דו וועסט נישט קענען לעבן צוזאמען מיט אים מער פון צעהן יאר,[12] ווען ס'איז געקומען די צייט און דער זוהן

---

10 עי' שם בהקדמתו של הרה"ק המהרי"א לספר זכרון דברים של אביו ז"ל, שכותב כמה וכמה סיפורים אודות לימודו ימים רצופים בהתמדה גדולה שאי אפשר להשיג, בלי שום טעימה כל שהוא, כמו שאמר על עצמו, 'כי מרוב תשוקת התורה אינני מרגיש כלל וכלל שהוא רעב, ואילו היה לי שום הרגש חסרון אוכל ורעבון לא הייתי עטוף ברעב, שהוא גורם ביטול תורה וחלישות, ...אבי נשמתו עדן היה משורש הרמב"ם ז"ל, והיה צדיק וחסיד וקדוש... ונפטר בייחוד של מסיני"פ של רבי עקיבא מי' הרוגי מלכות, עמוד אש נראה על קברו ערב שבת אחר חצות עד לב השמים,...עכלש"ק.

11 וכן מובא הסיפור בספר עבודת עבודה מכ"ק האדמו"ר מטאהש ז"ל (דף רמ"ו ה'ף שע"ה) ובשא"מ.

12 עיי' בהקדמת בן המחבר להספר הק' זוהר חי מהרה"ק מהרי"א מקאמארנא: שמעתי מפי אאמו"ר איש אלוקים הרב הקדוש זלה"ה שאביו הוא אדוני אבי זקיני הרב הגאון הקדוש מו"ה אלכסנדר זלה"ה אב"ד דקאמארנא סיפר לו בפיו הקדוש ואמר לו, בני, כשהייתי אחר ארבעים שנה לא זכיתי עדיין שיהיה לי בן זכר, וכשהייתי בלובלין אצל אדמו"ר איש אלקי מו"ה יעקב יצחק בן מאטיל זלה"ה ביקשתי ממנו להתפלל עלי שיהיה לי בן זכר של קיימא, והבטיח לי, ומסר לי כמה ייחודים ושמות קדושים לדבר זה, ואמר לי ברוח קדשו, רואה אני שיהיה לך בן זכר והנשמה שלו יהיה גדול מאוד אין לשער, והרבה שנים יש שלא היה בזה העולם נשמה גדולה כזו, לזה מוכרח אני למסור לך לנשמה כזו ייחודים ושמות קדושים לכוין בעת הייחוד.

ועוד אודיע לך שהנשמה זו לא תוכל להיות עמך ביחד בעולם הזה, וכשיהיה בן שלך בר עשרה שנה, מוכרח אתה לעלות מזה העולם, ושאל אותו אם הוא מרוצה לזה, והשיב לו אדוני אבי זקיני זלה"ה, כל מה שאמר לי רבינו ברוח קדשו אקבל עלי בלב טוב וכך היה שתיכף בשנה ההיא נתעברה אמי זקנתי הרבנית ע"ה עם אאמו"ר זלה"ה, עיי"ש.

וממשיך שם - כשנולד אאמו"ר זלה"ה ביום כ"ה לחודש שבט שנת משי"ח ב"ן יוסי"ף (תקפ"ו) לפ"ק נתמלא כל הבית אור רב, וכשראה אדוני אבי זקיני זצ"ל זאת, שמח מאוד, כי הבין שבוודאי נתקיים רוח קדשו של אמו"ר מלובלין זלה"ה שאמר שיהיה להילד הזה נשמה גדולה, ועבור זה עשה סעודה גדולה לברית מילה שלו, והיו יושבים חסידים דעיר סאמבור (שם נולד) בסעודה זו שלושה ימים עד יום שלישי למילתו.

איז געווארן צעהן יאר, האט ער געטראכט אז ער וועט פארן גלות ליידן און אז ער וועט נישט זיין מיט אים אין איין לאנד אולי וועט ער קענען יוצא זיין מיט דעם, אבער למעשה אונטערוועגנס איז ער אוועק, און ער ליגט טאקע דארט אין איהעל, ווייל ער איז נסתלק געווארן אזוי על הדרכים, אינטערוועגנס ווען ער האט זיך דארט אויפגעהאלטן.

רבינו: רבי סענדר'ל קאמארנער האט געהאט א מעשה טאקע אין איהעל. דארט אין איהעל זענען געווען מתנגדים און זיי האבן געוואלט מאכן א געמיינע עלילה, און מ'האט געזוכט ווער ס'וויל זאגן פאלשע עדות ביים בית דין אויפן בלבול, און מ'וועט באצאלן דערפאר. דארט אין איהעל איז געווען דעם ליסקער רב'ס מאמע זי איז געווען א ארימע אידענע, האט מען עם פאר איר אנגעטראגן, און זי האט עם אנגענומען, איז מען געקומען צו איר און פארגעלייגט א גאנצן פלאן, כאילו א גאנצע פאסירונג וואם האט פאסירט, האט זי גזאגט יא, פאר געלט נעם איך דאס אהן'.

הכלל, מ'האט געהייסן זי זאל חזר'ן די גאנצע מעשה וואם זיי האבן אויסגעטראכט, זי זאל וויסן וואם צו דערצייל, נאך ווען ס'האט שוין אלעם געקלאפט, האט אויפגעפלאצט אין שטאט א נייעס אזא מין מורא'דיגע מעשה אויף א רבי'ן אז ער איז ח"ו א בעל עבירה. האט מען גזעזעצט א בית דין, און דער בית דין האט איר גערופן, און זי איז געקומען עדות זאגן, און ווען מ'האט איר אנגעהויבן אויסצופרעגן, האט זי אהנגעהויבן צו זאגן [האמת לאמיתו] אז דער און דער האט איר געדינגען.... און דער האט איר באצאלט.... און דער האט איר געלערנט וואם צו זאגן... און דער האט מיט איר גע'חזר'ט דעם פאלשן עדות'שאפט.... און זי האט אראפ געוואלט אויף דער ערד פארן בית דין דאס געלט וואם זי האט באקומען פאר דעם שטיקל ארבייט וואם זי וואלט געדארפט אראפלייגן דא..... אזוי איז רבי סענדר'ל קאמארנער ניצול געווארן פון א גרויסען בזיון.

איז דאך געווארן א גאנץ געלעכטער פון די מעשה, האט איר אייגער פון בית דין געפרעגט 'אויב דו האסט נישט געוואלט עדות זאגן, פארוואם האסטו עם אנגענומען?', האט זי גזאגט אז זי האט מורא געהאט אז אויב זי וועט עם נישט אהנענעמען, אפשר וועלן זיי טרעפן איינע דאם אהנצונעמען וואם וועט נישט עומד זיין בנסיון, וועגן דעם האט זי עם אנגענומען.

און ער האט איר דעמאלטס אנגעוואונטשן, ער האט איהר צוגעזאגט א בן זכר, און נאכדעם איז רבי הערשעלע ליסקער געבוירן געווארן (הגה"ק בעמח"ם אך פרי תבואה מגדולי תלמידי מרן הישמח משה ז"ל).

א' הנוכחים: זי האט געהייסן שרה?

רבינו: יא, שרה די בעקרין האט מען איר גערופן. זי ליגט אויך דארטן אין בית החיים אין איהעל.

האדמו"ר מקאמארנא: עולה הייתי במעלה אדומים, אין די גמרא איז דא אזא מעשה.

רבינו: יא דארט ביי קידוש החודש (ראש השנה כב:).[13]

עכ"פ אויף די מעשה האט זיין זוהן רבי אייזיק'ל קאמארנער גענזאגט, דער טאטע [הרה"ק ר' סענדר'ל] האט געדארפט האבן נאך א קינד א נשמה גבוהה, און דאם האט ער איהר אוועק געגעבן, ער האט איר אהנגעוואונטשן אז זי זאל זוכה זיין צו דעם, און ער האט געזאגט אויפן ליסקער רב אז ער איז זיין ברודער, און מ'האט געזאגט אז דער ליסקער רב האט געענדלט אין די צורה ווי רבי אייזיק'ל קאמארנער.[14]

---

13 וז"ל הגמ' שם: תנו רבנן מה קלקול קלקלו הבייתוסין, פעם אחת בקשו בייתוסין להטעות את חכמים, שכרו שני בני אדם בארבע מאות זוז, אחד משלנו ואחד משלהם, שלהם העיד עדותו ויצא, שלנו אמרו לו אמור כיצד ראית את הלבנה, אמר להם עולה הייתי במעלה אדומים וראיתיו שהוא רבוץ בין שני סלעים, ראשו דומה לעגל, אזניו דומין לגדי, קרניו דומות לצבי, וזנבו מונחת לו בין ירכותיו, והצצתי בו ונרתעתי ונפלתי לאחורי, ואם אין אתם מאמינים לי הרי מאתים זוז צרורין לי, בסדיני אמרו לו מי הזקיקך לכך, אמר להם שמעתי שבקשו בייתוסים להטעות את חכמים, אמרתי אלך אני ואודיע להם שמא יבואו בני אדם שאינם מהוגנין ויטעו את חכמים, אמרו לו מאתים זוז נתונין לך במתנה והשוכרך ימתח על העמוד, באותה שעה התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין.

14 ויש להעתיק מה שכתב נכדו של הרה"ק מליסקא ז"ל בספרו דרכי הישר והטוב וזה לשונו: בסוף הימים הי' רגיל לבוא לאונגארין הר' האזון הק' המפורס' מו"ה יצחק אייזיקל זצ"ל מקאמארנע יע"א ולהיות באונגארן איזהו שבתים קודם הימים הקדושים, ונאספו אליו רבים מהחסידים ואנשי מעשה, ואא"ז (הרה"ק מליסקא) זצ"ל הי' נוסע ג"כ אליו על שבת אחת, וכתב עליו שראה שבמקומות שנסע הרב הצדיק הנ"ל זצ"ל אפי' הבעלי בתים המה יראי ה'.

ואני ראיתי שכאשר בא אליו אא"ז זצ"ל שעמד הרב הצדיק ז"ל מעל כסאו בזריזות לקראתו, וברך ברכת שהחיינו בשם ומלכות על אא"ז זצ"ל.

ושמעתי פ"א ממשמשיו שספרו לנו שהרב הצדיק זצ"ל הי' בש"ק באשמורת מעט כמו שקורין 'צוגעלעגט', ופתאום בא אליו שמחה עצומה ואמר אני מרגיש שהרב הצדיק מליסקא נסע מביתו כעת ובא אצלינו.

והנה יש תחת ידי כתב יד מהרב הקדוש הנ"ל אשר כתב בעצמו אל אא"ז זצ"ל, וז"ל: פ"ש כתר ראשי אהבת לבבי נפש קשורה בנפש בזה

הגר"ח: ער האט זיך שטארק אנגענומען פאר אים ביים קיצור שולחן ערוך, ער שרייבט דאך א בריוו פאר רבי שלמה גאנצפריד (בעל קיצור שו"ע), אז ער זאל אכטונג געבן אויף דעם יונגערמאן אז ער כגחלי אש.

רבינו: וועגן שעות שוות שרייבט ער.

האדמו"ר מקאמארנא: יא. רבי שלמה גאנצפריד האט געוואלט פירן א מערכה קעגן די שעות שוות,[15] איז דא דער בריוו פון רבי הערשעלע ליסקער וואס ער שרייבט אויף ר' אייזיק'ל קאמארנער אז 'ער איז א ארי'ה בן ארי'ה בנגלה ובנסתר' און שפעטער שרייבט ער 'והוי זהיר בגחלתו',[16] ער איז א גרויסער מענטש און ער האט דא אין אונגארן אכט הונדערט תלמידים, און אין אלע געגנטער אין אונגארן – דער קאמארנער פלעגט צו קומען איינמאל א יאר אויף אונגארין – די געגענט וואו ער דרייט זיך ווערט שענער און שענער אין אידישקייט, און אין די געגענט וואו ער דרייט זיך נישט ווערט ערגער און ערגער'. אזוי שרייבט

---

15 ובבא בבת עיני הרב אוהב ישראל בוצינא כ"ש מו"ה צבי בן שרה יאריך השם ימיו ושנותיו בטובת ושמחת ישראל. ידידו אמת לעד קשר אחד יצחק אייזיק יצחק יהודא יחיאל בן חנה לרפואה, עכלש"ק.

עי' בספה"ק שלחן הטהור מהרה"ק מקאמארנא (סי' נ"ח) שזמן ק"ש עד שלש שעות היא עד שלש שעות שוות קודם חצות היום בין ובין בחורף, ועי"ש בזר זהב שכן מבואר בזוה"ק פר' ויקהל, וכן כ' במנחת אלעזר (ח"א סי' ס"ט), ובנימוקי או"ח (סי' נ"ח) כ' שצריך לכתחלה לדקדק שעות זמניות כשיטת הרמב"ם, אבל מי שאיחר בקיץ בשעות זמניות ליזהר שיאמר ק"ש עכ"פ בשעות שוות.

דהנה ידוע דבזמן ק"ש יש פלוגתא גדולה, הרמב"ם ומחבר ורמ"א טו"ז ומג"א (או"ח ריש סי' נ"ח וסי' של"ג סעיף א) ותשו' חת"ס (או"ח סי' קצ"ט) ותשו' חסד לאברהם (או"ח סי' ז') והגר"א ומהר"י האגיז וקיצשו"ע (סי' י"ט) דעתייהו דזמן ק"ש משערינן בשעות זמניות.

אמנם לעומתם דעת הפני יהושע (בלקוטיו במהד"ב לברכות) והש"ך והסמ"ע ואור החיים והיעב"ץ, ומרן הגה"ק מקאמארנא (במעשה אורג ועצי עץ פ"א מברכות מ"ב) ובאוצר החיים (פ' ואתחנן מצוה תכ"ח) ס"ל דלעולם חושבים בשעות שוות.

והרב הקדוש מקאמארנא סיים: והלכתא כוותייהו, שספר הזהר סובר כוותייהו, והזהר מכריע כל חכמי ישראל שאחר הש"ס, וכל החולק ע"ז כחולק על השכינה.

ועיי' בס' הליכות קודש (עמ' ו') שמרגלא היה בפומיה דרבינו הרה"ק ישראל צבי מקאסאן זיע"א הי"ד שכאשר נתפרסם פסקו של הרה"ק מקאמרנא זי"ע בשנת תרכ"ב שזמן קריאת שמע הוא עד שלוש שעות שוות בין בקיץ בין בחורף, יצא כנגדו בחריפות הגאון רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל בעל קיצור שו"ע, ורצה לערוך קונטרס ארוך נגד פסק זה, וכאשר נודע הדבר להרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל אך פרי תבואה כתב מכתב אל הגאון הנ"ל תוקף גדולת קדושתו ואאונותו של הרה"ק מקאמארנא, והזהירו לבל יכווה באש גחלת שלהבת, והמליץ בעדו שכוונת הרה"ק מקאמרנא היה בכדי לעשות טובה לעולם, שכשאירע לאדם אונס שאיחר הזמן שלש שעות זמניות, עדיין לא יפסיד לגמרי מצות קריאת שמע, וכשיקרא עד שלוש שעות שוות, עדיין יהיה לו שכר כקורא שמע בזמנו, אך כמובן שאין לסמוך על זה לכתחילה, ע"ש.

16 המכתב מהרה"ק מליסקא לבעל הקיצור שו"ע זצ"ל במילואו, נדפס בספה"ק הישר והטוב (ח"ב) בקונטרס דברי מוסר, אחר ההספד על הרה"ק מקאמארנא ז"ל, ולפני ההספד על הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב ז"ל. וזה לשון המכתב:

ב"ה פ' בא שנת תבר"ך לפ"ק פה ליסקא יע"א - ישפות שלום וברכה, מאלוקי המערכה, לכבוד ידידי רעי כאח לי ה"ה הרב המאוה"ג חריף ובקי משנתנו זך ונקי בקש"ת מוה"ר שלמה גאנצפריעד נ"י ויהל, דיינא דק"ק אונגוואהר תע"א.

הנה קבלתי מכתבו היקר, ונפשו בשאלתו אם לערוך מלחמה וקרב נגד ספרו של הרב הצדיק המאוה"ג מו"ה ר' יצחק אייזיק נ"י, ונדמה לו שמצוה יעשה בזה כדי שלא יצא תקלה להוורות מתוך ספרו.

הנה ידידי ידיד נפשי, אם ישמע לעצתי אל יכנס עצמו בדבר הזה כלל וכלל, כי הוא באמת איש צדיק ת"ח ירא שמים מפורסם, כמותו ירבו בישראל, בנן של קדושים קדושי עליונים ארי בן ארי, בקי בנגלה ונסתר, וגם במשנה זו מה שכתב מלא יראה ואהבת ה', וח"ו לא יבא שום מכשול על ידו, ואדרבה באותה משנה עצמה מזרז ומזהיר שיקרא כל אחד ק"ש בין שש ושבע, הגם שכתב שאין עוברין זמן ק"ש לדעת הזוהר הקדוש עד לאחר תשע שעות, הנה מה חטא בזה שלמד זכות על ישראל שאינם עוברין זמן ק"ש, והוא בעצמו הזהיר שלענין שום דבר אחר חושבין שעות זמניות.

והנה באמת אין כל חדש תחת השמש שמחלוקת זו היא בין האשכנזים ובין הספרדים בענין ק"ש ותפלה שהם משכימים והם מעריבים, וזה איזה שנים אשר ראיתי בס' פנים יפות שמדבר מזה ג"כ שאין להתערם על הצדיקים בזה, ושכחתי עכשיו באיזה פרשה מדבר מזה, [ויש לציין שכוונתו על דברי הפנים יפות בפר' עקב עה"פ ולעבדו וכו' ע"ש], אבל זה אני זוכר בבירור שהוא ג"כ מלמד זכות עליהם, והנה באמת אומר אני ג"כ ברוך שבחר בהם ובמשנתם, שיותר טוב להתפלל בגוף נקי ובטהרת המקוה, ובפרט מי שצריך לכך, הגם שמאחר בכך הזמן, והוא בכלל מה שאמרו חכמינו ז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, כמש"כ הרב המחבר עשרה מאמרות, שעבירה לשמה מצינו אצל הקב"ה שברא דברים המזיקים לרדות בהם העולם, אבל מצוה שלא לשמה לא מצינו בו יתב"ש, ואינו כלל מכלל הבריאה.

והנה הגם שבזה מודינא לו, שהיה לו ראוי לכתוב דבר זה בדרך אפשר, גם לולא דברי הרמב"ם ז"ל הייתי אומר כך, אבל מ"מ בשביל זה אין אנו צריכין לבזיותו ח"ו, ובפרט שמעלתו יכנס עצמו בדבר שאין מוטל עליו לתקן, וצריכין ליזהר שלא ליכוות בגחלתו, ועליהם ועל כיוצא בהם נאמר אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו, ע"כ ברוך ה' אשר מנעך מבוא בדמים ולבייש פני ת"ח... (עיין בהערה הבאה המשך המכתב)

ער, ס׳איז דא די בריוו געדרוקט.[17]

א׳ הנוכחים: ער איז געווען רב אין קאמארנא?

האדמו״ר מקאמארנא: יא, ער איז געווען רב דארט.

רבינו: נאך אים איז דעם ברוך טעם׳ס זוהן, רבי יהושע העשיל, געווארן רב דארט אין קאמארנא.[18]

האדמו״ר מקאמארנא: יא. ווען רבי סענדר׳ל קאמארנער איז אוועק איז דעם ברוך טעם׳ס זוהן געקומען, און דעמאלטס איז געווען איינגעפירט אז ווען ס׳איז דא א קינד פונעם רב, וואלט מען אן מ׳גיט אים צוריק דאם רבנות, און דארט האט מען נישט געטוהן אזוי, ס׳האט געהייסן אז ס׳האט אים געשטערט, און אפילו נאך ווען דעם ברוך טעם׳ס זוהן איז אוועק איז נישט צוריק דאם רבנות צו די משפחה. נאר הערשט ביי רבי אליעזר קאמארנער׳ס צייטן איז שוין געווען א גרויסע רבי׳סטעווע האט די קהילה אין קאמארנא געוואלט צוריק געבן דאם רבנות פאר די משפחה – פאר רבי אליעזר קאמארנער׳ס איינע פון די קינדער – האט רבי אליעזר קאמארנער נישט געוואלט, ער האט געזאגט אז ער דארף זיהן וואספארא קינד אדער וואספארא אייניקל צו שטעלן, און דאם איז א גאנצער עסק, און ער וויל נישט אוועק געבן פאר דעם אפילו ׳איין פאר׳ן דאוונענק׳....

רבינו: דער ר׳ יושע העשיל איז געפארן צום רבין פון לובלין, ער איז געווען א גרויסער חסיד, דער פאטער דער ברוך טעם ז״ל איז דאך געווען א גרויסער מתנגד, אבער ער איז שוין געווען א חסיד.[19]

---

17 כן ממשיך שם במכתבו הנ״ל ...ובעיני ראיתי באותן עיירות שהחזיר עליהם בכל שנה, המה ב״ה אנשים כשרים, גם בני ביתם אשר מימיו שותים הם אנשים כשרים.

וכבר מרגלא בפומא הא דאמרו חכמינו ז״ל קוב״ה ואורייתא וישראל חד הוא, דהיינו ג״כ כמו שאין אנו יכולים להכיר בוראינו ית״ש רק ע״י פעולותיו, כן התורה וישראל אין אנו יכולין להכיר כי אם על ידי הפועל היוצא מהם, וכיון שכמה מאות מישראל במדינותינו אשר חסים בצילו הם אנשים כשרים וחסידים, בודאי הוא צדיק גמור ות״ת מופלג אין להרהר אחריו. - ע״כ עצתי שמעכת״ה לא יזדקק בדבר זה כלל וכלל, ולא יהא זאת לפוקה ח״ו, כ״ז אני אומר לדעתי הקלושה אשר נראה לי באמת ובתמים.

ומסיים: בזה אצא ואומר שלום, ממני ידידו אוהבו הנאמן הק׳ צבי הירש בהר״א ז״ל אבדק״ק ליסקא יע״א

18 ה״ה הגה״ק רבי יהושע העשיל פרעמקל תאומים ז״ל אבד״ק קאמארנא מגדולי תלמידי החוזה מלובלין ז״ל, בן הגה״ק רבי ברוך פרעמקל תאומים ז״ל אבד״ק לייפניק בעמח״ס ברוך טעם. נסתלק ביום ה׳ תמוז תר״ג לפ״ק.

ועיי׳ בס׳ י״ג אורות (עמ׳ רי״ח) שהגה״ק רבי יהושע העשיל בנו של הברוך טעם לא רצה לשמש ברבנות, והיה סוחר יינות, אבל למשך ג׳ שבועות שימש ברבנות בקאמארנא כדי שלא יפסיק שלשלת הרבנות לדורותיו, כמו שהעיד הגה״ק משינאווא שכ״ד דורות רצופים מהברוך טעם ולמעלה בקודש שימשו ברבנות.

ועל מצבתו חרות: פה נגנז הרב הגדול החריף צדיק אמיתי החסיד ועניו ידיד עליון עושה משפט וצדקה בקרב עמו אהבת ישראל באמת הי׳ תקוע בלבבו כל ימיו היה גומל טוב לנדכאי לב כבוד מורינו ורבינו מו׳ יהושע העשיל זלה״ה בהרב החריף הצדיק האמיתי מו״ה ברוך תאומים ע״ה בעמ״ס ברוך טעם זלל״ה, תנצב״ה.

19 תחת אחד השיחים סיפר מרן רבינו שליט״א באריכות, כדלהלן: דער רבי יושע העשיל איז געפארן קיין לובלין, דער פאטער דער ברוך טעם איז געווען אזא מתנגד אז ווען ער האט געהערט אז דער זון איז געווארן א חסיד האט ער זיך פשוט געזעצט שבעה נאך אים, אזא אומגליק... און ער האט מער נישט געוואלט וויסן פון איהם.

איז געווען א אינטערעסאנטע מעשה, ער איז געזעסן אין לובלין, אמאל רופט אים אריין דער רבי פון לובלין, און ער האט אים געפרעגט אין וואס ער איז עוסק, און ער האט אים געהייסן דורכלערנען א געוויסע סוגיא, איז ער געגאנגען און ער האט דורכגעלערנט די סוגיא, שפעטער ווען ער איז אריינגעקומען פרעגט אים דער רבי פון לובלין צי ער האט אויך געלערנט דאס תוספות׳ל, זאגט ער אז יא, האט אים דער רבי פון לובלין געפרעגט א קשיא אויפן תוספות. ער האט אריינגעטראכט און ער האט געזאגט א תירוץ אויפן תוס׳, האט אים דער רבי פון לובלין אפגעפרעגט זיין תירוץ, האט ער זיך נאכאמאל מתבונן געווען און ער האט געזאגט א צווייטן תירוץ, און ער האט דאס אויך אפגעפרעגט, אזוי איז געווען עטליכע מאל, ביז ווען ער איז שטיין געבליבן, די קשיא איז געווען זייער א שטארקע קשיא. האט אים דער רבי פון לובלין געזאגט "איך וועל דיר זאגן א תירוץ", און ער האט איהם געזאגט א תירוץ, נאכדעם זאגט ער אים, "כ׳מיין אז ס׳איז שוין צייט אהיימצופארן", דאס איז געווען נאכדעם וואס ער האט זיך שוין יארן נישט געזהן מיטן פאטער, וויל דער פאטער האט נישט געוואלט וויסן פון אים, האט ער אים יעצט געזעגענט און געהייסן אהיימפארן. אז דער רבי האט געהייסן איז ער אהיים געפארן.

ווען ער איז אנגעקומען קיין לייפניק האט אים קיינער נישט דערקענט, ער איז דאך שוין נישט דארט געווען אסאך יארן, און ער איז געוואקסן, מ׳האט נישט געוואוסט ווער ער איז, ער איז צוגעטאנגען צום ביהמ״ד, איז דארט דער ברוך טעם געזעסן און פארגעלערנט א שיעור, האט ער זיך אראפגעזעצט ביים עק טיש, און געקוקט וואס מ׳לערנט, זעהט ער אז מ׳לערנט די סוגיא וואס דער רבי האט אים געהייסן לערנען.

זעהט ער דעם טאטן פארלערנען די שיעור, און ער קומט אן צו יענעם תוספות, שטעלט זיך אפ איינער און ער פרעגט די זעלבע קשיא וואס דער רבי פון לובלין האט געפרעגט, דער ברוך טעם איז שטיין געבליבן, טאקע א שטארקע קשיא, און ער ענטפערט דעם תירוץ וואס ער האט געהאט געזאגט ביים רבין פון לובלין אין שטוב, רופט זיך אן איינער פון די תלמידים און ער פרעגט אפ דעם תירוץ מיט די זעלבע קשיא וואס

א׳ הנוכחים: נאך רבי יהושע העשיל וועד איז געווארן רב?

האדמו״ר מקאמארנא: קיינער איז נישט געווארן, ס׳איז געווען נאר דיינים.

א׳ הנוכחים: וועד ליגט דארט אינעם אוהל?

האדמו״ר מקאמארנא: דער היכל הברכה, זיין זון רבי אליעזר צבי (מה״ס בן ביתי עה״ת על ספר תהלים ועל חמש מגילות ועוד), און זיין זון רבי יעקב משה, ער איז געווען בשעתו א גרויסער רבי, און רבי שלום, ער איז געווען א זוהן פון רבי יעקב משה, פיר דורות.

רבינו: דעם ברוך טעם׳ס זוהן ליגט אויך אינעם בית החיים דארט.

האדמו״ר מקאמארנא: יא, ער ליגט ערגעץ דארט אינעם בית החיים, פאר׳ן קריג איז געווען א עקסטערע אוהל פאר אים, אבער היינט ווייסט מען נישט דאס פלאץ וואו ער ליגט.

הגר״ח: דער ייטב לב פלעגט דאך זאגן אז אין היכל גלייכט מען די ספרים פונעם היכל הברכה, דער רבי ז״ל (בעל דברי יואל) פלעגט דאס נאכצוזאגן, ווייל והא ראיה אז אין אונגארן אין זיינע אינגע יארן האט ער געהאט א גרויסן עולם, האט ער סיווי נישט געקענט שרייבן, און אינדערהיים שפעטער אין קאמארנא איז געווען א קלענערע געפארעכטין האט ער געקענט האבן א רוהיגן קאפ צו די ספרים.[20]

רבינו: יא, אז משמים האט מען אזוי מסבב געווען ס׳זאל נישט קומען קיין עולם, כדי ער זאל קענען שרייבן.

א׳ הנוכחים: וועד האט געזאגט דעם רמז פון אח״ד אויף רבי אייזיקל קאמארנער.

רבינו: רבי אייזיק׳ל אליין האט עם געזאגט, דער רמז אויף אח״ד ער האט עם געזאגט אין א שמועס פאר רבי דוד׳ל דינובער (הגה״ק בעל צמח דוד ז״ל בנו ומ״מ של הגה״ק הבני יששכר ז״ל) אז דער א׳ פון אח״ד, איז ׳אייזיק׳ האט ער געזאגט אויף זיך, דער ח׳ איז ׳חיים׳ (הרה״ק מרן הדברי חיים ז״ל) און די ד׳ איז דוד (הרה״ק מדינוב ז״ל).

רבי דוד׳ל דינובער פלעגט זאגן וועדטלעך, האט ער געזאגט ׳מילא ער לייגט מיך צום לעצט פארשטיי איך, אבער פארוואס לייגט ער זיך צום ערשט?!׳

*

האדמו״ר מקאמארנא: כ׳האב געוואלט געבן א גרוס פאר׳ן רבי׳ן, ס׳איז מיר נסתבב געווארן מן השמים, מ׳גייט דא מ׳גייט דארט, כ׳בין דאך עוסק מיט די קאמארנער ספרים, און כ׳בין שוין געווען אין רוב אידישע געגענטער אין די וועלט, קרית יואל איז דער שענסטער פלאץ, איידל און חסידיש אזוי ווי דער רבי ז״ל האט געוואלט.

רבינו: קרית יואל איז א הייליגע שטאט.

האדמו״ר מקאמארנא: מ׳זעהט אז א קרית יואל׳ער בחור צי א קרית יואל׳ער יונגערמאן האבן אן אנדערן פנים ווי א יונגערמאן ערגעץ אנדערש. אסאך תורה און אסאך יראת שמים.

רבינו: יא, ס׳איז זייער אן ערליכער שטאט. כ׳רעד שוין נישט כלפי אמעריקא, ווי עס קוקט אוים ערגעץ אנדערש, ס׳איז אינו דומה, זייער א חשוב׳ע שטאט, אן ערליכע שטאט.

האדמו״ר מקאמארנא: ס׳איז בכלל אזוי, דעם רבי׳נס תלמידים איבעראל האבן אין זיך עפעס מער ווי ערגעץ אנדערש, ס׳איז ניכר, מ׳זעהט די סייעתא דשמיא, מ׳זעהט די כוחות וואס מ׳לייגט אריין.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל האבן גרוים הצלחה און סייעתא דשמיא, ברכה והצלחה, מ׳זאל אהיים פארן געזונטערהייט, בשורות טובות.

דער רבי פון לובלין האט אים געהאט אפגעפרעגט. דער ברוך טעם טראכט ווידער אריין דערין און ער זאגט א צווייטן תירוץ, אויך דער זעלבער תירוץ וואס ער האט געזאגט ביים רבי׳ן פון לובלין, ווידער אמאל שטעלט זיך אויף א תלמיד און ער פרעגט דאס אפ, אזוי האט זיך איבערגע׳חזר׳ט דער גאנצער דין ודברים וואס ער האט געהאט ביים רבי׳ן אין צימער, ביז ווען דער ברוך טעם בלייבט שטיין און טראכט.

רבי יושע העשיל זיצט דארט ביים עק טיש, ער האט זיך נישט געטרויעט אנצורופן, האט ער נאר א זאג געגעבן פאר זיין שכן דארט אז ער האט א תירוץ, און ער האט אים געזאגט דעם תירוץ וואס דער רבי פון לובלין האט אים געזאגט, פאר יענעם איז דער תירוץ זייער געפאלן, און יענער האט זיך אויפגעשטעלט און איבערגעזאגט דעם תירוץ.

פרעגט אים דער ברוך טעם "עס איז דיר אליין בייגעפאלן דער תירוץ?", זאגט ער דעם אמת אז עס איז דא נעבן אים א איד און יענער האט אים געזאגט דעם תירוץ, דער ברוך טעם איז זייער נתפעל געווארן און ער איהם אריפגערופן, און ער גיט איהם שלום, און פרעגט אים "וועד זענט איר?", האט ער זיך אנגערופן "דער טאטע דערקענט מיך נישט? איך בין יושע העשיל"...

דער ברוך טעם איז שטיין געבליבן "אה, דו קענסט יא לערנען", אזוי איז ער אנגענומען געווארן צוריק ביים טאטן. דער רבי פון לובלין האט דאס אלעס פאראויס געזעהן, אז דער טאטע זאל איהם צוריק נעמען.

---

20 ע״י בספר עבודת עבודה מכ״ק האדמו״ר מטאהש ז״ל (דף רמ״ו) שמביא סיפר זו כפי שסיפר לו רביה״ק הדברי יואל ז״ל.

ידוד"ה אתה יודוך אחיך
ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, תומך נלהב לטעון החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, כל פה אליו יודה בשבח ותפארה,
וזכני העיד העכבר, חידוף צדקה וחסד, בש"ץ
מו"ה
ד' יחזקאל זוייס הי"ו
מנכבדי קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א
לרגל אירוסי בתו הכלה החשובה שתחי'
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת
עב"ג החתן המופלג בתוי"ש
כמר יונתן גאלד הי"ו
בן ידידינו החשוב מוה"ר בערל גאלד הי"ו אב"ד בקרית יואל יע"א
וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.
המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסיפי התורה והברכה
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת המוסדות
פה בני ברק יצ"ו

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אצל מסיבת שבע ברכות בביתו נאוה קודש

לכבוד העם הנאספים נגידים חשובים קדואי מועד אנשי שם

המתנדבים בעם לטובת בנין הגדול והמפואר תל תלפיות

שע"י קהלתינו הק' בעיה"ק ירושלים ת"ו

יום ב' פרשת פקודי, ב' דר"ח אדר השני, תשפ"ד לפ"ק

ס׳איז היינט געווען ראש חודש אדר, איז דאך באקאנט די גמרא אין מס׳ מגילה דף י"ב, ריש לקיש זאגט גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, אזוי זאגט דארט די גמרא.

האב איך געקלערט אזוי, עס שטייט אין בינה לעתים, ער זאגט בשעת מתן תורה, האט כביכול השי"ת חתונה געהאט מיט כנסת ישראל, דער אויבערשטער האט מקדש געווען כלל ישראל, אזוי ווי מ׳זאגט מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין, דער אויבערשטער האט מקדש געווען כלל ישראל מיט חופה וקידושין, במילא - זאגט דער בינה לעתים - א מאן ווען ער האט חתונה מיט א פרוי, האט ער פארשידענע חיובים, ס׳איז דא פארשידענע פליכטן פון א מאן צו א פרוי, איינם איז אז ער דארף איהר געבן פרנסה, ער דארף איהר אויסהאלטן, טאמער איז זי נישט געזונט איז דא א חיוב ער זאל איהר אויסהיילן, טאמער ווערט זי געפאנגען איז ער מחויב אויסצולייזן, ער דארף זיך לאזן קאסטן געלט און איהר אויסלייזן - זאגט דער בינה לעתים - אזוי ווי קוב"ה האט ווי כביכול חתונה געהאט מיט כנסת ישראל, דארף דער אויבערשטער מקיים זיין די אלע חיובי כתובה, און אז מ׳ווערט געפאנגען אין גלות דארף דער אויבערשטער אויסלייזן, אזוי זאגט דער בינה לעתים.

דער קרן יהושע קומט אויף מיט אן אינטערסאנטן שמועס, די גמרא זאגט אז מ׳קען נישט מקדש זיין אהן קיין עדים, קידושין מוז האבן עדים, אפילו ביידע זענען מודה אז מ׳האט חתונה געהאט, אהן קיין עדים איז נישטא קיין קידושין, פרעגט ער, וועלן קוב"ה האט חתונה געהאט מיט כלל ישראל וועלן זענען געווען די עדים, יעדער פארשטייט אז שמים וארץ זענען געווען די עדים, זאגט ער ניין, זיי קענען נישט זיין קיין עדים, זיי זענען נוגעים ווייל די גמרא זאגט דאך אין עבודה זרה (ג.), אז תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית אז די אידן וועלן מקבל זיין די תורה איז גוט, און אויב נישט איז אוים וועלט, קומט אוים אז שמים וארץ זענען נוגעים אז די אידן זאלן מקבל זיין די תורה, און אז זיי זענען נוגעים קענען זיי נישט זיין קיין עדות, נו אויב אזוי וועלן איז געווען די עדות? אזוי פרעגט ער די קשיא.

ענטפערט ער אזא תירוץ, ווייל לעולם פארוואס דארף מען האבן עדות? אויב ביידע צדדים זענען מודה און זיי זענען מסכים אז אזוי איז געווען נו פארוואס דארף מען האבן עדות? עדות דארף מען נאר האבן אויב עמיצער לייקנט,

אבער אויב ביידע זענען זיי מודה פארוואס דארף זיין עדים, הודאת בעל דין איז דאך כמאה עדים דמי?. נאר די גמרא זאגט אין קידושין דף ס"ד, אז ביי קידושין זאגט מען נישט הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ווייל ס'איז חב לאחרים, ווייל אז זי האט חתונה צו אים ווערט זי נאסר אויף די גאנצע וועלט, הודאת בעל דין כמאה עדים דמי איז נאר ווען ס'איז נוגע נאר צווישן די צווי מענטשן, ס'רירט נישט אהן א צווייטן, אבער אזוי ווי ביי קידושין ווערט זי נאסר אכולי עלמא, במילא איז נישטא קין הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אזוי זאגט דארט די גמרא.

זאגט דער קרן יהושע, דער אויבערשטער איז דער חתן כביכול, והוא אחד ואין שני, און אז ס'איז נישטא קיין צווייטער קומט אויס אז כלל ישראל איז נישט נאסר געווארן פאר קיינעם, און אויב זענען זיי נישט נאסר געווארן פאר קיינעם איז נישט חב לאחרים, און אז ס'איז נישט חב לאחרים זאגט מען הודאת בעל דין כמאה עדים דמי. במילא קומט אויס אז ס'פעלט נישט אויס קיין עדים, ווייל ביידע זענען מודה, אזוי זאגט דער קרן יהושע.

האב איך געקלערט אזוי, ס'שטייט אין ש"ך על התורה, אז שק"ל ווען מ'טוישט דאס אויף בא"ת ב"ש, איז עס בגימטריא כ"ו, פון די ש' וועדט א ב' און אזוי וויטער. קומט אויס שק"ל איז בגימטריא שם הוי"ה, זעקס און צוואנציג, ממילא קומט אויס אז א מחצית השקל באטרעפט דרייצן, די העלפט פון זעקס און צוואנציג, אח"ד באטרעפט דרייצן, ה' אחד, די מחצית השקל ווייזט אז ה' אחד, אז ס'איז נאר דא איין אינציגער באשעפער אויף דער וועלט.

מיט דעם קען מען פארשטיין, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, נו איז דאך דער אויבערשטער מחויב אויסצולייגן אין אזא צייט, אבער דאס איז נאר אז ס'איז געווען א חתונה, אז ס'איז נישט געווען קיין חתונה איז נישטא קיין חיוב, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, האט ער געהייסן געבן א מחצית השקל, ווייל שק"ל איז בגימטריא בא"ת ב"ש זעקס און צוואנציג, און א מחצית השקל איז דרייצן, און דרייצן איז בגימטריא אח"ד, דאס ווייזט אז ס'איז נאר דא איין אינציגער באשעפער, און אז ס'איז נאר דא איין אינציגער באשעפער דארף מען נישט קיין עדות, במילא האט דאך חל געווען די קידושין, און אז ס'האט חל געווען די קידושין איז דא א חיוב פרקונה, און אז ס'איז דא א חיוב פרקונה דארף דער אויבערשטער אויסלייזן כנסת ישראל.

דאס האב איך געקלערט אזוי לכבוד די שבע ברכות לכבוד שמחת חתן וכלה.

נאך האב איך געקלערט אזוי, ס'איז דא אן אינטערסאנט ווארט אין תפילה למשה קאפיטל צ"ח, ברענגט דער ישמח משה אראפ אז ס'שטייט אין זוהר הקדוש, אז ווער ס'איז עוסק אין א מצוה בחיים חיותו, ווער ס'איז עוסק אין א מצוה ווען ער לעבט, איז שפעטער אין די שפעטער־דיגע דורות וועדט ער נטפל, ער קומט צו צו האבן א חלק מיט איינעם וואס איז עוסק אין די זעלבע מצוה.

ס'איז באקאנט - ער ברענגט עס נישט דארט אראפ - אז ס'איז אריין געקומען אמאל איינע פון די תלמידים פונעם אר"י הק', און דער אר"י הק' האט זיך אויפגעשטעלט פאר אים, יעדער איז געווען איבערראשט, ער איז געווען איינער פון די תלמידים פונעם אר"י הקדוש, און דער אר"י הקדוש האט זיך אויפגעשטעלט פאר אים מלוא קומתו, האט מען אים געפרעגט, רבי, פארוואס האט דיך דער רבי אויפגעשטעלט פאר אים, האט ער געזאגט, כ'וויס נישט, רבי פינחס בן יאיר איז מיטגעקומען מיט אים, ער האט געזעהן דעם תנא רבי פינחס בן יאיר.

וואס איז געווען? ער האט עוסק געווען אין פדיון שבויים, און רבי פינחס בן יאיר האט אויך עוסק געווען אין פדיון שבויים, איז רבי פינחס בן יאיר מיטגעגאנגען מיט דעם תלמיד.

זאגט דער ישמח משה, משה רבינו האט דאך משמש געווען בכהונה גדולה, אזוי זאגט דאך די גמרא, און אהרן הכהן איז אוודאי אז ער איז געווען א כהן, איז יעדער כהן וואס טוט שפעטער די עבודה איז משה און אהרן הכהן שטעלן זיך צו לאותה מצוה.

כ'האב אינזין געהאט אזוי, ווען האט מען געמאכט די ערשטע געלט זאמלונג? ווען האט מען עס געמאכט אז מ'האט צוזאם געמומען געלט ווען מ'האט געדארפט האבן געלט? אין מדבר ווען מ'האט געבויעט דעם משכן, האט משה רבינו צוזאם געמומען נדבת בני ישראל, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל און ער האט געזאגט קחו מאתכם תרומה לה', משה רבינו האט געמאכט אן אפיעל, ער האט צוזאם געמומען גאנץ כלל ישראל און האט זיי געהייסן געבן געלט, משה רבינו איז געווען דער וואס האט דאס געטוהן, קומט אויס אזוי, א איד אין די שפעטער־דיגע יארן, ווען מ'נעמט צוזאם אידן און מ'בעהט געלט צו בויען א מקדש מעט, איז משה רבינו דארט, משה רבינו געפינט זיך דארט ארויס צו העלפן.

אונז האבן מיר געמאכט דא א מסיבת שבע ברכות ווען עס בויעט זיך ב"ה א נייע געביידע פאר חתן וכלה, אבער די

עם הנאספים וואס מ׳האט צוזאם געקומען, זענען די אידן וואס מ׳האט געהרופן די מתנדבים בעם פאר ירושלים עיה״ק וואו מ׳בויעט א בנין מפואר, מ׳בויעט א ביהמ״ד א ישיבה מיט א מקוה מיט אלעם, מ׳בויעט א גרויס בנין.

וועז מ׳רופט צוזאם אידן מיט אן הודאה אויפן עבר וואס מ׳האט זיך מתחייב געווען, מ׳האט זיך געזומען אויף זיך אן עול צו בויען דעם בנין, און מ׳קומט צוזאם מחדש צו זיין איבער צו שמועסן אז מ׳וויל בויען דעם בנין, מ׳וויל ממשיך זיין צו בויען דעם בנין, דעמאלטס איז משה רבינו דא, משה רבינו געפינט זיך דא, די ברכה פון משה רבינו וואס מיר געפינען די וואך אין פרשת פקודי וועז מ׳האט אויפגעבויעט דעם משכן, די ברכה איז אויך דא, משה רבינו האט געבענטשט פאר די אלע אידן וואס האבן געגעבן צו בויען דעם משכן, און די אלע אידן וואס זיי בויען דעם מקדש מעט.

כ׳האב געהאט היינט אן אסתפקתא, עתידין בתי כנסיות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל (מגילה כט.), די בתי מדרשות פון בבל וועלן גיין קיין ארץ ישראל, וואס וועט זיין מיט די בתי מדרשות וואס מ׳בויעט אין ארץ ישראל, וואו וועלן זיי גיין? די חוץ לארץ׳דיגע וועלן האבן אן התעלות, די וועלן גיין קיין ארץ ישראל, נו וואספארא התעלות וועלן האבן די ארץ ישראל׳דיגע, וואס מ׳האט געבויעט אין ארץ ישראל, דאס האב איך היינט אריין געטראכט, ס׳איז א היינטיגע חקירה, וואו וועלן זיי גיין?

קען מען זאגן, אז דאס וואס מ׳בויעט אין אנדערע שטעט אין ארץ ישראל, קען מען זאגן אז זיי וועלן גיין קיין ירושלים, האבן זיי אויך עפעס אן התעלות, די חוץ לארץ׳דיגע גייען קיין ארץ ישראל, און די ארץ ישראל׳דיגע וועלן גיין קיין ירושלים, אבער וואס טוט זיך מיט די וואס מ׳בויעט אין ירושלים, וואספארא התעלות וועלן זיי האבן.

דער פעטער ז״ל פלעגט נאכזאגן דעם מהרש״א אז עס וועט זיין אין בית המקדש, לויט דעם וועט יעדע זאך ארויף גיין מיט א דרגא, חוץ לארץ׳דיגע וועלן גיין קיין ארץ ישראל, ארץ ישראל׳דיגע וועלן גיין קיין ירושלים, און ירושלים וועט גיין צום בית המקדש, דאס מוז דאך אויך עפעס שטייגן, וועט דאס מוזן גיין ממש אין בית המקדש.

ס׳קומט מיר אויס צו רעדן וועז מ׳מאכט א שמחה (בשמחת החתונה אצל הקבלת פנים) אויפן פסוק (תהלים קכב) ״שמחתי באומרים לי בית ה׳ נלך״, יעצט איז עס אויף די אנדערע פסוק ״עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים״, עומדות היו רגלינו, אונז שטייען מיר דא, בשעריך ירושלים, וועז מ׳בויעט א בנין בשעריך ירושלים, און מ׳דארף זעהן צו ענדיגן צו בויען. עס האט זיך יעצט געמאכט די קריג, האט זיך אביסל אפגעשטעלט דאס בויען אין ארץ ישראל ווייל ס׳איז נישטא דארט קיין ארבעטער וועגן דעם מצב אין ארץ ישראל, אבער מ׳האפט יעצט ווייטער ממשיך צו זיין, און כדי מ׳זאל קענען דעם בנין אויפבויען פעלט זיך אויס פון יעדן איינעם, פון די אלע אנשים חשובים דא, די אלע וואס פארשטייען דאס נחיצות, זאלן זעהן ווייטער ממשיך צו זיין און העלפן צולייגן א פלייצע מ׳זאל קענען ווייטער בויען.

דער אויבערשטער זאל העלפן אלע זאלן זוכה זיין צו די ברכה פון משה רבינו די וואך, משה רבינו האט געבענטשט די אלע אידן וואס האבן מתנדב געווען פאר׳ן משכן, משה רבינו איז דארט וואו מ׳קומט זיך צוזאם אויף צו בויען א ביהמ״ד, איז משה רבינו דא, ער איז געווען דער ערשטער וואס האט געמאכט אן אפיעל, משה רבינו איז געווען דער ערשטער וואס האט צוזאם געזומען געלט, משה רבינו בענטשט די אלע אידן וואס זיי געבן געלט, דער אויבערשטער זאל העלפן די אלע מתנדבים בעם זאלן געבענטשט ווערן מיט ברכה והצלחה.

כ׳וועל מסיים זיין מיט א וועדטל, מ׳האט יעצט געזאגט פרשת שקלים, ושקל אשא, פרעגט מען די קשיא, אור פניך עלינו אדון נשא, וואס הייסט ושקל אשא? מ׳גיעט דאך נאר א מחצית השקל, געבן געבט מען נאר א מחצית השקל, אבער נעמען וועט מען נעמען א גאנצע שקל. מ׳גיעט טאקע נאר א מחצית השקל, אבער ושקל אשא בבית נכון ונשא, נעמען וועט מען נעמען א גאנצע שקל, מער וויפיל מ׳גיעט, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידן זאלן טאקע נעמען אסאך מער וויפיל מ׳גיעבט, דער אויבערשטער זאל שיקן א ברכה פאר די אלע אידן שפע ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא אין אלע ענינים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל מאכן אסאך געלט.

מ׳האט געזאגט ושקל אשא בבית נכון ונשא, שטייט אין ייטב פנים, שק״ל איז די ראשי תיבות ל׳שמוע ק׳ול ש׳ופר, ווי קומט עפעס לשמוע קול שופר?, ביים רבי׳ן פון לובלין איז געווען איינער וואס האט אים געזאגט, דער רבי גייט בלאזן שופר, דער רבי זאל ארויס בלאזן פונעם שופר קעסטעלעך מיט גאלד, אזוי האט מען אים געזאגט. שק״ל איז די ראשי תיבות ל׳שמוע ק׳ול ש׳ופר, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל ארויס נעמען קעסטעלעך מיט גאלד, אסאך שפע מיט אלעם גוטן תמיד.

ישמח מש"ה במתנת חלקו

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, מסור בלב ובנפש למען מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, שמו הטוב נודע לשם ולתפארה

הלא הוא ידידינו החשוב והמפיאר

מוה"ר

משה אלי' ווערצבערגער

הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יעב לב בארה"ק

לרגל שמחת הולדת בתו שתחי' בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה חיבה, שזוכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך כברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסיפי התודה והברכה

יצחקל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל

באותות הוקרה וחיבה, נשגר כזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, ביד רחבה וכמידה גדושה, מסור בלב ונפש חפיצה למעננו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, כבואו תמיד לעזרת מוסדותינו וקהילותינו הק' בארה"ק, עומד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, נדיב ושוע לפרט ולכלל, איש חמודות רב תכונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, בנש"ק

חברי הנכבד והמפואר, מיכתר בתג יואר

מז"ה

אברהם יהושע גלאנץ

הי"ו

נשיא הנהלת קהילתינו הק' בקריית יואל יע"א

ומראשי הנהלת מוסדות יעב לב באר"ק נ"י

לרגל שמחתו הגדולה שבמעונו, בנישואי בנו למזל טוב בשעטו"מ

ההתן החשוב הנודע לתפארה, מז"מ בתורה ויראה, שלמ"ה שמו ושלימה משנתו, כפי ישרים תהילתו

כמר **יחיאל שלמה** הי"ו

עכ"ג הכלה החשובה והמוללה שתחי' בת ידידינו החשוב והנעלה

הר"ר **חיים אלימלך יאקאב** הי"ו

והברכה אחת ביותרת הכבוד, לברך ברכת מז"מ בהדר והוד, לעטרת זקנים בני בנים

אביו הרה"ג ר' **ישכר דוב הכהן גלאנץ** שליט"א, מבארדיטשוב

הותנו הרה"ח ר' **שמואל הכהן פריעדמאן** שליט"א, משב"ק

וזאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרוות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, בנים ובני בנים כגפן פוריה, ויתאחדו אשלך תורה וגדולה במקום אחת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש